

NEROSTY

MORAVY A SLEZSKA.

DLE NEJLEPŠÍCH PRAMENŮ

sestavil a

ÚVODEM O GEOLOGICKÝCH POMĚRECH OBOU ZEMÍ

opatřil

JOSEF KLVAŇA,

assistent mineralogie při Museu král. Českého
v Praze.

S barvotiskovou mapou geologickou.

V PRAZE 1882.

NARLADATEL FR. A. URBÁNEK,
pro literaturu paedag. i hudební a pomůcky

P A M Á T C E

ZEMŘELÉHO PŘÍTELE A SOUDRUHA

NA CESTÁCH PO MORAVĚ

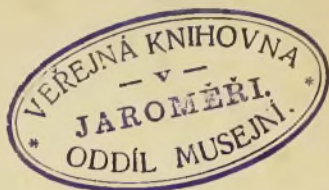
E M I L A S E I D L A,

UČITELE NÁRODNÍHO.

DÍLKO TOTO

Z A S V Ě C U J E

J. K.

Předmluva.

Knižечku tuto, kterou jsem si původně jako příruční pomůcku na vycházkách po Moravě byl upravil, podávám veřejnosti za dvojnásobným účelem: jednak abych těm, kdož pro nerostozpyt vůbec a naší vlasti zvláště se interessují, podal dobrou a praktickou pomocnou knihu na vycházkách, jednak abych vybídnul a pobídnul povolané ku dalšímu a bedlivému bádání po nerostních přírodninách Moravy, z nichž zajisté ještě mnohých neznáme.

Ku plnění tohoto poslednějšího, takměř svatého úkolu, povolání jsou především učitelé naší mládeže. Obýrajíce po delší dobu na témže místě, mohou beze všeho namáhání na zábavných výletech naleznouti dokladů ku knižce této a po případě i nové objevy učiniti. Nové objevy jsou velezáslužny, ale i doklady nejsou bez ceny, zvláště tehdy, kde nerost ten či onen vzácný se nalézá. Vždyť mnohé z uvedených nerostů jen jedinékrát nalezeny jsou!

Spisek tento upravil jsem na základě různých děl jakož i svých nepatrných zkušeností, především podle starého, ale pro nerostozpyt Moravy základního díla: F. A. Kolenatý: Die Mineralien Mährens und Oest. Schlesiens. Brünn 1854., a potom dle novějšího: v. Zepharovich: Mineralogisches Lexicon für das Kaiserth. Oesterreich, Wien 1859. a 1873.. vynechav, kde co pochybným bylo, nebo v nové době se zvrátilo, připojiv ale veškeré nové objevy nerostní od r. 1872—82. Mimo tyto maličkosti a praktickou úpravu spisu neosobuji si žádných zvláštních zásluh. Praktičnost knižčky záleží v tom, že uvádím naleziště alfabetycky a nikoli nerosty, jak to činí Zepharovich, a že u naleziště udávám dopodrobna místo nálezů, a ne jako Zepharovich a Kolenatý u nerostů to činí.

Seznam nalezišť při abecedním seznamu nerostů dostačí, tak jak jej podávám já. Kdo chce z toho bližší data o nerostu z toho kterého naleziště, najde je pak při nalezišti samém. Citovati místa či uváděti literaturu ve spisku tomto nepokládal jsem za potřebno, ač v původní úpravě bedlivě jsem prvotní pojednání o tom kterém nálezu nerostů zaznamenával. Dožije-li se spisek tento nového vydání a ukáže-li se potřeba uvádění literatury, neopomenu je připojiti. Proč úvod geologický předchází části čistě mineralogické, jest na bledni.

Kdo poněkud jen zabýval se nerosty, nemohl nepoznati, že určité nerosty bývají omezeny na určitý útvar.

Jelikož ale pro účel knihy této není zapotřebí obsáhlého a podrobného popisu geologického vlasti naší, podávám jen stručně rozšíření útvarů v Moravě a Slezsku, rozšířiv poněkud udání v geologii prof. J. Krejčího uvedená, ponechávaje obsírnější a samostatnou geologii Moravy dnům budoucím.

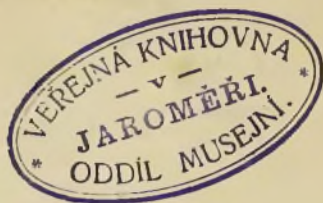
Za pomocnou mineralogii ku nerostům našim doporučuji Dra Em. Bořického: Nerostopis pro vyšší gymnasialní a realní školy. Praha 1876, podotýká, že v abecedním seznamu nerostů u všech nerostů, jež v nerostopisu Bořického se nenalézají, krátké příslušné popisy (pod čarou) jsem připojil. Také při úvodu geologickém poslouží kniha tato dobře jako vodítko, obsahujíc povšechné náčrtky zeměznalství.

Na konec jest mi příjemnou povinností vzdáti upřímný dík p. prof. univ. J. Krejčímu, kterýž spisek tento ochotně prohlédl, a dále p. nakladateli, kterýž s vlasteneckou ochotou o vydání tohoto dílka se přičinil.

V Praze v lednu 1882.

Jos. Klvaňa.

A. ÚVOD GEOLOGICKÝ.

Vedle Cech, s nimiž Morava z polovice geologický celek tvoří, má tato v soustátí Rakouském největší takměř rozmanitost útvarů. Slezsko se geologicky od Moravy ani odděliti nedá.

Všechny útvary mimo Silur (k němuž by se nejvýše některé fyllyty a svory pod devonským útvarem přičítati mohly) a Trias, jenž i v Čechách schází, jsou tu zastoupeny, tak že můžeme u nás rozeznávati následující geologické oddíly:

I. Prahory,	
II. Devon,	
III. Kamenouhelný útvar,	} Prvohory
IV. Perm,	
V. Jurský útvar,	} Druhohory
VI. Křídový útvar,	
VII. Třetihory,	
VIII. Diluvium a Alluvium.	

I. Prahory.

Prahory moravsko-slezské dají se rozdělití na tři samostatné skupiny, jež všechny souvisí s obdobnými skupinami sousedních Cech. Skupiny ty jsou následující:

1. Prahory českomoravské vysočiny,
2. Prahory Žďárských hor,
3. Prahory na severu Moravy.

Prahory moravské dvou prvních skupin souvisí sice spolu a náleží velkému prahornímu ostrovu, rozšířenému přes východní a jižní Čechy až k Dunaji; proč však je od sebe oddělujeme, vysvitne z následujících řádků. Skupina třetí náleží ostrovu Orlicko-Kladských prahor a zahrnuje v sobě severní část moravsko-slezských Sudet.

1. Prahory českomoravské vysočiny.

Hranice části této jsou asi následující místa: Zhoř (na hranici Moravské), Velké Meziříčí, prohyb, jímž vede silnice z Jihlavy do Brna, Tišnov a odtud skoro přímá čára přes Znojmo do Rakous. Na západní straně souvisí s prahorami českými, na sever ohraničena jest prahorami Ždárskými, na východě permským, kamenouhelným (mezi Domašovem a Oslavany) a třetihorným útvarem, na jihu pak s prahory Dolních Rakous souvisí.

Převládající kamení části této jest šedá rula, vespod granátonosná a zrnitá slohu mnohdy jako vláknitého od slídy černé, kteráž v proužky jest protažena.

Jižně od Náměště a u Kramolína objevuje se v ní mohutné lože bílého granulitu. Granulit, jenž na geol. mapě Rakouska mezi Kamenicemi, Svatoslaví a Třebíčí podél západní hranice žuly jest zaznamenán, jest tuším jen bílá žula, která prvnější v rozmanitých směrech jako žíly prostupuje.

Ve svrchním oddělení ruly jsou četné pruhy amfibolové břidlice, provázené často vrstvami krystalického vápence. Takové pruhy amfibolové břidlice jsou severových. od Slavonic (Zlabings), u Dačic. Vystrčenovic (jv. od Telče), sev. od Brtníček (Kl. Pirnitz), sev. od Brtnice. od Kameníčka ku Lipině při mor. hranicích, v okolí Jemnice, Bitova, Hrotovic, Náměště a jinde. Vápencová lože jsou u Fratenína, Lukové, sev. od Mor. Budějovic, sev. od Nové Brtničky atd. Pruhy tyto amfibolitové a vápencové táhnou se po většině směrem severovýchodním. Také pruhy svorové se naskytají, ale měrou podřízenou.

S amfibolitem souvisí shluky serpentínové (hadcové) u Hrubšic a Mohelna. Bedlivější zkoumání snad by ukázalo, zda nevznikl tu hadec přeměnou amfibolitu, jakož to téměř pravděpodobno u serpentinu, jenž sev.-záp. od Rudy České v sev. Moravě skládá horu Ždárskou.

Vrstvy břidlic hlinitých (fyllitu) vyskytují se jediné mezi Tišnovicemi, Domašovem, Přibislavicemi a Blahonovem, obsahujíce tu v sobě dva pruhy prahorního vápence od Herotic k Lažánkům a Mařovu směřující. Malý ostrov fyllitu jest také severně od Želetic sv.-vých. od Znojma.

Žula v části této tvoří dvě hlavní skupiny a sice západní, souvisící se žulou českou a rakouskou, jejíž východní hranice jest asi čára vedená od Batelova (hranice Moravy) k Dačicům a odtud kolem Slavonic do Rakous. Východní skupina tvoří as 6 mil velký ostrov žulový tvaru trojúhelníkového mezi Zhořím (na mor. hranici), Rudou (Eisenberg) (jv. od Vel. Meziříčí) a Ratibořicemi (jjv. od Třebíče).

Tato obsahuje černou slídu, velké orthoklasy, málo křemene ale hojně amfibolu, tak že téměř syenitu se podobá. O bílých žilách žulových, žulu tuto prostupujících, byla již dříve řeč. Rula okolní jest touto žulou pokryta. Tato má tudíž podobu hmoty vyvřelé,

rozlité po vrstvách rulových. Zajímavý ostrůvek žuly jest též jihov. od Jihlavy mezi Předdvorím a Malou Lhotou. Žula obsahuje tu hrubolistnatou, kovově lesklou slídu a hojný turmalín. Podobná žula jest na vrchu Kalvarii u Jihlavy.

2. Ždárské hory.

Ždárské hory moravské jsou vlastně pokračováním „Železných hor“, které v Čechách severně od českomoravské vysočiny se rozkládají a od ní pruhem křídového útvaru odděleny jsou. Křídový tento útvar, z kvadrů a opuk složený jest na mnohých místech příkře vyzvižen a svědčí, že vyzvižení „hor Železných“ a „Ždárských“ stalo se v době pokřídové.

Ždárské hory zaujímají hornatou, misty na Šumavu upomínající krajinu v okolí pramenů Sázavy a Svatky, a prahorná jejich oblast rozkládá se mezi Kunštátem, Tišnovem a hranicemi českomoravských prahor, s nimiž jak již řečeno v Moravě zcela souvisí. Mezi Kunštátem a Tišnovem omezuje je útvar permský.

Převládající kamení je rula, často granátonosná. Pruhy amfibolové a vápencové, jichž Ždárské prahory mnoho obsahují, ukazují již směrem svým jihovýchodním nebo východním, že prahory tyto nespojují se skupinou první.

Nejhlavnější pruhy a amfibolitu jsou mezi Netinem, Krížanovem a Krčmou nad Vel. Meziříčím, v okolí Fryšavy (Vršan), mezi Zubřím u Nového Města a Rožnou, mezi Konikovem a Rožnou, mezi Nejřovem a Meziříčkem u Kunštátu a j.

Vápencová lože rozkládají se mezi Černovicemi a Rašovem sev. od Tišnova ve svoru, v okolí Kunštátu a severozáp. od téhož místa v okolí Knězovsi, v břidlici hlinité pak u Neudeku blíž Žďáru. Svor, který leží nad rulou, tvoří pruh mezi Jimramovem a Bystřicí; dva mezi Hrdouvsí (sev.-vých. od Bystřice) a Tišnovem; mezi Černovicemi a Jamným u Tišnova; mezi Kunštátem a Rosičkou a j.

Žuly jest poskrovná v horách Ždárských. Ostrůvek mezi Žďárem a Novým městem, u Nové vsi blíž Nového města a u Rožné jihozáp. od Bystřice je vše. Tento poslední jest ovšem velmi zajímavý, obsahuje v sobě světoznámý pruh červené slídy lithionové lepidolithu. Fyllity jsou rozšířeny záp. od Žďáru a táhnou se na jih k Matějovu, Oujezdu, Bohdalovu a Dědkovu.

3. Prahory na severu Moravy a Slezska.

Prahory tyto jsou částí Orlicko-Kladského ostrova prahorního a pokračováním Reichensteinských hor, počínajících Ramsovským sedlem. Skládají se ze dvou hřebenů horských: západního, jdoucího přes Snežník, a východního, skládajícího moravsko-slezské Sudety,

kteří v dalším pokračování svém ovšem Devonu a útvaru kameno-uhelnému patří.

Celý komplex prahorní dal by se dle toho rozdělit na dvě části: východní a západní. Přibližnou hranicí byly by mohutné pruhy amfibolových břidlic mezi Friedbergem (ve Slezsku) a Českou Rudou (v Moravě).

Hranice celého útvaru prahorního sev. Moravy a Slezska vyznačovala by asi následující místa: Šumvald (u Šilperku), Hochstein (u Zábřeha), Krehleby a Vranová (u Mohelnice), Loštice, Ousov. Něm. Ruda, Edersdorf (u Rimarova), Karlov, Ludwigsthal a hranice Slezské záp. od Cukmantlu.

Hlavní horninou těchto prahor jest rule šedá i červená. Šedá více ve hřbetu západním na den vychází, červená v části východní.

Tato rozkládá se v celém sev. okresu Šilperském, východně od amfibolitových kruhů mezi Bohdíkovem, Frývaldovem a Šumberkem a jižně od Javorníku až po Woitzdorf. Tuto nabývá mnohdy rázu syenitového. Místy jen nalézá se granátonosná žula, která ovšem jádro hor tvoří, zřídka však na den vyniká.

Větší ostrovy její jsou mezi Vidnavou a Friedbergem, a dále v okolí Frývaldova ve Slezsku. V Moravě jen nepatrné ostrůvky severových. od Šumberku a u Bludova. Tu uložena jest v rule a s ní naskytá se 3—4° mocné lože zvláštní horniny granulitické, obsahující vápenato-železnatý granát, allochroit.

Nad rulou uložen jest svor, hlavně v Sudetách vystupující. Severových. od Wiesenbergu, pak mezi Frývaldovem a Cukmantlem jsou největší ostrovy jeho.

Svor pokrývají břidlice hlinité. Těm patří celý okrsek prahorní jižně od Zábřehu. Pokračování jeho na levém břehu Moravy počíná u Ousova a jde severovýchodním směrem ku Šumberku, Teplé (Wermsdorf) do Slezska. Celá východní část prahor severní Moravy jest z fylitů složena. Jelikož fylity nejvýše leží, tvoří temena vysokých hor Sudetských, hlavně Pradědu.

Amfibolity uloženy jsou do rule, z části (vých. od Frývaldova) pak do svoru a tvoří pruhy mezi Šilperkem a Rovenskem u Zábřehu, mezi Friedbergem ve Slezsku a Českou Rudou u Šumberku, a jižně a východně od Frývaldova až po Mor. hranici. Menší pruhy jsou záp. od Javorníka ve Slezsku. Mezi Vlaským (Blaschke) a Lhotou (Tschödrich), pak záp. od Hostise až po Bušín u Čes. Rudy jsou s amfibolity spojeny dva vzezřímavé pruhy serpentinu. z nichž jižní skládá památnou horu „Žďár“.

Jinde se k amfibolitům, ale více ku červené rule druží lože vápencová, jichž se ku pracím kamenickým zdatně používá. Šedé a černé mramory od Hanušovic patří pruhu vápenců, jenž z počátku v amfibolitu, dále však v rule uložen jest a od České Rudy až po Frývaldov stopovati se dá. Také v okolí pramenů Moravy objeveny v poslední době značné partie prahorního vápence (u Vel. Moravice).

Asi před třemi lety počalo se v údolí, jež záp. od Sürsdorfu u Javorníka do hor se táhne, lámati ku šterkování zvláštní černé

kamení, jež se při bližším zkoumání ukázalo býti gabbrem olivinovým, skládajícím se dílem z olivinu, diallagu, plagioklasu, magnetitu, pyrrhotinu a löllingitu, dílem z olivinu, plagioklasu a magnetitu. Obě tyto odrůdy jsou od sebe zřetelně odděleny. Olivin měnívá se na serpentín.

Cedice, jenž se jihozáp. od Javorníka a Waldeku v prahorách těchto uvádí, zdá se býti pochybným jakož i podobné ostrůvky jeho u Landeku v sousedním Prusku. Nutno nalezístě ta blíže prozkoumati. Co se zvednutí horstva prahor těchto týče, zdá se, že stalo se také v době pokřídové. Příkré zdvižení vrstev křídových, které se na mnohých místech v západní části (mezi Králíky a Šilperkem) v okrsku těchto prahor stopovati dají, tomu zřejmě nasvědčuje.*)

II. Útvar Devonský.

Jak již řečeno, schází Moravě útvar silurský, v sousedních Čechách tak krásně a zajímavě vyvinutý, že stal se klassickou půdou pro veškerý badatele v útvaru tom. Zdá se, jakoby se chtěly obě země sesterské vzájemně doplňovati. Co jedné schází, má druhá. V Čechách není zase devonu, útvaru to v Moravě značně rozšířeného.

Devon moravský, skládající se z křemitých pískovců, vápenců a bridlic, ohraničen jest na severozápadní straně své útvarem prahorním, na východě pak kamenouhelným (Kulmem), jehož hranice jde přes Cukmantl, Albrechtice a Benešov ve Slezsku, v Moravě pak dále přes Dvorec, Dolany u Šternberku, Konici a Sloup, Jedovnice a Hostěnice až po Lišeň u Brna. Západní hranici tvoří od Lišně až skorem ku Milkovu u Boskovic syenit, odtud až ku Vražnému u Jevíčka útvar permský, od Pečkova**) pak (u Mor. Třehové) až skorem ku Šumvaldu (okr. Šilperského) útvar křídový. Mezi Mohelnicí, Unčovem, Šternberkem, Olomoucí a Litovlí jest přetržen širokým údolím Moravy, ale křemence, které u Medle, Troubelic, Onsova a jinde sev. od Unčova pahrbky tvoří a v nichž se po rudách žel. kutá, nasvědčují zřejmě, že jen řeka vrstvy devonské odnesla.

Nejspodnější část devonského útvaru jsou křemence. Křemence ty hlavně v okolí Vrbna ve Slezsku rozšířené, ve vyšších částech bridlice obsahující, nazývá Römer „vrstvami Vrbenským“. Křemence jsou bílé, bridlice černé, svoru podobné a obsahují skameněliny u Dürnberku nedaleko Vrbna.

*) Prahory každé bývají největším zřídlem nerostů. Směle můžeme tvrditi, že dvě třetiny nerostů nalézají se v okrsku prahor. Ostatním útvaram dodávány jsou nerosty takměř výhradně horninami eruptivními, jichž zrušením povstávají a k jichž vystupování úzce se připojují. Proto klademe všem těm, kdož v krajně prahorní aneb poblíž hornin vulkanických se zdržují, vřele na srdce, by okolí své co nejbedlivěji prohlíželi a zjevů nerostních si všímali. Opětne upozorňujeme, že mnoho ještě zajímavého a důležitého objeviti se dá.

**) Část mezi Pečkovem a Šumvaldem jest jen výběžek devonu, vtěsnaný mezi vrstvy prahorní a křídové.

Nad vrstvami těmi, vesměs příkré k východu ukloněnými, leží Andělohorská droba v okolí Andělské hory (Engelsberg), z bílého křemene a živce složená. Tmel jest tmavozelený, chloritický. Ve drobě této uloženy jsou místy mohutné vrstvy tmavozelené břidlice, svoru neb chloritovým břidlám podobné a místy do tenkolupeně pokryvačské břidlice přecházející.

Zkameněliny jsou vzácné a nalezeny jsou u Andělské hory a Dittersdorfu.

Nejvyšší stupeň jsou takzvané „Benešovské“ vrstvy, složené z tmavošedé droby, břidlic, křemičitých slepenců s podřízenými zelenokamennými mandlovci, ložemi vápence a rudy železné. Úzky pruh těchto vrstev táhne se podél vých. hranic útvaru devonského od Krňova až ku Sternberku. Skamenělinv řídce se objevují ve vápencích a haldách u šachet v okolí Benešova.

Lože vápencová severního tohoto moravsko-slezského devonu tvoří pruhy jižoz. od Cukmantlu, u Hermanic. Vrbna a záp. od Vogelseifenu ve Slezsku, na Moravě pak v okolí Římarova, Sovince a Loděnice.

V devonu mor.-slezském vystupují dvojí horniny vyvřelé: Zelenokameny na mandlovce přeměněné a čediče.

Mandlovce zelenokamenné (snad diabasové) jsou sev. od Sternberku u Lipiny, Hlasenic, Chabčova a Komárova, dále u Loděnic a Berouna, jakož i u Ondřejovic a u Cukmantlu ve Slezsku.

Zajímavý jsou horniny čedičové, ovšem v mladších (třetihorních) dobách vyvřelé, které tvoří ouhledné ostrovy jižně od Bruntálu a sev. ode Dvorce, a skládají hory Rautenberg, Messendorferberg, Köhlerberg, Großer Garten a j. Menší partie čedičové jsou u Friedlandu vých. od Římarova, u Norbenčan (Nürnberg) sev. od Libavé a podél hranic útvaru vých. od Benešova ve Slezsku.

Část devonu moravského, počínající na pravém břehu Moravy mezi Mohelnicí a Ludeřovem a až ku Lišni u Brna se táhnoucí, má za spodinu taktéž křemité pískovce a břidlice, kteréž zastupují jaksi devon spodní. Vyšší části zaujímá vápenec šedý neb tmavý, místy zřetelně vrstevnatý a v tom jsou památné jeskyně a propasti moravské, v okolí Sloupu. Toť střední devon. Svrchnímu devonu patří jen nejvyšší vápence u Křtin, Jedovnic, Ostrova a j., kteréž jsou často mramorované, žlutě červené neb zeleně skvrnité a peckovité, při čemž pecky obaleny jsou hmotou břidličnatou.

Vápencové okrsky rozkládají se mezi Mladší u Litovle (Bočkova díra) a Milkovem u Konice a pak od Sloupu až k Lišni. (Sloupské jeskyně, Macocha, Bejčí skála atd.)

Zkameněliny jsou vzácné a nalezeny byly hlavně v údolí Svitavy u Brna.

Že se devon pod kamenouhelnými vrstvami (kulmovými) daleko rozprostírá, dokazují nám devonské skály sev. od Prostějova, u Grygova (blíz Olomouce) a u Hranic vystupující.

Devonský ostrůvek u Prostějova sev. od Čelechovic skládá se z černošedých a černých vápenců a obsahuje četné zkameněliny.

Skály devonské u Hranic, v nichž jest „Propast“ (Gevatterloch) na 80 m. hluboká, mají ve spodních vrstvách šedý krystalický vápenec se zarostlými koraly, ve vyšších pak vápenec peckovitý, upomínající jako vápenec v okolí Jedovnic na Westfálský „Kramencl“. Zcela nahoře leží vrstvy kulmové.

Také vápenec u Radvanic blíže Přerova, u Hněvotína (př. Olomouce) a propast vodou naplněná na „šibeníční hoře“ u Olomouce budou asi patřiti do devonu.

Syenit moravský. Syenit moravský, skládající se z červenavého živce jednoklonného, zelenavě šedého křemene a černozelenavého jínorazu, porůznu pak temnou slidu a titanit obahující, tvoří samostatný lesnatý hřbet, který v jižní své části z drobnozrné zuly soudobé se skládá a na mnohých místech vrstvy devonské proráží. Proto jej sem připojujeme, ačkoliv mladší jest, jak patrně, než útvar devonský, ba zvedaje na některých místech i vrstvy permské mladší než permský. Syenit počíná záp. od útvaru devonského blíž Mil-kova u Boskovic. Vých. od Boskovic uložen na něm malý ostrůvek spodního křídového útvaru, od něhož na jih se syenit šíří a mezi Černou Horou, Mal. Kynicemi, Ostrovačicemi, Radosticemi, Kanicemi, Hajany, Brnem, Lišní, Olomučany a Boskovicemi se rozkládá.

Žulová část (aplit) táhne se vých. od Ostrovačic, Ivančic a Krumlova až po Hostěradice a podobá se v její jižnější části cípu svému bělokamu.

Mezi Brnem a Tišnovem rozkládá se nad syenitem řada třetihorních ostrovů, o nichž později řeč bude. S třetihorním útvarem sousedí vůbec od Brna na jih komplex tento syenitový a žulový, omezen jsa na straně západní téměř výhradně útvarem permským.

III. Útvar kamenouhelný.

Útvar kamenouhelný jest na Moravě velice rozšířen. Schází jemu sice typické nejspodnější vrstvy kamenouhelného vápence, za to tím větší oblast zaujímají mořské vrstvy kamenouhelné, tak nazvané kulm. Tím zase se doplňuje to, co v Čechách schází.

Kulm tento vyvínoval se blíže mělčích břehů, maje na pokraji svém slepenec, dále pak pískovce, břidlice — dle toho totiž, jak daleko přítoky větší nebo menší části rozdrčené do moře zanášely. Na nejhlubších a od břehu nejvzdálenějších místech srážel se vápenec, jež tedy kulmové vrstvy po březích moře zastupují.

Močály na pobřeží zavdaly původ uhlonosnému útvaru, nejvyššímu to oddílu vrstev kamenouhelných.

Vrstvy kulmové rozkládají se ve Slezsku a Moravě východně od devonského útvaru, kterýž na mnohých místech do nich nerozpoznatelně přechází. Západní hranicí jest tedy devon, východní pak diluvium anebo přibližně čára vedená od Lišně přes Bedřichovice (Bellovitz), k Dědicům (u Vyškova), Pustoměři, odtud přes Moravu

k Žeravicům u Přerova, odtud pak podél soverní dráhy [Podhoří, Odry, Fulnek, Bílovec (Waagstadt), Klimkovice (Königsberg)] ku Dělbovu na slezských hranicích, dále k Benkovicům jz. od Opavy, odtud pak zpríma na sever ku íece Opavě, kteráž dále až téměř po Albrechtice (Olbersdorf) hranici tvoří. Od Albrechtic po Osoblahu (Hotzenplotz) také kuhl se rozkládá. Mezi Dolany (u Sternberku), Žeranovicemi (u Přerova), Pustoměří (u Vyškova) a Drahanovicemi u Prostějova převán jest kuhl diluviem a alluviem poríčí Moravy.

Mezi Lipníkem a Hranicemi zasahuje přes Bečvu (Helštýn, Malenfk).

Dr. Štur, jenž kuhl moravskoslezský důkladně prozkoumal, rozděluje jej na tři pásma.

Spodní obsahuje pískovce a drobnozrné slepence žlutošedé s podrízenými břidlicemi hrubodeskovými a špalkovými. Slepence lámou se u Bystřice pod sv. Kopečkem, břidlice u Oujezda dolního (Lipník) a j. na kámen stavební. Lomy pod zříceninou Helštýna u Lipníka patří do oboru tohoto. Hranice jeho na východě jsou: Bystřice (pod Kopečkem), Valterice (Waltersdorf) (kde nalézají se zkameněliny Posidonomia), Budisov (Bautsch), Jestrabi (Habicht), Rudoltovice (Rudelzau), Litultovice (Leitersdorf), Velké Heraltice (Gr. Herlitz), Krnov (Jägerndorf), Albrechtice (Olbersdorf) a Jindřichov (Heinersdorf) u pruských hranic. Na západě omezuje je devon.

Pásmo střední, uložené nad předešlými, obsahuje taktéž pískovce, droby a slepence. Že pak sklon vrstev kulmových směřuje k východu, rozkládají se od předešlých na východ. Břidlice vložené jsou tence lupenité a v okolí Vítkova (Vigstadt) a Melče se dobývají.

Šířka pásma toho jakož i předešlého jest as 10.000 m.

Zkameněliny nalezeny u Tschümu, Mohradorfu, Staré Vsi, Dolních Pavlovic, Melče, Schönsteru u Opavy a j.

Nejvyšší pásmo mocnosti asi 1000 m. obsahuje tenkolupenné černomodré pokryvačské břidlice, v nichž nalezeny u Kyjovic ve Slezsku otisky trilobitu *Philipsia* a mnoho otisků bylinných. Do pásma toho patří celý východní kuhl moravský, břidlice u Fulneku (Tyrn), pískovce nad Devonem u Hranic atd.

Produktivní útvar kamenouhelný patří dvěma pávním — Ostravské a Rosicko-Oslavanské.

Bezprostředně nad kulemem uložen jest produktivní útvar úhlonosný sev. Moravy a Slezska, kterýž tvoří vlastně vyšší oddíl kuhlmu a k nejspodnějším vrstvám kamenouhelným úhlonosným patří. Útvar tento, jenž několikrát pod hladinu mořskou v době tvoření klesnouti musel, jak to zkameněliny mořské na mnohých místech v okolí Ostravy nalezené (*Phillipsia* a *Orthoceras*) dosvědčují, zaujímá as 100 □ mil velkou pánev, z níž největší část na pruské Slezsko padá a která až do Krakovska se rozširuje. Do pánev té spadají doly kamenouhelné mezi Porubou (v Moravě) a Orlovou (ve Slezsku). Nejživěji dobývá se kam. uhlí v okolí Ostravy a Hrušova. V Kra-

kovsku vystupují pod pávní tou vápence typické spodního útvaru kamenouhelného.

Počet fletí kamenouhelných udává se u Ostravy as na 370, kteréž dohromady as 100 m. uhlí obsahují a z nichž nejmočnější u Doubravy (Dombrova) ve Slezsku téměř 16 m. mocna jest. Uhlí jest smolné, v obni se spéká a vyvinuje mnoho uhlovodíku.

Cedič také vrstvy kulmové a kamenouhelné proráží. V oboru kulmu uvádí se od Neplachovic a Braunsdorfu (severozáp. od Opavy). Kamenné uhlí proráží na mnoha místech v okolí Mor. Ostravy, zejména v šachtě Františkově u Přívozu, v Jaklovecké, Teresině, u Hrušova a j. a přeměňuje uhlí v nejbližším styku na sloupkovitý porovitý koaks.

Mimo to nalézají se tamtéž na několika místech (šachta Aloisia, Barbora) čedičové balvany (bomby) až 3 dm. v průměru, které nejsou nic jiného než zvětralé kusy čediče, jenž na polyedrické balvany se byl rozpadl.

Pánev Rosická tvoří samostatný celek a patří do mnohem vyššího horizontu než pánev Ostravská. Přechází tu pozvolna již do vrstev permských.

Pánev Rosická vtěsnána jest jako dlouhý pruh mezi rulu česko-moravské vysočiny na záp. a permský útvar na východě a táhne se vých. od Domašova (u Byteše) začínajíc až ku Oslavanům, kde se v ní nejčileji pracuje.

Vrstvy kamenouhelné, obsahující slepence, pískovce barvy rudé a lupky, zapadají příkře k východu pod permský útvar. Zda-li tento i na jiných místech (ve visutém) kamenouhelné vrstvy obsahuje, není zjištěno.

U Rosic a Oslavan jsou dolováním odkryty tři uhelné flece, spodní až $\frac{1}{2}$ m., střední až 2 a nejvyšší (u Zbejšova) až 9 m. mocná. Lupky, provázející jednotlivé flece, obsahují zkameněliny, kteréž nad nejvyšší fletí rozhodně permským vrstvám náleží.

IV. Útvar permský.

Útvar kamenouhelný u Oslavan přechází jak již řečeno zvolna v útvar permský. Nebyloť mezi oběma útvary pro Moravu žádných větších převratů.

Útvar permský jest jako v Čechách tak i na Moravě zastoupen jen spodními — sladkovodními vrstvami (das rothe Todthliegende). V Čechách obsahuje ale více vrstev než na Moravě. Vrstvy vyšší mořské, hlavně z vápenců a dolomitů složené (Zechstein) a mnohá lože sádry, kamenné soli a lupků obsahující na Moravě a v Čechách nejsou. Zkameněliny jsou rostlinné (kapradiny a jehličnaté stromy) i živočišné (hlavně rybí).

Perm moravský, odpovídající nejnižšímu stupni permskému sousedních Čech, tvoří úzký pruh, který snad v mohutné řece původ

měl, od Mladějova (Blosdorf) při české hranici severových. od M. Třebové až ku Krumlovu se táhnoucí. Jednotlivé ostrovy až ku Znojmu se stopovati dají. V Rakousích končí pokračování tohoto pruhu permského ostrovem u Zobingu jv. od Kremže. Hranice hlavního pruhu permského v Moravě jsou asi následující místa:

Mladějov, Roubanín (záp. Jevíčka), Letovice, Oujezd u Kunštátu, Hradčany u Tišnova, Oslavany a Rybník u Krumlova na straně západní, na východní pak Rakšice, Budkovice, Ivančice, Kyničky, Černá Hora, Boskovice, Úsobrno (Hausbrunn) a Březinka u Jevíčka, Staré město u Mor. Třebové a přes Rychnov ku čes. hranicím.

Na hranici východní stýká se mezi Mladějovem a Letovicemi s útvarem křídovým, kterýž v něm mezi Slatinou a Mohkovem u M. Třebové, dále mezi Brřovem, Opatovicemi a Velkou Rudkou u Jevíčka, pak vých. a jihov. od Boskovic mezi Bořítovem (Borstendorf) a Oborou u Černé Hory, severoj. záp. od Rájce a severozáp. od Blanska ostrovy tvoří. Od Letovic sousedí perm s prahorami vysočiny českomoravské, vyjma pruh pánce Rosicko-Oslavanské, který mezi něj a prahory vtěsnán jest. Na východní straně stýká se mezi Budkovici se žulou pruhu syenitového, který sám vých. od Ostrovačic počíná a odtud až nad Boskovice hranici permu tvoří; odtud omezuje jej devon až po Mitterdorf u Jevíčka, dále pak až ku hranicím českým zase útvar křídový.

Od Mitterdorfu táhne se v permu přes Jevíčko, Boskovice po Černou Horu útvar třetihorní na něm uložený. Tých útvar přerývá perm ještě mezi Tišnovem a Kynickami a v okolí Ivančic.

Ojedinelé ostrovy permu, o nichž zmínka se stala, nalézají se jižně od Miroslavy (Myslitz) u Krumlova a jihozáp. od Tasovic u Znojma.

Permské vrstvy, které na některých místech k východu, jinde (zvl. na západní straně) k západu se sklánějí, žulou a syenitem vzdviženy jsouce, skládají se střídavě z rudých hrubých slepenců, rudých a šedo zelenavých pískovců a bílých arkos. Na západním křídle jsou známy dva pruhu hořlavých lupků s rybími šupinami a koprolithy. Nižší pruh hořlavých lupků má v ležatém na některých místech zvlášť u Oslavan as půl sáhu mocnou vrstvu šedého celistvého vápence. Bílá arkosa, uložená nad hořlavými lupky, se šedými se střídajícími, poskytuje dobrý kamenický kámen.

Zkameněliny nalezeny nejvíce v okolí Oslavan a Rosic. Ale také v lupcích, jež u Malé Lhoty blíže Černé hory kdysi podnět ke kutišti na uhlí daly, nalezeny otisky zajímavé, živočišné, mezi jinými plaz k Labyrinthodontům patřící Branchiosaurus moravicus, Frič. (Makovského: Archæogosaurus austriacus). V lupcích těchto možno ještě lečjakou zajímavost najíti a proto na ně upozorňujeme. Nutno při tom ku sebe nepatrnějším věcem přiblížeti, neboť stává se často, že otisk jen nákrese, který i snadno smazati lze, se podobá.

V. Útvar jurský.

Útvaru jurského jsou na Moravě vlastně jen stopy, které ale přece větší jsou než pruh jurský, jenž v Čechách u Kyjova a Zeidleru (záp. od Rumburku) byl dokázán.

Náš útvar jurský patří do pásma vápnitých útesů na západní a severní straně Beskyd, který z Rakous až do Haliče se táhne a jaksi zbytkem jest z rozsáhlých vrstev jurských tu se rozkládajících a s dolnobavorským a franským jurou spojených. Patří skoro vesměs nejvyššímu oddílu mořského útvaru jurského „Malmu“, k němuž známé vápence lithografické se počítají (bílý jurský útvar).

Nejjíznější takový útes představují nám vápencové vrchy, které mezi Mikulovem a Pálavou se nalézají. Vápence útesů těch, vyznačujících se malebnými obrysy a strmými stráněmi, leží nejvýše a jsou barvy světlé. Místy proloženy jsou partiemi dolomitickými. Na některých místech (na vrcholech a vých. úbočích) dají se stopovati zbytky útvaru křídového. Pod vápenci leží jako nižší pásmo vrstvy slinité se zkamenělými zkamenělinami.

Dále na sever vyskytují se zbytky jurského útvaru jako oblázky v okolí Těšan vých. od Židlochovic.

Východně od Brna u Slatiny a Juliánova tvoří útvar jurský několik vápencových pahorků (Nová hora ukončená na severu příkrou Stránskou skalou a j.)

Největší okrsek jurský na Moravě nalézá se ale sev. od Brna mezi Rudicemi a Olomučany, kde dílem nad syenitem, částečně pak nad devonským vápencem uložen jest. Čtvero oddílů je možno dle Dra Uhliga v něm rozeznati: Nejspodnější skládá se z modravého neb hnědého vápence, obsahujícího vrostlice křemenné a zrušeného syenitu a patří podle zkamenělin střednímu oddílu Jury — Doggru, jako jediný jeho zástupce na Moravě.

Nad ním uloženy jsou šedé neb bílé vrstevnaté pískovce s četnými zkamenělinami již Malm vyznačující. Mocnost 10—15 m. Odpovídají téměř úplna oxfordským jílům ve Francii.

Pískovce ty pokrývá vrstva světlého žlutavého neb šedého vápence několik metrů mocná, obsahující velmi četné zkamenělé houby (Scyphie). Vápence tyto jsou identické se známými Scyphiovými vápenci Birmensdorfskými.

Zajímavé jest nejvyšší lože tohoto jurského ostrova, záležející z jílů a písků, hlavně u Rudic vyvinutých, kteréž známy jsou ode dávna zvláštními konkracemi rohovce a křemene a nepravidelnými ložemi železných rud. Vrstvy tyto jsou (dle zkamenělin, kteréž často v oněch konkracích se nalézají, soudíc) lokální vyvinutí těchže vrstev, kteréž ve vých. Švýcarsku vrstvami Crenularisovými se zovou. Hlavní zkameněliny patří ježovkám.

Zdejších železných rud užíváno již v dobách předhistorických,

jakž to zbytky předvěkých tavíren dr. Vanklem v lese mezi Rudicemi a Habrůvky objevené dokazují.

Další ostrov jurský nalézá se jižně od Kroměříže u Četechovic v pískovcích třetihorních. Vápenec ostrůvku tohoto jest zarudlý a má hezké amonity. Jest jako všechny následující analogem oxfordského pásma v Malmu.

Větší útes jurský rozkládá se v okolí Štramberku v severových. Moravě, tvoře pamětnou horu Kotouč. Vápenec jest šedý celistvý. Úbočí jeho tvoří břidlice a pískovce novější — křídové a třetihorní. Zkameněliny jsou velmi četné a shodují se se zkamenělinami nerineových vápenců v Alpách, Karpatech a jinde zastoupených.

Jurský tento vápenec neobmezuje se jenom na vrchol Kotouče, nýbrž objevuje se také na hoře sv. Ignáce již. od Nov. Jičína, na vrchu Hůrce severozápadně a u Týchova východně od Štramberku, mezi Skaličkou a Zámrskem u Hranic, v jihových. stráni vrchu Pohore u Jasenic (u Val. Meziříčí), u Fryčovic, Chlebovic a Palkovic blíže Mistku. Dlouhá řada nalezišť jest ve Slezsku Těšínském: u Janovic, Sedliště, Sobišovic, Těrlíčka, Koňakova, v okolí Těšína a Skočova a j.

Všecka ale tato místa mají spíše podobu jednotlivých částečně obrovských balvanů jurských, do mladších skal křídových a třetihorních zapuštěných. Pravý útes jest jak již řečeno v Moravě severových. jen Štramberský. V Haliči vyniká zase útes jiný u Inwaldu. Vápenec Štramberský má také své jeskyně, v nichž v době poslední odkryty a Dr. Voldřichem popsány jsou zbytky fauny ledové z diluvia.

VI. Útvar křídový.

Útvar tento zastoupen na Moravě všemi vrstvy. Spodní vrstvy (Neokom a Gault) rozšířeny jsou v severových. Moravě a Těšínském Slezsku, vrchní pak (Cenoman a Turon) rozkládají se v severozáp. Moravě a souvisí tu s křídovým útvarem sousedních Čech.

Hranice spodního křídového útvaru Mor.-Slezského jsou na jihu: Bynina u Val. Meziříčí, Dolní a Horní Bečva, průsmyk Jablunkovský, Jablunkov a Javořica. Odtud táhne se křídový útvar do Polska. Na západu a severu ohraničují pak útvar tento místa: Jesenice u Val. Meziříčí, Nov. Jičín, Příbor, Brušperk na Moravě; ve Slezsku pak Řepiště, Sedliště, N. Datín, Marklovice (u Těšína), Vyštica (u Skočova), N. Kurzwald, Batzdorf a Bilsko, odkudž přechází zase do Polska.

Podél silnice mezi N. Jičínem, Mistkem a Jablunkovem jakož i jižně od Skočova a podél řeky Ostravice od místa Ostravice na sever pokryt jest vrstvy třetihorními.

Ojedinelé ostrůvky křídového útvaru tohoto nalézají se již na jihu: u Kurovic mezi Holešovem a Tlumačovem, u Mal. Loukova (u Holešova), Rotálovic (Rusava) a jinde a patří spodním ze čtyř

stupňů, na něž Hohenegger a Römer Neokom křídového útvaru Beskyd rozdělují.

1. Nejspodnější z těchto stupňů tvoří spodní břidlice Těšínské. Tyto obsahují tmavé slinité břidlice bez železných rud a přecházejí místy ke svrchu v bílé, vápnité slíny. Mocnost jich jest asi 400 m. Těšínský zámek stojí na břidlicích těch a řeka Olša jest v nich od Vendrýnu až pod Těšín zaryta.

2. Těšínský vápenec v mocnosti as 100 m. obsahuje vespod tence zvrstvené šedé vápence slabými světlými lupky proložené. Vápenec ten hodí se na vyrábění hydraulické malty. Zkameněliny, jako v předešlém stupni, vzácné. Ke svrchu objevují se silnější lavice tmavosedaého písčitého vápence, kterýž na povětří hnědne. Oba vápence jsou vyvinuty zvláště u Holešova blíže Ustroně.

K tomu stupni patří vápenec od Kurovic, Mal. Loukova (Dubová hora) a Rotálovic (Rusava).

3. Svvrchní Těšínské břidlice a Grodišský pískovec obsahují černé, lesklé bituminosní břidlice slinité se dvěma pruhy sfaerosideritových flecí. Tyto objevují se jako řady železnatých pecek (majících 11—25% železa). Ke svrchu střídají se břidlice s hnědými bituminosními pískovci, jež horníci „strzolka“ nazývají.

V Moravě táhne se to pásmo od Nového Jičina a Hodslavic ku Stramberku, Frenštátu, Čeladinu, ve Slezsku přes Grodiš, Třanovice, Vendrýn od Halíce.

4. Věrovické (Vermířovské) vrstvy, pojmenované dle Věřovic (Wernsdorf) záp. od Frenštátu, obsahují pásmo 120—160 m. mocné, z lesklých břidlic slinitých složené, v němž nachází se třetí flecový pruh hlinitých sfaerosideritů, hlavně okolo Věřovic dobývaných. Vrstvy tyto jsou jako úzký pruh rozšířeny podél jižní hranice Těšínských vrstev. Největší šíře (od severu k jihu) dosahují v okolí Frenštátu. Zkameněliny vzácné. Nejvíce jich nalezeno ve sfaerosideritech tohoto pásma.

Pískovce, které nad Věrovickými vrstvami uloženy jsou a jižně od těchto se rozšiřují, počítá Hohenegger již ku Gaultu. Pískovce tyto, „Godulskými“ zvané, skládají malebné horstvo moravskoslezských Beskyd, dosahujících výšky až 1000 m. Javorník, Radhošť, Lysá hora, Travno, Godula, Čantory a j. patří do oboru pískovců Godulských.

Pískovce ty mocnosti až 1000 m. dosahující, obsahují silnější a slabší vrstvy a jsou proloženy písčitými břidlicemi; ke svrchu přecházejí v mohutné lavice z velkých kamenných oblázků, neb z úlomků ruly a jiného prahorního kamení, které bezpochyby jádro horstva tvoří, složené.

V Moravě objevuje se bezprostředně nad Věrovickými vrstvami velkokusý slepenec, obsahující valouny a balvany Štramberského jurského vápence, tak zejména mezi Chlebovicemi, Rychalticemi, Palkovicemi a Místkem. Ostrůvek tento jest jediný na sev. straně vrstev Těšínských. Ostatek rozšiřuje se u Val. Meziríčí počínaje na východ do Slezska, kdež prostor na jihu a východě od uvedených již vrstev křídových obsahuje.

Skoro po celé délce Karpat pozoruje se na rozhraní mezi Goudským pískovcem a staršími vrstvami pásma šedomodrých rohových křemenců, kterýchž se na některých místech na silniční štěrk potřebuje. Barva křemenců jest zelenavá neb žlutavá. Zvětrávající kameni obdrží hnědou kuru, pocházející od kysličníku železitého k vápnitohlinitému tmelu přimíseného. V spodním oddělení pískovců nachází se čtvrté pásmo železných rud, zvláště pruh železitých pískovců s 20—30% železa. Zkameněliny jsou vzácné (od Chlebovic, Braného, Ostrého u Nýdku ve Slezsku).

K Cenomanu počítají se Hoheneggremské pískovce, které od Horní Bečvy na východ přes hranici uherskoslezskou až ku průsmyku Jablunkovskému se táhnou, vých. pak od Jablunkova od Bukovce přes Jistebnu do Haliče pokračují. Hohenegger zové je Jistebskými pískovci.

Pískovce ty obsahují pátý pruh sphaerosideritů, na něž se však nejvíce v Haliči doluje.

K Turonu a Senonu přidružení lze slítné a písčité ostrovy, které na moravskoslezské straně Beskyd zvl. u Frýdku se objevují.

Spodní oddělení jich obsahuje Frýdecké bakulitové slíny, na nichž stojí zámek ve Frýdku. Slíny ty jsou šedomodré, písčité, místy jako opuky vyvinuté a jsou dle prof. Krejčího asi obdobné Březenským vrstvám, předposlednímu to stupni křídového útvaru v Čechách. A potom odpovídají poslednímu stupni českému, vrstvám chlomeckým, Bašské pískovce, vyvinuté hlavně v okolí Basky u Frýdku a kolem Stramberku nad břidlicemi Těšínskými.

Pískovce ty jsou drobnozrné a mají tmel vápnitý. Jsou uloženy ve vrstvách tenkých a hodí se dobře ku stavění. U Stramberku dosahují mocnosti 200 m. Zkameněliny vzácné.

Pískovci těmito končí se útvar křídový vých. Moravy a Slezska. Pruh pískovců od Sumice (vých. od Uher. Brodu) přes Mladotice, Klobúky ku Střetné se táhnoucí a pod jménem „Karpatského křídového pískovce“ uváděný patří bezpochyby ku třetihorám. Křídové jsou jen skvrnité slíny a aptychové vápence východně od Brumova na Slovensko se rozšiřující.

Křídový útvar Moravy severozápadní.

Útvar ten souvisí úzce s křídovými vrstvami českými a rozkládá se na Moravě po obou stranách permu mezi místy následujícími: Na vých. od Schönwaldu u Silperku, kde břidlice hlinité soustředí, až podél útvaru devonského po Pečkov (východní část útvaru), dále západně od útvaru permského až po Letovice, od nichž směrem severozápadním až po Bohňov prahory jej omezují (západní část útvaru). Ostrovy ojedinělé nalézají se severozáp. od Kunštátu, v okolí Černé hory a Blanska, Boskovic a Skočova u Jevíčka.

Křídové tyto vrstvy patří Cenomanu a Turonu a nehlubší jich vrstvy, obsahující pískovce s lupky uhelnými, odpovídají vrstvám Pe-

ruckým v sousedních Čechách. Vrstvy ty jsou pobřežní výtvoř krydové moře a protož obsahují zkameněliny a otisky pozemské a zmíněné lupky, na něž se na mnohých místech doluje. Rozšířeny jsou jako úzký pruh podél záp. hranice útvaru permského od hranic českých až záp. od Loučky Dlouhé (Langenlutsch, okr. Třebovský) a podél východní hranice prahor mezi Letovicemi a Bohňovem. Jim patří též ostrovy v okolí Kunštátu, Černé hory, Blanska, Boskovic, část křídov. vrstev v okolí Skočova, jihoz. od Velké a Malé Rudky, a vrstvy křídové vých. od Třebové u Linhartic, Gruny, Zipotína a Moletína.

Vrstvy ty obsahují četné zkameněliny (otisky) rostlin (Moletín, Gruna). Flece uhelné v lupcích dolují se u Utěchova (Uttigsdorfu), Letovic, Mor. Třebové, Boskovic, Blanska a j. Vyšší část vrstev těchto, z opuk se skládající, patří již k opukám Belohorským, které v okolí Křenova (ostrov křídový v permu mezi Slatinou a Třebovou uloženy) a Brezové j. od Svitavy vystupují.

Vrstvy jizerské, písčité a vyznačené zkamenělými klepety račími (*Callianassa antiqua*) rozšířeny jsou v okolí Svitavy a sev. a jižně od Krasikova.

O vrstvách křídových, které od Žamberku do Moravy se táhnou a tu v okolí města Šilperku údolí Březiny (Frieze) provází, byla řeč při prahorách.

Osamotělý úrvěvek křídového útvaru českého tvoří také pískovec u Dolních Pavlovic jižně od Osoblaby ve Slezsku, kde na břidlicích kulmových spočívá a do Slezska pruského pod náplavem diluvialním se ztrácí.

Vyvřelé horniny obsahuje útvar náš křídový jen ve své části východní a ty jsou tu velezájímavé. Uváděny dříve pod nejrozmanitějšími jmény, považovány jsouce brzy za Syenit, Hypersthenit, brzy zase za Diorit a Diabas. Teprve Tschermak podal nám r. 1869. o nich dobrý názor a rozdělil je ve skupiny dvě — Tešenit a Pikrit. Tešenit jest rozšířenější a má jméno své podle města Těšína, v jehož okolí velice často vystupuje.

Tešenit jest zřetelně krystalický a nikdy porfýrovitý a skládá se z trojklonného živce (zelenobílý), jinorazu (černé sloupečky), analcimu (bílý), magnetitu, biotitu, apatitu, jenž často viditelné krystalky tvoří, a druhotného Natrolitu a Apophyllitu. Tešenit bývá často zrušen a obsahuje pak v dutinách svých druhotné nerosty.

Pikrit obsahuje v základní hmotě (jest porfýrický) hlavně olivin (až polovinu celé hmoty), augit, mnohdy pak amfibol, magnetit a slidu černou.

Od Tešenitu sedého se rozeznává svou černou barvou a jest méně rozšířen než tento. Nalézá se hlavně v okolí Nov. Jičína na Moravě (Gümbelberg, mezi Šenovem a Bernardicemi v lesíku poblíž hostince), u Kojetína (hora Stráník), Žiliny, Hodslavic, Weinbühl sev. od Příbora, Marklovic u Těšína a j. Mandlovcovitý jest mezi Vlnovem a Starým Jičínem a u Žiliny bezprostředně u Nov. Jičína.

Tešenit tvoří balvany u „Čertova mlýna“ u N. Jičína a nalézá

se u Jasenic, Hodslavic, Životic, Příbora (sev.), Frenštátu (sev.), Metilovic (vých.), Fryčovic, Mistku (Starč), Svjadňova, ve Slezsku pak v břidlicích Těšínských od Sedliště, přes Těšín, Skočov až ku Bilsku. U Palačova (u Jičina) láme se nyuť na šterk černý kámen, který nápadně podobá se (pod drobnohledem) čediči a ještě prozkoumán býti musí.

Obojí toto vyvřelé kamení vytvořuje žíly a lože ve vrstvách neokomských. Všude viděti působení horka vyvřelé hmoty na proražené kamení. Neokomské břidlice proměněny jsou v páskovitý jaspis, vápence v mramor; pískovce jsou stvrdlé, zbělené a rozpuhané.

VII. Útvar třetihorní.

Třetihory moravsko-slezské patří k oddílu „jižního rázu“ a jsou „starší“ i „mladší“.

I. Starší třetihory (Eocén) skládají celou čásť karpatského horstva jižně od řeky Bečvy jakož i osamotnělé pískovcové površí Maršových hor, které dle geologické povahy jsou vlastně výběžkem karpatského horstva, od něhož řekou Moravou odděleny byly.

Hranice Eocénu by vyznačila klikatá čára, jdoucí asi přes následující místa: Horní a dolní Bečvu, Byninu (u Val. Meziříčí), Hustopeče, Opatovice, Hradčany u Bystřice pod Hostýnem, Přestavky u Přerova, Holešov, Štíp, Hostěšov, kolem Napajedel k Uh. Hradišti, Ostré Lhotě u Ostrohu a přes Lhotu Tvarožnou (u Strážnice) do Rakous. Toť okrslek Eocénu Karpat, k němuž se druží uvedený již terciární pruh podél silnice z Nov. Jičina, přes Frýdek do Jablunkova vedoucí, jakož i jiný, táhnoucí se podél celého severního kraje křídového útvaru (Těšínských břidlic) Slezského a vysílající výběžek od Skočova podél řeky Visly až skoro k místu Visle.

Okrslek hor Maršových ohraničen pak asi následujícími místy: Travníkem (u Kroměříže), Žlutavou (u Napajedel), Buchlovem, Lovčicemi (u Ždánic), Pavlovicemi, Jevišovicemi, Nosislaví (Nuslau u Židlochovic), Slavkovem, Bučovicemi, Brakovicemi, Litčenicemi a Zdounky.

Ostrůvky Eocénu jsou u Měřutek a Lutopecen u Kroměříže a mezi Zaječím (Saitz), Nov. mlýny a Přitluky (Prittloch) u Mikulova. Ostrůvek tento přesahuje také poněkud na pravý břeh Dyje.

Ve spodu třetihor moravskoslezských jsou velice rozšířeny slepence a slepencové pískovce, skládající se z velkých oblázků jurského vápence, křemene, krystalických břidlic a zelených hlinitých břidlic. Objevují se na vrších mezi Bečvou, Nov. Jičnem a Příborem, avšak též na vyšších horách vých. od Bystřice pozorují se tytíž slepence.

Od karpatských pískovců křídových, hlubších, dělí je vápenato-

slítný, tence zvrstvený a slídnatý pískovec, kterýž po různu Nummulity v sobě chová, jako v okolí Stramberku.

Vlastní nummulitové vrstvy jeví se zde hlavně co hrubé vápnité pískovce a objevují se na Holém vrchu u Hustopeče a odtud v severových. směru na mnohých místech záp. příkrejšího úpatí Maršovských hor u Zarošic, Uhřic, Slavkova na Kopanínách, u Vyskova atd.

Východně za řekou Moravou objevují se v okolí Holešova a Bystřice pod Hostýnem a sice zde v podobě slepenců; pak kolem Stramberku v podobě vápenců. Také od Strážnice, na záp. kraji pískovců u Tvarožné Lhoty se uvádějí vrstvy nummulitové.

V Těšínsku jsou rozšířeny zvláště blíže haličsko-uherských hranic.

Střední část Eocénu moravského zaujímá karpatský pískovec třetihorní, jednotejného dosti drobného zrna, střídaje se se slíntými lupky. Neobsahuje mimo některé fukoidy v lupkách žádných otisků.

Slepence z vápnitých a břidličných kusů jsou podrženy.

Nejvyšší část Eocénu mor.-slezského zaujímají lupky obyčejně tmavé a smolné, kteréž dle opálové, k menilitu podobné hmoty, již obsahují, menilitovými břidlicemi slují. Lupky tyto, shodující se dle zkamenělin rybích s břidlicemi amfisylovými (dle otisku ryby Amphisyly), náleží střednímu Oligocenu (stupni Tongerskému) a dají se v dlouhém, často novějšími vrstvami pokrytém a přetrženém pruhu mezi pískovci karpatskými v Moravě a Těšínsku stopovati.

U Mikulova připojují se k podobným lupkům z Dol. Rakous, rozšiřují se na ostrov mezi Nosislaví (u Židlochovic) a Heršicemi u Slavkova, v Maršovských horách tvoří pruh mezi Bohuslavicemi u Ždánic a Zborovicemi u Zdounek, a vyskytují se mezi Bystřicí a Holešovem, Vitonicemi a Opatovicemi u Hranic a táhnou se přes Těšínsko k Inwaldu a Živci v Haliči, kdež jsou nejvíce bohaty na otisky rybí.

Vrstvy Eocénu vypsaneého jsou tak rozmanité uloženy a vyzdvíženy, že se z toho na velké převraty v době třetihorní pro tyto kraje souditi může.

II. Třetihory mladší vycházejí na den jen na Moravě a souvisí tu úzce s třetihorní pánví Vídenskou. Z pěti stupňů, jež vídeňští geologové v pánvi Vídenské a souvisejících s touto pánvích okolních rozeznávají, schází Moravě jediné nejspodnější Aquitanský, patřící ku Eocénu.

Moravská pánev neogenová prostírá se v jižní části Moravy v podobě velkého trojúhelníka mezi Znojmem, Oslavany a Hodonínem proložena jsouc mezi Krumlovem a Hostěradicemi útvarem permským a žulou pruhu syenitového. Mezi Oslavany a Ivančicemi jest uvedený již ostrov třetihorní. Na západě stýkají se mladší třetihory s prahorami českomor. vysočiny a tvoří na nich četné ostrovy, z nichž nejznamenitější jsou následující: v okolí Senohrad sz. od Biskupska, v okolí Skrej u Hrotovic, u Mramotic sz. od Znojma a u Krčíc j. od M. Budějovic.

Od hlavního toho trojúhelníka táhne se celá řada třetihorních

ostrovů, uložených na útvaru permském od Brna až po Mitterdorf u Jevíčka (viz útvar permský). Ostrovy tyto zřejmě nasvědčují, že tudy zasahoval úzký průliv moře třetihorního do Čech, v nichž se dá v ostrovech u Č. Třebové a jižně a vých. od ní se nalézajících stopovati. Tu uloženy jsou vrstvy třetihorní na kvádrovém pískovci křídovém a jsou jedinými zástupci mořského třetihorního útvaru v Čechách.

Druhý záliv moře třetihorního mladšího táhne se na severových., objímaje vrstvami svými uvedený komplex starších třetihor a dá se stopovati pod náplavem podél trati sev. dráhy Ferdinandovy až ku Mor. Ostravě. Mezi Slavkovem, Medlovici u Vyskova a Mor. Kovicemi u Zdounek rozkládá se útvar mladších třetihor na sev. od Maršovských hor eocénových, na jihu pak po Buchlov, Bzenec, Hodonín a Břeclav.

Čtyři stupně mladších třetihor moravských jsou následující: I. První středomořský stupeň (odpovídá vrstvám Mohučským) obsahuje mořské vrstvy vápenatopísčité, hlavně písčité modrošedé jíly, sliny, ano i jako lokální vyvinutí drobné pískovce (v okolí Židlochovic). Také vápenec naskytá se ale slabě vyvinut, u bývalých pak břehů podřízené vrstvy sladkovodní, hnědouhelné.

K stupni tomuto patří největší část mor. třetihor mladších.

II. Druhý středomořský stupeň (odpovídá stupni Tortonskému a Helvetskému) skládá se z jílu, písku, pískovců a zajímavých mohutných útesů vápence, nazvaného „litavským“. Litavský vápenec tvoří ostrůvky u Selce (Voitelsbrunn) při Mikulovu, vých. od Židlochovic, u Mal. Hostěradek a Velešovic blíže Slavkova, vých. od Roštenic u Vyskova, u Brna, u Přerova, Rajce a u Konice (?) a obsahuje četné zkameněliny.

III. Stupeň Sarmatský s vrstvami Cerithiovými. Rázem svým neodpovídá žádnému stupni třetihor západní Evropy, za to však souhlasí s třetihorami polsko-ruskými (sarmatskými). Patrně naznačuje spojení mezi mořem třetihorním Pannonským a Sarmatským. Vyvinut jest hlavně jílem, písky a šterky.

Vrstvy sarmatské, obsahující četné zkameněliny Cerithií, rozkládají se mezi Podivínem, Pavlovicemi (vých.), Čejčí a Prusánky. Malé ostrůvky dokázány jsou již. od Strážnice. Ve vrstvách těch, jež byly bařinatým břehem, vyvinuta jsou až 5 m. mocná lože hnědého uhlí.

Po většině jsou pokryty vrstvami diluvia a alluvia.

IV. Stupeň Kongeriový či Pontický, pojmenovaný dle mušlí z rodu Congeria, odpovídá již mladšímu Neogenu či Pliocénu a skládá se z jílu a šterku. Zkameněliny a otisky souhlasí celkem se stupněm sarmatským, mají ale značné množství druhů sladkovodních, poukazující k tomu, že záliv moře třetihorního vyzdvižením od hlavního moře povolna se odděloval. Rozšířeny jsou v okol. Vel. Dyjákovic (Gr. Tayax), Hodonín (u Znojma), Ces. Křídlovic, Hrušovan, mezi Medlovem, Pohofelici, Ivani (Eibis), Vranovicemi a Sabšici, u Židlochovic, již. od Napajedel a j.

Nad vrstvami těmito rozkládají se šterky, v nichž se často objevují žel. rudy jako u Slavkova a Kyjova.

Neogenové vrstvy, shodující se dle zkamenělin s vrstvami od Věličky, objeveny vedle těchto udání ještě u Kateřinek při Opavě vrtáním na solná ložiska. Výsledek příznivý vrtání toho není ale pravděpodobný, neboť tytéž vrstvy byly v pruském Slezsku až na útvar křídový, v okolí Mor. Ostravy pak až na kamenouhelný proraženy, aniž by se solné vrstvy byly objevily.

Neogen u Kateřinek pokryt diluvialní hlínou, skládá se shora ze šterku, pod ním uložen modrošedý jíl (Tegel), sádrovec as 12 m. mocný a konečně tmavý jíl s vápencem a mořskými lasturami.

V okolí Ostravy jest neogen zastoupen mořským jilem, kterýž dle lastur souhlasí s druhým středozemním stupněm Videnské pánve a lože čedičového tufu a slepence obsahuje, čímž vyvržení čedičů pro tuto dobu jest naznačeno. Slíny jílovité u Orlové v Těšínsku patří dle mušlí k prvnímu středomořskému stupni.

V žlabu sev. Ferdinandovy dráhy mezi Pierovem a Ostravou objeveny vrtáním u Hlinska (blíže Lipníka) slabé vrstvy hnědouhelné, které nasvědčují, že třetihorní vrstvy tu pod alluviem a diluviem se skrývají.

Horniny eruptivní třetihor.

Eruptivní horninou třetihor jest především čedič. Všechny čedičové shluky, jež dosud při útvaru devonském a kamenouhelném uvedeny jsou, vyvěřely vlastně v době třetihorní, prorazivše vrstvy starší.

V třetihorách samých vystupuje čedič na Moravě jen bezprostředně u Starého Hrozenkova, jv. od Uh. Brodu, a potom poblíž Hostětína v okrese Klobouckém a Polichna (okr. Uh.-Brodský). Také mnohé menší vrchy v okolí Starého Jičína a Příbora skládají se z čedičů.

Méně než čedič rozšířeny jsou na Moravě jiné horniny třetihorní, vyvěřší po utvoření Eocénu a tudíž starší čedičů, jež na počátku Neogenu vyvěřely — horniny andesitické.

Okrsek hornin těch rozkládá se mezi Bánovem a Bojkovicemi u Uh. Brodu a obsahuje andesity amfibolové. Andesity ty vystupují u Nového Dvoru, Nezdenic, Komně a poustevny Bánovské a j. a patří do skupiny mladších hornin, obsahujících živec trojklonný (mikrotin) a jinoráz, jsouce takto obdobou starších dioritů.

Mnozí nazývají je amfibolovými trachyty. (U Ordějova v okolí Bánova vystupují trojí horniny vyvěřelé: Andesity amfibolové, andesity augitové [u červeného mlýna], kteréž obsahují živec trojklonný a augit*) a čediče [mlýn Ordějovský], vedle toho pak sklovitou [lávovitou] modifikaci andesitu augitového.)

*) Od čedičů liší se tím, že schází jim olivin.

VIII. Diluvium a Alluvium.

Hmota vrstev diluvialních skládá se ze šterku a hnědožlutých neb červenavých hlín cihlářských, v nichž se porůznu naskytají, mimo skořápky sladkovodních blemýžďů, kosti vyhynulých ssavců, zejména tesáky a čelistní zuby mamutů, nosorožců a j. Vedle toho jsou ještě svědky doby té diluvialní tuify vápenné, které v jeskyních nad zbytky živočišnými příkrovy tvoří, pak rašeliny, šterk a konečně balvany bludivé, kteréž v studené době diluvia krami ledovými z dalekých končin donešeny jsou.

Náplavům novějším patří vše to, co po rozšíření se člověka po Evropě řekami nanešeno bylo a dosud se nanáší.

V době alluvia vyzvednuta země do nynější podoby své, počasi otepleno a člověk počal býti pánem na zemi. V době diluvialní či starší době kamenné, kdy užíváno pazourku, nebyl člověk ničím jiným než spoluobyvatelem dravé zvěře v jeskyních; teprve v době alluvia počíná jeho vývoj duševní. A podle toho vývoje, na nějž soudí se dle zbraní, popelnic a j. zbytků, rozdělili archaeologové dobu alluvia na tři části: mladší kamennou (dobu kamenných mlatů), dobu bronz a dobu železa. Rozdělení to však, jak se zdá, neudrží se; neboť nalezeny věci železné společně s bronzovými, ano ukázalo se, že mnohé věci bronzové jsou novější železných.

Do alluvia patří také mladší, dosud se tvořící rašeliny.

Vrstvy diluvialní i alluvialní jsou na Moravě dosti rozšířeny. Kde poněkud jen rovina se naskytá, nalézájí se. Poříčí Moravy (Hana) od Zábřehu, Svatky od Brna, Dyje od Znojma, poříčí Bečvy, Odry, Opy, severní část Těšínska, okolí Mor. Budějovic patří naplavvinám čtvrtihorním.

Zbytky diluvialních ssavců nalezeny v okolí Brna (mamut) a Mikulova. Tu nalezeny také zbytky třetihorního ssavce: *Dinotherium giganteum*; u Brna pak taktéž třetihorní *Anoplotherium*.

Zbytky jeskynní jsou dostatečně známy z výzkumných prací Dr. Vankla v Blansku a nalézájí se především v jeskyni Sloupské ve čtyřech vrstvách. Lidské stopy v jeskyni té nenalezeny. Za to ale objeveno mnoho zbraní kamenných starší doby v jeskyni „Býčí Skála“. Nad vrstvou z doby této leží jiné obsahující již zbytky z doby bronzové a železné.

Stopy lidské nalezeny taktéž v jeskyni „Výpustek“ se zbytky fauny ledové. Nejnověji pak objeveny kosti diluvialní a památky lidské v jeskyni na vrchu „Kotouč“ u Štramberku, a prvnější důkladně proskoumány Drem. Voldřichem ve Vídni.

Tuify vápenné se zbytky rostlin donešeny mně před několika lety od M. Slatěnic sev. od Prostějova.

Zbytky rašelin starších nalezeny pod diluvialní hlínou v řečišti Moravy u Hradiska při Olomouci.

Rašeliny alluvialní jsou u Doubravice při Mohelnici a j.

Žulový balvan, jenž nalezen nedávno při stavbě stoky v Novém Jičíně (dl. 1·1 m., šir. 0·5 a vys. 0·4) a kterýž nijaké žule moravské se nepodobá, bude nejspíše balvanem bludivým.

Stará pohřebiště rozšířena jsou v Moravě na přechetných místech a poskytují bohatý materiál anthropologický. Nejzajímavější nálezisté starožitnin dávnověkých objevena u Belovic, Borotic, Bzence, Klentic, Líšně, Nákla, Náměstě u Olomouce, Obřan, Pohorelic, Příkaz, Tršic a j.

B. NEROSTY DLE NALEZIŠŤ.

(Pozn.: Je-li naleziště opatřeno znaménkem (†), jest to nějaké místo [les, hora
a j.] a nikoliv obec.)

I. Morava.

Adamov (Adamsthal). — Od Brna *SSV*.

Calcit; Suchá louka. — Dialogit. — Epidot; v okolí. — Haematit (Thoneisenstein); Suchá louka. — Kůže skalní a korek papírový; na trhlinách syenitu. — Limonit (Bahňák); Suchá louka. — Nephelin(?); zelenožlutý povlak na plochách syenitu. — Orthoklas; (součást syenitu). — Titanit; v syenitu.

Aloisov (Aloisthal). — U Rudy České *SZ* od Šumperku.

Calcit. — Leadhillit(?) — Limonit.

Arnoštov přední (Ehrendorf-Vorder.) — Od Mor. Třebové *J*, Jevicka *SZ*.

Calcit; stébelnatý od Lesnice. — Haematit; ledvinitý s Limonitem, v němž často otisky vápencových skalenodrů. — Manganit; vláknitý neb kryst. povlak dutin tvořící, ale i vtroušený v kvádrovém pískovci. — Pyrargyrit(?) — Pyrolusit; praskovitý na „Ušáku“.

Babice (Babitz). — Od Adamova *JV*.

Limonit.

Báňov (Banov). — Od Uh. Brodu *JV*.

Amfibol; v eruptivních horninách okolí. — Augit; v eruptivních horninách okolí, jako vedlejší příměs k andesitům zdejšími z trojk. živce, amfibolu a magnetitu sestávajících; bývá někdy na magnetit přeměněn. — Magnetit; u poustevny a Nezdenic nedaleko Bánova jest augit v andesitu přeměněn na magnetit. U Komně při Báňově jest augit v andesitech částečně na pyrit, jenž z magnetitu povstal, přeměněn.

Batouchovice (Batouchowitz). — Od Vel. Meziříčí *JZ*, od Třebíče *S*.

Křemen; šedivý, uvnitř fialový; v žilách.

Bedřichov (Friedrichsdorf). — Od Římařova Z.

Zlato; (rýžovalo se zde v Oskavě).

Běhařovice (Bihařowitz). — Od Hrotovic J, Krumlova JZ.

Granát; v amfibolitech.

Bělá (Albendorf). — Od Jevíčka ZSZ.

Křemen; růžový (v lese). — Křemen hnědý.

Benkov (Pinke). — Od Šumberku JJV, Zábřehu SVV.

Haematit; s křemenem. Mnohdy se slídou železitou a magnetitem. — Magnetit; oktaedry s břidlič. krevelem a křemenem.

Beroun (Bärn). — Od Šternberku SV.

Haematit; lupenatý, jemnozrný, miskovitý, celistvý; břidličnatý v křemeni. — Křemen; železitý, krvavě červený s krevelem. — Magnetit; (doluje se). — Olivin; v ced. horninách. — Pyrit; přeměněn v limonit v „Antonigrube“. (Popisuje Glocker.) — Stilpnomelan; (z Moravských nal. Glockrem poprvé popsán) v „Annagrube“ s křemenem a žilami vápencovými. — (V devonských diabasových tufech rudonosných jsou uloženy tmavé břidlice, kteréž skládají se ze stilpnomelanu a magnetitu.)

Biskupice. — Od Jevíčka SV.

Baryt; zrnitý (poněkud), modravý a šedavý. — Galenit. — Sphalerit; (blejno cinkové), žlutý, v zrnech s galenitem a křemenem.

Biskupsko. — Od Ivančic Z.

Chrysotil; v hadci. — Chromit; v serpentinu. — Serpentin. — Křemen (Jaspis); v želez. rudách. — Löllingit; s pyritem a křemencem hlinitým. — Nephrit (?) — Orthoklas. — Poloopál. — Polymygnit (?) černý, silně lesklý se živcem a amfibolem. — Pyrit; vrostlý ve drúsách.

Bistec. — Od Bina SZ.

Haematit; na vápenci.

Bitov (Vöttau). — Od Vranova SZ.

Amfibol. — Graphit; jako lože v rule a v šestibokých šupinkách ve vápencích. Doly obsahují výborný materiál. — Kaolin; rozkladem povstálý, provází tuhu.

Blansko. — Od Brna S.

Asbest. — Azurit; kdysi se nalézal s chrysokollou na syenitu. — Biotit; vsyenitu. — Calcit; v Macose (krapníky). — Hnědé uhlí; v křídové formaci. — Meteorit; padl zde 25/XI

1833. — Epidot; v syenitu (na trhlinách). — Kaolin. — Černá měděná; povlak na redruthitu v břidlici chloritové. — Malachit; zemité, jako povlak, nálet a vtroušený s chalkopyritem, azuritem a kupritem. — Redruthit; v chloritové břidlici. — Rhodochrosit; ledvinitý. — Titanit; v syenitu.

Blučina (Lautschitz). — Od Židlochovic *SV*.

Sádrovec; v pěkných partiích štěpných. — Menilith; v břidlici menilithové. — Karneol; nečistý. — Rohovec.

Bludov (Blauda). — Od Šumperku *JZ*.

Epidot; s granátem, zrnitý a pistaciově sbarvený, sloupkovitý. — Granát; ve velkých krystalech ve zvl. kamení, jež A. Heinrich nazval „allochroitovým“. Nalézá se mezi Bludovem a Bohutínem v žule vloženo. Kamení to skládá se z bílé základní hmoty, v níž vesuvian, osinek a calcit (poslední v malých partiích). *) — Křišťál a křemen. — Vesuvian; zelenavý, v podlouhlých krystalech (1—1½ cm.) v „allochroitové“ hornině, v křemenných žilách, také pistaciově až hnědé barvy. Také shluky egeranu podobné, naskytají se. — Wollastonit; paprskovitý s vesuvianem, granátem a epidotem rostlý do křemene a kryst. vápence (v allochroitové hor.). Magnetit; na rozhraní granitických žul, v osmistěnech se živcem, kremenem, amfibolem a granátem ve směsi. — Opál v „allochroitické“ hornině, naskrze granátem proniknutý.

Bludovice (Blauendorf). — Od Nov. Jičína *J*.

Křemen; mezi Žilinou (Söhle) a Bludovicemi (Rohovec). — Olivin; v pikritu, také krásné pseudomorfovy po olivinu. — Pyrit; v krásných krystalech z vápence. — Siderit. — Theer horský; nalézá se v slepenci vápenitém, jenž vedle zelenokamů a variolitů z potoka vyčnívá.

Bobruvka. — Od Nov. Města *J*, Vel. Meziříčí *SV*.

Albit; v potoce s apatitem na svoru vedle kassiteritu. — Apatit; na „Hochbergu“ vedle předešlých v krystalech zelených (v žilách, sestávajících ze slůdy a kassiteritu). — Biotit; se živcem a turmalinem v žule. — Orthoklas; žlutavý s předešlým v žule. — Turmalin; velké krystaly a stébla paprskovitě uložená, černá, v žule.

Bohdalec. — Od Nov. Města *JJZ*, Vel. Meziříčí *SSV*.

Limonit; (doly) ve svoru a rule.

*) Základní hmota „horniny allochroitové“ jest dle Lippolda jemnozrná až celistvá směs orthoklasu a křemene, v níž hnědavě-zelenavé až 1½ cm. krystaly granátu (vápenato-železitého) rostly jsou. Ložisko této horniny bělokamu podobné jest 6—8 m. mocné a uloženo v rule, žulu obsahující.

Bohdíkov český (Merzdorf). — SZ od Šumberku, J od St. Města.

Tuha; ve vápenci (menší partie). — Vápenec; lomy.

Bohutín. — Od Zábřehu S, Šumberku ZJZ.

Baryt; ve starých dolech mezi Bohutínem a Radomyšlí, celistvý s chalkopyritem. — Chalkopyrit s malachitem. — Malachit; jemné jehličky v štětičkách a koulotvarech. — Stilpnosiderit s chalkopyritem.

Borkovany. — Od Klobouk SZ.

Sádrovec; v jilech.

Borotín. — Od Jevíčka JZ.

Křemen; železitý s krevalem.

Borovec. — Od Bystřice JVV, Kunštátu Z.

Aktinolith; (temnozelený). — Allophan; hroznovitý, ledvinitý a zemitý různých barev na ganomatitu. — Anglesit; malinké krystalky na rudách olověných i měděných. — Azurit; kryst. a zemitý povlak na trhlinách měď obsahujících křemenců. — Baryt. — Cerussit; krystaly s chrysokollou a azuritem. — Chalkofyllit; šupinatý, na trhlinách křemenců. — Chalkopyrit; s malachitem, redruthitem a křemenem aneb s calcitem, chloritem a tetraedritem. — Chrysokolla; zelenomodrý, opalovitý, v křemenci mědonosném. — Coelestin; celistvý. — Cuprit; celistvý, bezvarý s chalkopyritem v křemenci, také zemitý. — Disthen (kyanit); v stéblech ve slidě, křemenci a amfibolu. — Galenit; nalezen v krásných krystalech. — Ganomatit (chenoprolith). — Ilmenit; celistvý, mískovitý. Křemen (Karolinina štola). — Křemen železitý (jatrové barvy). — Měď; v křemenci, (služ knížete Karla.) — Malachit; v opuštěných dolech ledvinitý, vláskovitý atd. — Redruthit (chalkosin); v křemenci, s chalkopyritem a malachitem. — Smithsonit; ledvinitý, šedobílý. — Tetraedrit (štola Nanebevstoupení); ocelové barvy s chrysokollou, azuritem, malachitem, chalkopyritem. — Tyrolit; celistvý, ve větších partiích na rudách měděných. — Witherit; hroznitý v křemenci.

Boršov (Borstendorf). — U Mor. Třebové.

Bahnák; s kousky dřev.

Bory dolní. — S od Vel. Meziříčí.

Chalcedon; zelené barvy v kamení na živec bohatém a žule písmenkové se podobajícím.

Boskovice. — Od Brna S, Kunštátu JVV.

Azurit; zemitý ve starých dolech, v syenitu. — Chalko-

pyrit; ve starých dolech. v syenitu. — Chlorit; v syenitu. — Galenit; s pyritem na křemeni. — Hnědé uhlí; v křídových vrstvách. — Limonit. — Markasit; v rourkách fulguritům podobných a zevně mark. posázených. — Pyrit; v křídovém hnědém uhlí jako hlízy, často zbytky organické obsahující. — Sádrovec; v jdu. — Succinit; (dle Reusse) v uhlí hnědém (útvary křídového) v zrnkách medové barvy; popsán ale jako mellit.

Bosonohy (Parfusz). — Od Brna Z.

Amfibol; paprskovitý, chloritický. — Magnetit; v břidlici chloritové osmistěny tvořící.

Bousov (Busau). — Od Mohelnice JZ.

Asbest dřevitý; s psilomelanem. — Psilomelan: ve starých dolech; celistvý, ledvinitý, miskovitý; ve vápenci a na trhlinách osinku jako povlak.

† **Bradelstein**. — U Goldštýna.

Tu ha.

† **Bräunelstein**. — Hora u Sobotína.

Grammatit (tremolith); tmavozelený s haematitem. — Haematit; bičličnatý s magnetitem, křemenem a pyritem. — Magnetit; s křemenem a pyritem. — Pyrit.

† **Brendenberg**. — Hora u Lukova, blíže Vraného.

Granát.

Brníčko (Brünnles). — Od Zábřehu V, Šumperku J.

Granáty (almandin); ve svoru a rule.

Brno (Brünn). — Na Svitavě a Švarcavě.

Amfibol; Pisárky u Brna. — Asbest; Pisárky (v syenitu). — Biotit; v syenitu. — Calcit (Pindulka u B.); ve skalencech. — Graphit; na levém břehu potoka. — Křemen mléčný (Pisárky). — Magnetit; osmistěny v chloritové břidlici. — Orthoklas; celistvý. — Pinit; dle Bluma přicházejí v granitu (recte syenitu) hnědozelené krystaly, slídou potažené neb ve slídu přeměněné. — Pyrit (Pisárky); v břidlici chloritové; nalezen také ve Veverčí ulici při kopání studny „Teglu“ a byl přeměněn z části na limonit. — Pyrolusit; v syenitu, zemitý. — Pyrrhotin (Červená hora); v červeném pískovci. — Rohovec; hlavně na návrší mezi Maloměřicemi, Klajdůvkou a Šimicemi, řidčeji mezi sochou Zderadovou a Tuřasy. — Rutil (Červená hora); kryst. stébla v křemeni konglomeratu křemenného. — Siderit („Kamenný mlýn“); v syenitu hnízda 25—30 cm. dl. a 6 cm. silná. Obalen jest amfibolem. — Steatit; Blum popsal přeměnu slídy tombakové barvy v ze-

lenavý steatit. Slída pocházela ze žuly (recte syenitu). — Titanit; v pěkných krystalech v syenitu. — Vivianit; nalezen na velkém náměstí při opravě vodovodu v jilu.

Brtnicka (Kl. Pirnitz). — Od Jihlavy *J*, Telce *SV*.

Diallag; šupinatý v hadci.

Brunzajf (Braunseifen). — Od Římařova *JV*, Šternberku *SSV*.

Zlato: (rýžovalo se) na Polici.

Břečkov (Fröschau). — Od Lukova *SSV*, Vranova *V*.

Vesuvian: zrna v granulitu (?).

Břesko. — Od Konice *S*.

Magnetovec; v osmistěnech. — Krevel.

Březice. — Od Kunštátu *S*.

Hnědel. — Krevel.

Březina (Briesen). — Od Jevíčka *SZZ*, Březové *V*.

Smektit; země valchářská. — Bahňák.

Bučovice. — Od Slavkova *V*.

Sádrovec. — Siderit; celistvý z Vinohradské hory mezi Slavkovem a Bučovicemi.

Budě (Butsch). — Od Žďáru *JZ*.

Limonit. — Psilomelan: miskovitě zrnitý.

Budišov. — Od Vel. Meziříčí *J*, Náměstě *SZ*.

Pleonast; v žule. — Titanit; v modravém živci žuly. — Zirkon; v žule.

† **Bulikovský důl** (Wölkingsthal). — Od Dačic *JZ*, Slavonic *S*.

Krevel; (hlinitý), zemitý. — Magnetit; celistvý, často s amfibolem, vložený do ruly.

† **Burgstadtler Berg**. — U Mor. Třebové.

Haematit.

Bystřice Velká (Gr. Wisternitz). — Od Olomouce *V*.

Chalkopyrit: (vzácný). — Zlato; (v době novější opuštený důl).

Byteš Velká. — Od Tišnova *JZ*, Vel. Meziříčí *JV*.

Graphit; ve svoru.

Bytyska Veveri. — Od Brna SZ.

Graphit; v permském pískovci červeném.

Citonice (Edmitz). — Od Znojma SZ.

Graphit; ve svoru. — Kaolin; (mezi C. a Milešicemi).

Ciskrájov (Sitzgras). — Od Slavonic SSV, Dačic JZ.

Zlato; (staré doly).

Cyrilov (Cyrillhof). — U Vel. Mezirříčí.

Křemen: mléčný. — Křemen: růžový. — Turmalin; černý ve křemenu.

Čabová (Brockersdorf). — Od Berouna SV.

Haematit; šupinatý, miskovitý, jemnozrný, v křemenu vtroušený. — Limonit; přeměněn z magnetovce, jež často v nitru chová; sám obalen ochrem. Také břidlice hlinité, v nichž uloženy rudy, jsou přeměněny na železité, nečisté, tlustě břidličnaté kameni. — Magnetovec (Kieselberg). — Olivin; v cedici blízkém. — Stilpnomelan (Kieselberg); v dolech s křemenem a na žilách vápencových.

Čejč. — Od Kyjova JZ, Hodonína SZ.

Sádrovec; ve slínu, krystalický a čočkovitý. — Retinit; zemitý. Také však pevný, lesklý, lasturnatý, obalen zemitou hlinou jantarovou v třetihorním uhlí.

Čeladna. — Od Frenštátu VSV, Mistku J.

Haematit; břidličnatý s calcitem železitým. — Siderit; kulovitý a čočkovitý, s krevelem zemitým, v neokomien. — Calcit; v trhlíně vápencovitého pískovce pozoroval Tschermak číré krystalky, které obsahují jádro temné.

Čelechovice. — Od Prostějova SSZ.

Mramor.

Černá hora. — Od Boskovic JZ, Blanska SZ.

Kůže skalní; na trhlínách syenitu.

Černín. — Od Jevišovic V, Znojma S.

Granát; v amfibolitech, také (po deštích) jako písek v brázdách. — Magnetit; v hadci zvětralém. — Rohovec; (zelený). — Serpentin.

Černovír (Čenvír). — Od Nedvědic JV.

Turmalin.

Čížov (Zaisa). — Od Vranova JV.

Kyanit; mezi Č. a Mühlbergem u Vranova se slidou v kře-

meni. — Kaolin. — Jaspis; tmavočervený s povlakem opálovitým. — Poloopál; v oblázcích.

Čvrčovice (Urspitz). — Od Židlochovic *JZ*.

Granáty; v oblázcích bělokamu.

Chabičov (Gobitschau). — Od Unčova *V*, Šternberku *S*.

Haematit; s křemenem železitým. — Magnetit; (Bartolomějský důl) velmi jemnozrný, s křevelem v břidlicích hlinitých uložený. V dole Edvarda jemnozrný, pod ním limonit v něj přecházející. V prostřed limonitu shluky sideritu, měničho se na limonit.

Chlebovice. — Od Mistku *ZJZ*.

Asfalt; ve vápnitém karpatském pískovci. — Calcit; v drúzách ve slepencích vápnitých; krystalky číré mají typus sloupkovitý.

Chornice (Kornitz). — Od Jevička *SSV*.

Manganit; na hoře „Hašák“. (Započato bylo dolování). — Pyrolusit; jako ořech velké partie v červ. perm. pískovci.

Choryň. — Od Nov. Jičína *JZ*, Val. Meziříčí *SZ*.

Baryt na hoře „Opěšl“; modravý. — Coelestin; číré krystaly (žlutavé) s calcitem na trhlínách pískovce. Také modravý.

Chrastice (Kratzdorf) u Goldstýna.

Amfibol. — Galenit. — Hemimorphit (Kalamín křemičitý); v galenitu nebo v žilkách. — Rhodonit s blejnem. — Sphalerit; s galenitem, hnědý v dolech bývalých.

Chrlice (Chirles). — Od Mor. Třebové *SV*, Zábřehu *JZJ*.

Pyrit; v břidlici kamenečné.

Chrlopy (Kurlup). — Od Ludnic *JVV*, Fratenína *SV*.

Granát; v bělokamu.

Chřipice (Křepitz). — Od Hrotovic *J*.

Granát; v amfibolitech. — Opál (Menilith); v břidlicích. — Sádrovec.

Chvalatice. — Od Jemnice *JV*, Vranova *SZ*.

Tuha.

Chvalkovice (Qualkowitz). — Od Jemnice *JZ*, Slavonic *VJV*.

Limonit; v zrušené rule nebo svoru.

Dačice. — Od Slavonic *SV*, Telče *J*.

Hnědel; zemitý v Bulikovském dole.

Dalečice (Daleschitz). — Od Hrotovic *SSV*.

Cimolith; červenobílý. — Oropion (horské mýdlo); červenobílý, hnědavý, černošedý.

Deblín. — Od V. Bytýšky *SV*.

Cimonit; v krystal. břidlicích, doluje se.

Derflík (Dörfles). — Od Jevíčka *SZ*.

Calcit. — Magnetit; jemnozrný v železité červené hlině.

Dobřensko. — Od Krumlova *Z*.

Chromit; v krystalech, často vtroušen v křemeni železitém nebo jej povláčející.

Domašov. — Od V. Bytýsky *VJV*, Brna *SZ*.

Baryt (s galenitem a sfaleritem); bílý. — Bournonit; s galenitem a křemenem. — Chalkopyrit; v galenitu a bournonitu vtroušen. — Dolomit, červenavý, kryst. s blejnem na talku. — Galenit; ve štolě sv. Anny a v lese „Kouty“ často s chalkopyritem a s okrem železitým. — Karneol; nečistý. — Krokydolith (Blau-eisenstein); u Rudky, podobá se tomu z Gollingu, v tenkých plotnových tříštích, s povlakem modrým, zemitým, provázen jsa modrým (safirovým) křemenem. Kde křemenem jest impregnován, jest tvrdší. Tříště pronikají bílý až šedý dolomit, jenž často má shluky steatitu, obsahující klence dolomitové. — Dolomit, jenž jest tu železitý, snad poskytl železo i magnesií na krokydolith; magnesia ostatní pak obsažena ve steatitu. — Manganit; pestře nábehlý, jako kůra na měkkém limonitu. — Pyrit; se sideritem, galenitem a blejnem. — Sfalerit; štola „Kouty“ dvojčata, mimo to narostlý i vrostlý do křemene s galenitem, pyritem a calcitem, také zrnitý v žilkách, s galenitem v „křemeni talkovém“. — Vivianit; štola „St. Anna“.

Domek nový (Neuhäusel). — Od Znojma *Z*, Vranova *JV*.
Tuha; ve svoru.

Doubravice. — U Mohelnice.

Vivianit; zemitý, v trhlínách rašelin.

Doubravník. — Od Tišnova *SZS*.

Vivianit; zemitý, v hmotě zemité, slídnaté.

Dubňany. — Od Mor. Krumlova *ZSZ*.

Křemen (Plasma). — Rohovec (zelenomodrý).

Dukovany. — Od Hrotovic *VJV*.

Magnetit; doluje se v otevřených lomech.

Dunajovice horní (Ober-Danowitz). — Od Miroslavy *Z*, Znojma *SV*.

Tuha; ve svoru a sice ve vápenných žilách.

Dvorec (Hof). — Od Berouna *SV*, Budišova *SZ*.

Krevel; u Křestanovic s magnetitem.

Dyjákovice (Taikowitz). — Od Hrotovic *JJV*.

Křemen. — Poloopál; v serpentinu. — Rohovec. — Serpentin.

Dyjákovice Velké (Gross-Tajax). — U Jaroslavie.

Hnědel; písčité, v pískovci.

Frajnšpice (Frajnsnitz). — Od M. Krumlova *JV*, Pohorelic *ZJZ*.

Soda; jako nálet na rolích.

Františkov (Franzensthal). — Od Goldštýna *V*.

Limonit; ledvinitý, naběhlý, vadem potažený, na manganitu a psilomelanu; obsahuje mangan. — Manganit; v psilomelanu zrnitý, naběhlý. — Psilomelan; miskovitý, stébelnatý, stalaktitový, ledvinitý. — Pyrolusit; drobné krystalky na limonitu neb v něm vtroušený.

Freistein. — Na Dyji od Vranova *Z*.

Amfibol; s orthoklasem, sloupkovitý.

Frenštát. — Od N. Jičina *JV*, Mistku *JZ*.

Sfaerosiderit; v okolí.

Friedland. — Od Římařova *VJV*.

Olivin; v čediči na „Groergarten“.

Friedland. — Od Mistku *J*, Frenštátu *SV*.

Naphta; povlak na sfaerosideritu. — Pyrit; v hnědeli zemitém. — Sfaerosiderit; v hnědeli zemitém, uloženém v břidlicích Těšínských.

Frišava (Vršany, Frischau). — Od N. Města *SZ*, Ždaru *SV*.

Amfibol. — Magnetové železo.

† **Gall**. — U Tišnova.

Andalusit; v okolí, nekr. se živcem srostlý a slídou pokrytý.

Goldštýn (Goldenstein). — Od St. Města *V*, Grumberku *SV*.

Andalusit; na úpatí „Hirtensteinu“, růžový v křemenech

svoru. — Bucholzit (Fibrolith, Faserkiesel): paprskovitě lupe-
natý. — Fluorit (?); žlutavý, bělošedý, nekystalový; jediné naleziště
z Moravy. — Grammatit a tremolith na „Geyersbergu“; zele-
navé drůzy a stébelnaté partie. — Granát; v granátovém příkopu
u Kōperniku. — Ilmenit; na „Kuttenbergu“ hrubý, v plotnách
v jinorázové rule. — Kyanit; u revírny (Försterhaus), modré
sloupky. — Linnéit (kyz kobaltový); u Hynčiny, vtroušený s anti-
monitem a křemenem. — Muscovit. — Pyrit; v kusech a
plotnách (dle Glockera), v šupinaté tuze. — Skapolith; v „gra-
nátovém příkopu“ (Granatengraben) stéblovitý, zelenošedavý, červe-
navý. — Staurolith; na „Fuhrmannsteinu“ a také v Goldstýnu
samém a tu červené a červenavé krystaly. — Zlato; opuštěné doly.

† **Goldzenliss.** — U Slavonic od Telče JZZ.

Ilmenit; na zule. — Křemen; železitý, šedožlutý, hnědožlutý.

† **Götzendorf.** — U Goldstýna.

Hnědel (Bohnerz). — Manganit; drobounké krystalky
jehlicovité v trhlínách bahnáka.

Grešlové myto (Gröschelmauth). — Od Mor. Budějovic JV,
Jevišovic Z.

Anthofyllit; krystal. paprskovitě stébelnatý, s křemenem
a orthoklasem.

Guttenfeld. — Od Mikulova Z.

Soda; povlak krystalický na rolích.

Habartice (Ebersdorf). — Od St. Města J, Goldstýna JZ.

Andalusit (mezi Habarticemi a Erzbergem); v růžových
hranolech neukončených, v křemenci. — Skapolith; v „Höll-
engraben“, stébelnatý a vláknitý, šedavý, červenavý.

Habří. — Od Olší Z, Strážkova JV.

Melanterit (skalice železná); rozkladem kyzů.

Hajany (Hajan). — Od Brna JZZ, M. Krumlova SV.

Amfibol. — Poloopál; v oblázcích.

Hangenstein. — U H. Města, od Římařova ZJZ.

Sfalerit. — Galenit. — Haematit; břidličnatý s magne-
titem, křemenem i pyritem; doluje se. — Magnetit; v břid. kryst.
s předešlým; doluje se. — Zlato; opuštěné doly.

Hanušovice (Hannsdorf). — Od Goldstýna JZZ, St. Města J.

Titanit; na Geyersbergu v amfibolové rule. — Tuhá; z „Höll-
engru“ v rule.

Havirna. — U Letovic.

Krevel: zemitý (Thoneisenstein) s haematitem čistým. — Succinit: medové barvy, průhledný, průsvitavý, v uhlí hnědém křídového útvaru.

Heřmanice (Hermannschlag). — Od V. Meziříčí *VSV*, Bytýsky *SSZ*.

Anthofyllit; tvoří pod svrchní korou slídnatých koulí zelenavé, paprskovité misky. Uvnitř potom zase slída uložena. — Dříve pokládán za kolmo paprskovitý asbest. — Baryt; miskovitý. — Galenit; vtroušen s barytem, sfaleritem a calcitem. — Grammatit; žlutavý. — Sfalerit(?) — Slída; s pikrosminem. — Slídové koule; jsou dle Kennotta Flogopit, a pocházejí z ruly bohaté na slidu; také ploché hlizy 10 cm., na jedné bařinaté louce pod prstí.

Hevlin (Höflein). — Od Hrušovan *JJZ*, Jaroslavice *V*.

Soda; jako nálet na rolich.

Hlasenice (Wächtersdorf). — Od Šternberku *S*, Berouna *ZJZ*.

Limonit; hlinitý s magnetitem, doluje se. — Magnetit; v osmistěnech. — Pyrrhosiderit; šupinatý (lepidokrokít). — Stilpnomelan; v „Mathildagrube“ jako úzké žíly v bílém vápenci, v šupinatém chloritu a jemnozrnném magnetitu; šupinatý.

Hluboček (Hombock). — Od Olomouce *SVV*.

Albit; na žilách křemene v břidlicích pokrývačských.

Hluboká.

Pyrrhosiderit; v dutinách křem. železitého (šupinky) nebo v porosném křemenci.

Hluboké. — Od Tišnova *JZ*, Vel. Bytýsky *JV*.

Siderit; ve „štočkách“, doprovázen břidlou chloritovou a vápencem.

Hodiškov (Hodischkau). — Od N. Města *JJZ*, Žďáru *JV*.

Turmalin; v hranolech.

Hodonín (Göding). — Od Podivína *V*.

Lignit; terciární. — Sádrovec; v jilech.

Hodslavice (Hotzendorf). — Od Frenštátu *Z*.

Apatit (Čertův mlýn); v tešenitu. — Naphtha; dle Glockera s chalcedonem a pazourkem. — Olivin. (pseudomorf. po oliv.) v pikritu. — Siderit; v Těšínských břidlicích s krevelem zemitým, v úzkých ložích. — Pyrit; v malých tenkých krystalech v sideritech, jež ve Verovických vrstvách uloženy jsou.

Holešov (Holeschau). — Od Přerova *JV*, Zlína *SSZ*.

Sádrovec; v jilech.

Holštajnsko (Holstein). — Od Jedovnic *SV*, Blanska *VS V*.

Krapníky.

Hoštice. — Od Vyškova *SV*.

Sádrovec; bílý, stébelnatý i vláknitý.

Hovězí. — Od Vsetína *JV*.

Antimonit.

Hovorany. — U Čejče.

Hnědé uhlí (lignit třetihorní). — Sádrovec; v jilech.

† **Hradisko**. — Hora u Rožny (ostatek viz u Rožny) od Bystřice *J*.

Apatit; kryst., až 1 cm. modré, zelené, v zelenavém lepidolitu i na křemenných drúzách, oboustranně vyvinutý. — Kassiterit; v zrnkách s topasem a červeným turmalinem v lepidolitu nebo v křemeni žuly. — Lithionit (lepidolith); šupinatý i kryst. různých barev s topasem modrým (indigolith) a červ. turmalinem, orthoklasem a apatitem, wolframitem atd.; přechází do steatitu. — Muscovit; v křemeni. — Steatit; v pseudomorfozách po turmalinu, topasu, lepidolitu. — Topas; čirý, bílý. — Turmalin; červený, modrý, zelený a černý. Prvé tři v lepidolitu, poslední v žule. — Wolframit; vzácný.

Hranice (Weisskirchen) od Přerova *SS V*.

Sádrovec; vláknitý, někde z polí od Hustopeče.

Hrotovice. — Od Jaroměře *V*, Krumlova *SZ*.

Dolomit; zrnitý, lupenatý i paprskovitý, jako povlak na hořečnatém vápenci, jenž ledvinitě v magnesitu přichází. — Hadec; s chromitem, amfibolem, chrysotilem, arsenopyritem. — Magnesit; v hadci. — Polopál; v hadci.

Hrozenkov Starý. — Od Uh. Brodu *VJV*, Ostrohu *V*.

Olivin; v eruptivních horninách okolí.

Hrubšice. — Na Jihlavce, od Krumlova *SSZ*.

Annabergit (květ niklový); nálet na nikelinu (v trhlínách). — Arsenopyrit; (Goldener Esel), jemnozrný, vtroušený do hadce a grammatitu. — Asbest; (kůže i korek skalní). — Bronzit s olivinem; v hadci. — Chalkopyrit; („Goldener Esel“), vtroušený do nikelinu a arsenopyritu. — Chromit; vtroušen do křemene železitého v hadci. — Chrysotil. — Dolomit; jemnozrný, lupenatý, bělavý i šedavý na vápenci hořečnatém, v magnesitu obsaženém.

— Gersdofit, („Goldener Esel“). — Grammatit; bílý a šedý, paprskovitý i diskordantně stébelnatý, v slídě z „Goldener Esel“ s arsenopyritem. — Hydromagnetit; na hadci. — Hypersthen; s křemenem a hnědou slídou. — Magnetit; bílý, steatitem, serpentinem obklíčen, s dendrity (a breuneritem). — Mořská pěna; na levém břehu Jihlavy, ve hlizách potažených steatitem nebo serpentinem; přechází do magnetitu a obsahuje často pazourek (rohovec). Blum pokládá ji za pseudomorfovy po oněch rohovecovitých hmotách. Za čerstva hnědobílá, měkká, vysušená, žlutavá, tvrdá. — Nikelin; („Goldener Esel“), pletený a sítkovitý v hadci. — Poloopál; v magnetitu a mořské pění. — Orthoklas; ve velkém množství (takměř v sloji). — Razumovskýn; kus R. z Hrubšic nalézá se v Českém Museu v Praze. — Serpentin. — Steatit; zelenavý až šedý.

Hřbinec. — U Šumvaldu (Trübenz). Od Unčova SSV.

Haematit (slída žel.); v hojnosti břidličnatý v křemeni a vápenci vrostlý s talkové břidlice na „Schachtbergu“ u Hřbinec. — Křemen; bílý, v jehož dutinách až 3 cm. dlouhé čiré krystaly limonitem částečně jsou povlečeny.

Hutě u Boskovic (Schmelzhütte).

Mezi Hutínem (?) a Novým domem, zelenavý v syenitu.

Hynčina (Heinzendorf). — Od St. Města Z, Grumberku SSV.

Antimonit (Mühlberg); nalezen v krátkých jehličkách, ale i jemnozrný až celistvý v křemeni a rohovci často s barytem. — Antimonový okr (acervantit); ve starých dolech na Mühlbergu mezi Hynčinou a Starým Městem. — Arsenopyrit; v jehličkách s galenitem. — Baryt. — Galenit; rozežraný s křemenem, amfibolem, sfaleritem a pyritem. — Linnéit; vtroušený s antimonitem a křemenem. — Nickelin; s kyzem kobaltovým a antimonitem. — Pyrit; měnící se na limonit. — Rohovec; na vápnité opuce, modravý, hnědavý, často pruhovaný. — Ullmanit (Nickelantimonies).

Jakubov (Jakobau). — Od Mor. Budějovic SZ, Jaroměřic JZZ.

Epidot; v deskách až 5 cm. silných, se živcem. — Grammatit; hnědočervený na trhlínách křemence. — Kerolith; bledošmolkové barvy, jako nálet na limonitu a psilomelanu. — Psilomelan; vr. 1854 velmi hojný jako 5—8 cm. silné kůry na limonitu, také paprskovitý a stébelnatý. — Seladonit (se smektitem); pistaciové a čížkové barvy. — Skapolith; celistvý. — Smektit (valchářská hlina); bílý, hnědý s dendrity, tvoří couky v rule, provázen jsa seladonitem. — Thulit; s epidotem a živcem.

Jakubov. — Od Náměstě V.

Graphit; s rudou manganovou, porovitý. — Poloopál; v serpentinu. — Jaspis; tmavočervený, opálem potažený.

Jamoliric. — Od Krumlova Mor. SZ.

Chromit; v rohovci uloženém do serpentinu. — Grammatit; stébelnatý a vláknitý. — Laumontit; v roklí „Tempelsteinské“ žlutavý, bělavý, stébelnatý, paprskovitý neb v kůrách na hornině z amfibolu, živce a slidy; přeměněn i s provázecjícím calcitem a prehnitem na steatit (vyjma paprskovité odr.). — Natrolith; na prehnitu u Tempelsteinu. — Prehnit; v sloupečcích nezřetelných, ve valovitých a ledvinitých formách vedle amianthu.

Janovice. — Od N. Jičina JZ, Hranic VVS.

Analcim; v „baranecké“ roklí na vápenci vedle eruptivních hornin okolí. — Calcit a) v baranecké roklí, tabulkovité krystaly s analcimem, b) brachovitý v obyčejném vápenci, povlečen chloritem. — Seladonit; zelený špinavě, v pseudom. prý po aragonitu stébelnatém.

Janušov (Johnsdorf). — Od Římařova ZSZ, H. Města SSV.

Galenit; v ložisku „Tuchlauh“ vystupuje ve phyllitu. — Haematit; („Pittenwald“) paprskovitý, koulovitý a břídl. — Křemen; Johanniszeche im Pittenwald. — Magnetit; v Pittenwaldu na kryst. břídlících; doluje se. — Pyrit; v „Gabe-Gottes-Zeche“ na „Tuchlauh“ s blejnem a sideritem. — Sfalerit; „Tuchlahnberg“, hnědý, zrnitý, s galenitem a pyritem. — Siderit; 1. „Johanniszeche im Pittenwald“ s haematitem, křemenem, calcitem a mezi břídlíci chloritovou a talkovou (Johanniszeche), 2. „Gabe-Gottes-Zeche“, s blejnem, galenitem, pyritem, uložen v břídlíci hlinité. — Zlato; staré doly.

Jasinov. — Od Letovic JZZ, Kunštátu SSV.

Bobová ruda železná 1—4 m, mocná na kvádrový pískovec uložená. — Haematit hlinitý a zemitý se zrnitým krevelem.

Javorek. — Od Jimramova SZ.

Azurit; povlak na křemencích mědonosných. — Baryt; červenobílý s galenitem v deskách, vrstvách neb kusech. — Cerussit v jehličkách v okru železitém. — Galenit s Anonitem. — Chalkophyllit; světle smaragdové barvy na křemencích mědonosných. — Chrysokolla; „Schmelzhütten-Thal“. — Malachit; ledvinitý. — Méd; (dříve nalézána). — Pyrargyrit (prý) v „Schmelzhütten-Thalu“. — Redruthit (chalkosin) v křemenu s chalkopyritem a malachitem. — Tyrolit; „Schmelzhütten-Thal“; malé šupinky v dutinách zvláštního rohovce, také brozovitý a ledvinitý jako nálet na barytu v rule s azuritem, malachitem, chalkopyritem a tetraedritem.

Javůrek. — Od Ivančic S.

Manganit; pestře naběhlý, jako kůra na limonitu. — Psilomelan; (doly) miskovitě-ledvinitý. — Stříbro v ochru železitém. — Tetraedrit; (mědnatý) u hutí.

Jedovnice. — Od Blanska VJV, Brna SSV.

Calcit; stébelnatý u hutí. — Haematit; zemitý. — Pyrit. — Dialogit; ledvinitý.

Jehnice. — Od Brna S.

Orthoklas; v syenitu.

Jemnice (Jamnitz). — Od M. Budejovic JZZ, Bitova SZ.

Galenit. — Magnetit; (mezi J., Zhoří, Stají). — Sfalerit; s galenitem a pyritem, hnědý.

† **Jesence.** — Na Měrotínce (potoku) v okrese olomúckém.

Stilpnomelan; v šachtě v partiích ve vápenci; tento pak v magnetitem impregnované, hlinité a chloritové břidlici.

Jesenice (Jassenitz). — Od Náměště S.

Siderit; nalezen v dosti velké síle.

Jevičko (Gewitsch). — Od Mor. Třebové JJV.

Anthracit; v permských vrstvách, dříve za tuhu považován. Zbytky rostlinné z tohoto naleziště podobají se Budějovickým. — Calcit. — Pyrolusit. — Dialogit vápenatý.

Jevišovice (Jaispitz). — Od Jaroměře JV, Znojma SSZ.

Granát v rule.

Jezovice (Jesowitz). — Od Třeště S, Batelova V.

Galenit; (mezi Třeští a J.) — Pyrit. — Stříbro; nalezeno v starých dolech mezi Jezovicemi a Třeští.

Jičín Nový (Neutitschein). — Od Příbora JZ, Val. Meziříčí S.

Baryt; Gimpelberg, na křem. — Calcit; štěpný na Ignatiusberku. — Ozokerit; při kopání studně v půdě, z níž sírový pramen mezi Novým Jičínem a Libhoští vyvěrá, nalezen slín (Mergel) měkký, hořlavý Ō. impregnovaný. — Pikrolith; na kupě pod Bannerbrünlem mezi Šenovem a Bernardicemi, bledě zelenavý, ploše mískovitý, někdy vláknitý, jako tenká vrstva na žilkách serpentinu v pikritu. Uprostřed pikrolithu zrníčka calcitu. — Siderit; v koulovitých a čockovitých tvarech, v úzkých ložích Těšinských břidlic (Neocomien). — Thér horský (Nafta) ve vápenitém konglomeratu vedle zelenokamu a variolitu na potoce v Bludovicích.

Jičín Starý (Alttitschein). — Od N. Jičina JZ.

Calcit (Petravská gura); v krystalech dvojité vytvořených (na trhlinách tešenitu). — Dolomit. — Chalcedon; (na Petravské guře) modravý, ledvinitý v tešenitu. — Stilbit; červený, v mandlích tešenitu.

Jičína. — U St. Jičina.

Analcim; na Petravské guře na trhlině dolomitové v tešenitu hnědě pseudomorfovy analcimu, skládající se ze směsi calcitu, nějakého zeolitu a limonitu. — Calcit; pseudomorf po analcimu.

***) Jihlava (Iglau).**

Andalusit; červenavý i zelenavý (na tuček přeměněný). — Automolit (Gahnit); s eudialytem krystalky v živci. — Chalkopyrit; v hrubých kusech na rudních žilách. — Dichroit (Cordierit); na „Lange Wand“ v dvanáctistěnných nedokonalejších sloupcích, nečistý, zevně zelenavý, uvnitř modrošedý, často miskovitý. Na povrchu slídou pokrytý a talkovými šupinkami. Vrostlý s apatitem do hnědé (tumpachové) ruly. — Fergussonit (?) v žule. — Graphit; v malých ložích bezprostředně v rule a nikoliv jak obyčejně v váp. prah. — Kaolin — Kobaltin; v malých krychlích vtroušený do jemnozrného, křemenito-hlinitého kamení. — Lepidolith, dle Hrušky v „Kokser Mühle“ jako zelenavé neb hnědé šupinky na trhlínách živce. — Magnetit; vychází na den na návrší u Jihlavy. — Molybdenit; v okolí dolů starých (u Obergrossu) v tabulkách šestibokých i šupinkách, vtroušen do křemene s barytem (v rule). — Muscovit; tumpachové barvy s dichroitem. — Orthoklas; u „Stockmühle“ s andalusitem a u Zhoře. — Pinit; „Lange Wand“, dle oP štěpné a někdy krásné krystaly hnědé v rule a žule; na „Lange Wand“ nalezen větší kus zelenošedého pinitu s fialovým jádrem dichroitovým. — Pyromorfit; na haldách starých dolů. — Serpentin; a) „Lange Wand“ pseudomorfosně po dichroitu, b) Segelberg. — Sphalerit; červenožlutý s galenitem v křemeni a buližníku. — Siderit; „Pfaffenhoft“, červenohnědý, zrnitý. — Smaltin; v křemeni tmavošedý. — Staurolith; hnědý, hnědočervený. — Stříbro v drátcích a plíšcích. — Tantalit (?) vrostlý do granitu, krystaly prý až 12 mm. — Turmalin; s dichroitem. — V okolí nalézáno dříve obsidianu podobnou skelnou, zelenou hmotu (poblíž českých hranic) v rule.

Jimramov (Ingrowitz). — Od Žďáru VSV na hranici české. Graphit.

Julianov (Juliendorf). — Od Brna V, Slavkova ZSZ.

Aragonit; na vápenci jurském až 8 cm. — Calcit; „Düthenstein na Nové hoře“, v plotnách hnědých až žlutých. — Karneol; nečistý. — Magnesit; v serpentinu (?) — Oropion (horské mýdlo). — Smithsonit (!?) hroznitý, povlaky na trhlínách vápence tvořící.

Kadov (Kodau). — Od M. Krumlova JJZ.

Limonit; doluje se pro Rosice.

*) Blíže Jihlavy ale v Čechách jest místo Altenberg s následujícími nerosty:

Curussit; jemnozrný neb zemitý povlak na olověných rudách s barytem a křemenem. — Pyrit (v dolech zasých). — Pyromorfit na haldách.

Kadov (Kadau). — Od Nového Města *S*, Žďáru *SV*.

Amfibol.

Kartouzy. — U Brna *S*.

Smektit; (valchářská hlina) bílý, vápenitý. — Zirkon stopy (?) v syenitu (bude to bezpochyby titanit).

Klepačov. — Od Blanska *VJV*.

Orthoklas v syenitu. — Titanit v syenitu.

Klobouk. — Od Hustopeče *SV*, Hodonina *SZ*.

Retinit; až 3 cm. dlouhé, mandlovité, zevně červenohnědé, uvnitř ohnivě červené kusy v slídnato-břidl. bituminosním terc. hnědouhelném pískovci. — Valchovit v práškovitých povlacích na pískovci.

Klopina (Kloppe). — Od Unčova *SZ*.

Asbest.

Kněžovisko. — (1½ hodiny od Goldenbrunnu) u Kunštátu *VS*.

Krevel (rudka).

Koběrice. — Od Prostějova *J*, Vyškova *SSV*.

Sádrovec; zvláště krásný (dle Oborného).

Kohoutovice. — Od Brna *Z*.

Amfibol (Steinberg); paprskovitý, chloritický.

Kojetín (Kojetein). — Od N. Jičína *JZ*, Hranic *SVV*.

Calcit; paprskovité agregaty, dle Haidingera pseud. po aragonitu; až 4 dm. dl. zevně seladonitem pokrytá individua obsahují paprskovitě vláknité kouličky vápence. Také tmavozelený vápenec zde. — Seladonit; v pseudomorf. (prý) po aragonitu.

Komin (Komein). — Od Brna *SZ*, Šebetína *V*.

Amfibol; v krátkých stěblech s orthoklasem.

Koníkov (Konikau). — Od Jimramova *ZJZ*.

Amfibol; zrnitý s magnetitem. — Limonit; s korami manganovými, bituminosní. — Magnetit s amfibolem. — Manganit; v trhlínách a žilách bahňáka.

Kordula. — Od Krumlova *Z*, Hrotovic *JV*.

Magnetit; v kryst. břidlicích celistvý, drobnozrný, vtroušený, provázen lesklou rudou železnou.

Korožná. — Od Bystřice *VS*.

Antimonit. — Arsenopyrit; v žilkách v křemenci

s pyritem. — Bournonit; s křemenem a calcitem. — Galenit. — Pyrit; vtroušený v křemenci. — Sfalerit.

Kounice horní (Kaunitz- Ober). — Od Krumlova *ZJZ*.

Granát; v žilkách ze zrníček v amfibolitech a epidotidech. Po dešti zrnka jako červený písek v brázdách.

Kozlov. — Od Bystřice *JVV*.

Arsenopyrit; v žilkách a vtroušen s pyritem do křemence. — Beryll; v rule. — Kyanit; s křemenem. — Skapolith; bílé hranoly s grammatitem, také celistvý, vláknitý, zelenavý, modravý i červenavý v plotnách a žilách. — Titanit; až 4 mm. kr. v modravém živci s křemenem.

Kozlovice (Kozlowitz). — Od Štramberku *V*, Příbora *JV*.

Haematit (lesklá ruda žel.); břidličnatý s calcitem železitým.

Kožichovice (Kožichowitz). — U Třebíče *JVV*.

Amazonit. — Pegmatolith a adulár modrý a světle zelenavý. — Moldavit; v kouličkách až 4 1/2 cm. na polích „Krochoty“.

Krasikov (Budigsdorf). — Od Zábřeha *ZJZ*. Mor. Třebové *SVS*.

Opuka okolí obsahuje markasit v koulotvarech neb hlízách. V. Glocker je r. 1842 popsal.

Krátká. U Kadova od Jimramova *Z*.

Kaolin (lože).

Krhovice (Gurwitz). — Od Znojma *VJV*.

Amfibol; v kryst. vápenci zrnka. — Epidot; vláknitý a cel. v křemeni. — Grammatit; na vrcholku Krhovickém u Dyje, paprskovitý, tence stébelnatý, vláknitý.

Krumlov Mor. (Krumau Mähr.). — Od Znojma *SVS*, Brna *JZ*.

Limonit (Bahňák); v Rokytně s jehličím jedlovým a stébly trav.

† **Kuhgraben.** — U Šternberku.

Limonit; cel., trochu hlinitý s magnetitem. — Magnetit; ve vyšších polohách na limonitu; Glocker již tvrdí, že patří devonu. — Pinguit; čížkové barvy (jako ze Sas Wolkensteinský) na zvětralé břidle hlinité.

Kuklik. — Od Jimramova *Z*, Nov. Města *SSV*.

Aktinolith; jehličnatý v asbestu. — Amfibol; zrnitý a štěpný s magnetitem. — Asbest; hrubovláknitý amianth s aktinolithem. — Diopsid a kokkolith černý s magnetitem. — Granát;

zrna kryst. v rule. — **Limónit**; v rule nebo svorn zrušeném (doly). — **Magnetit**; v osmistěnech ale také hrubozrný s disthenem neb amfibolem, i s křemenem a granátem. — **Muscovit**; tumpachové barvy s magnetitem. — **Rhaetizit**; špinavě žlutozelený s magnetitem v rule.

Kunčice. — Od Frenštátu V.

Haematit; blidlič. lesklá ruda žel. s calcitem. — **Opál menilithový**. — **Sfaerosiderit**; v čočkovitých a kulovitých tvarech s hlinitou rudou žel. v Těšínských břidlicích jako slabá lože.

Kunštát. — Od Boskovic ZSZ.

Grammatit; u Lhoty v kryst. vápenci. — **Granát**; železitohlinitý na poli až 5 cm. vel., z ruly křemenité. — **Haematit** (hlinitá ruda žel.); slidnatý, břidličnatý, s otisky listů. — **Kaolin** (lože). — **Limónit**. — **Manganit**; jemnozrný, hnědočerný, s křemenem železitým, také zemité porosnutí, se žilkami chalcedonu. — **Psilomelan**; miskovité hlízy s rudou hlinou. — **Pyrit**; s limonitem a sirou v zrnitém vápenci. — **Pyrolusit**; jemnozrný, celistvý i zemité. — **Pyrrhotin**; (kř. magnetový) u Lhoty cel. — **Síra**; u Lhoty, jemnozrná, práškovitá, tvoří 1-3 m. mocné lože v loži limonitovém, jež uloženo ve vápenci. Ten pak se střídá s rudou vodorovnou. — **Pyrit**; ve vápenci. Šedé prouhy ve vápenci přý od tuhy. — **Tuha**.

Květin (Kwittein). — Od Mohelnice SZ, Zábřeha J.

Allophan; udáván z Květina; ale bude to podle všeho týž nerost, jenž na haldách štoly Josefovy na limonitu ualezen a evansit jest. — **Jaspis**; tmavočervený s opálovitým povlakem. — **Kerolith**; mléčně bílý do modrava s limonitem. — **Limónit** (Bahňák); poněkud břidličnatý s křemenem. — **Wad**; máloledvinový jako kůra lesklá, na rozprýskalém břidličnatém limonitu. — **Žel. ruda hlinitá** (**Haematit**); břidl. zemité s limonitem.

Kyjov (Gaya). — Od Bzence ZSZ, Uh. Hradiště ZJZ.

Hnědé uhlí (tertiární lignit); doluje se. — **Sádrovec**; 2—12 cm. shluky v jilech.

Křesfanovice (Christdorf). — Od Dvorce SZ, Berouna SV.

Haematit; doloval se zde na místech, kde křemel celistvý a magnetit úzce spojeny byly a do sebe přecházely. — **Magnetit**. — **Stilpnomelan**; (dle Römera) lupenatý, černý, tvoří snůry.

Křetin. — Od Letovic Z, Kunštátu SSV.

Chlorit; vtroušen ve vápenc. (Desclouseaux myslí, že by to mohl býti Klinochlor). — **Kyanit**; na „Veselé“ krystaly. — **Kaolin**; v loži.

Křižanovice. — Od Slavkova V, Vyškova JJZ.

Siderit; celistvý, okrovitý jako kůra na hlinitých limonitech.

Křoví. — Od Vel. Bytýšky SV.

Limonit; v zrušených kryst. bridlicích (v Rosicích se spracuje).

† **Křetinka.** — U Křetína.

Tuha; ve svorn.

Křtiny (Křitein). — Od Jedovnic J, Blanska JV.

Dialogit; ledvinitý.

Lačnov. — Od Lysic Z, Kunštátu J.

Anglesit; štěpné partie na galenitu. — Ankerit; miskovitý. — Baryt; štěpný, žlutý s galenitem. — Dolomit; bílé klence s galenitem na vápenci. — Galenit; s barytem. — Pyrit; na limonit přeměněn. — Wulfenit; maloulinké, deskovité krystaly lesklé na galenitu.

Lažánky. — Od Tišnova JJV, Vel. Bytše VJV.

Křemen; železitý, hnědý, zelenavý až černý. — Limonit (doly); ledvinitý, kulovitý, paprskovitý. — Magnetit; v pramalinových osmistěnech v křemenu železitém. — Psilomelan; miskovitě hroznovitý a zrnitý na limonitu. — Pyrolusit; povlak na měkkém limonitu v rule. — Pyrrhosiderit; v jehličkách a šupinatý v dutinách rud žel.

Lažánky. — U Rudic.

Limonit; ve spodním kvádrovém pískovci v ložích (doluje se).

Lechovice (Lechwitz). — Od V. Olkovic JV, Znojma SVV.

Poloopál; v oblázcích.

Lelekovice. — Od Blanska JJZ.

Dolomit; radialně paprskovitý, často s morionem na křemenu. — Křemen; paprskovitý a radialně stébelnatý. — Nephelin (?) jako zelený povlak na plochách stržových (Rutschfläche) v syenitu.

Lepinka. — Od Mohelnice SV, Šumberku JV.

Křemen; krystaly v dutinkách žil křemenných na „Bradle.“ Pyrit; v limonit změněný na „Bradle.“

Lesonice. — U Mor. Budějovic SZ.

Azurit; zemitý na kryst. vápenci. — Rutil.

Lešná (Löschna). — Od Val. Mezirříče SSZ, Hranic V.

Calcit (Duttenstein); nalezen zde.

Letovice. — Od Svitávky JZ, Kunštátu SV.

Aktinolith; černo zelený. — Aragonit; na Chlumu na slídnaté břidlici hlinité. — Asfalt; vtoušen do písčito hlinité trhliny v červeném pískovci. — Bahňák; bituminosní. — Dolomit; štěpný, isabelové až hnědožluté barvy, trhlinatý, místy s talkem a calcitem srostlý a galenit mnohdy obsahující; v hnízdech břidle talkové. — Grammatit a tremolith vláknitý a stébelnatý. — Haematit; hlinitý, jemnozrný, celistvý, se zrnitou lesklou rudou. — Hnědé uhlí (uhlí mourové protažené lesklým); flece v křídovém mladším útvaru; doluje se. — Chrysotil; krivo vláknitý často s grammatitem. — Kaolin (Steinmark); v zvětralém hadci až 3 mm. Deskovité kusy mají na povrchu klencové dutiny a jsou okrem železitým a manganovým potaženy. V. Glocker myslí, že z pikrolithu kaolin povstal. — Limonit; ve spodním pískovci; doluje se. — Magnesit; v hadci. — Magnetit; vtoušen do zelené talkové břidlice a obklopen červeným okolím haematitu nebo vápenitou hmotou. — Malachit; mdlý, měděnkové barvy, nálet na břidlicích. — Markasit; jemnozrný neb vláknitý povlak, nebo v plotnách mezi vrstvami uhlí hnědého. Často s pyritem. — Pimelith (jediné naleziště Rakouska, je-li pravé!) v šedobílých aneb zelené barvy a masného lesku, deštičkách a třísních. — Pyrit; povláčí často organické zbytky v plochých druzách neb plotnách. — Seladonit; pistaciové a čížkové barvy. — Smeektit (hl. valchářská); téže kvality, jako anglická země valch., jako lože mezi břidlicí hlinitou, úhlonosnou. — Steatit; talek. — Succinit; v havírně, medové neb vinné barvy; zrníčka vtoušená do uhlí hnědého. Nerost ten popsán také co mellit. — Turmalin; od Křetinky. — Zoisit; červenavý, paprskovitý s amfibolem.

Leznice. — Od Záhřeba V, Mohelnice S.

Calcit; stébelnatý v lomu vápenném.

Lhota. — Od Olešnice JZ, Kunštátu ZSZ.

Grammatit; v kryst. vápenci. — Chrysotil; jako pokožka zelená na vápenci. — Limonit; doly ve spodním kvádrovém pískovci. — Pyrit; s limonitem a sirou v zrnitém vápenci. — Pyrrhotin; cel. — Sádrovec; jemnozrný a šupinatý se sirou (S. prahorní a pěna sádrová). — Síra; velmi jemnozrná neb moučnatá 1-3 m. mocná uprostřed limonitu vápencem z ruly uzavřeného. Ve vápenci pyrit. Šedé pruhy prý od graphitu.

Lhotka. — Od Friedlandu Z, Frenštátu SV.

Lesklá ruda železná; břidličnatá s vápencem železitým.

Líbioš (Liebisch). — Od Příbora ZJZ, N. Jičína SV.

Apophyllit; v dutinách mandlovcovité droby, kalný bílý apoph.

místy s natrolithem. — Ozokerit: nalezen při kopání studny v půdě, z níž sítinatý pramen mezi Jičínem a Libhoštěm vyvěrá; ozokeritem jest impregnovaný hnědý hořlavý slín; na odlouplých plochách ozok. jako povlak; jediné naleziště ozokeritu z Moravy. — Natrolith.

Lichnov (Lichnau). — Od Stramberku *VJV*, Frenštátu *SZ*.

Haematit (lesklá ruda žel.); břidličnatý s calcitem železitým. — Siderit (sfueros.); v kulovitých, šočkovitých útvarech s hlinitým krevlem v úzkých ložích v Těšínských břidlicích Neocomienu. — Školezit: ve zrušeném kamení (tešenitu?) vedle seladonitu a zrušeného augitu v narostlých jehličkách, jež reakcemi určeny za školezit.

Linhartice (Rannigsdorf). — Od Mor. Třebové *V*.

Sádrovec; ve shlucích v „jílech“. — Haematit (Rudka); povlaky ledvinité na vápenci. — Pyrit; na haematit celistvý přem.

Lipůvka. — Od Tišnova *V*.

Amfibol — Asbest — Dolomit; s turmalinem (?).

† **Liskovický les**. — Les hodinu *S*. od Šternberku.

Magnetit; 3 m. mocné lože. Magnetovec na místě černý a lesklý ztrácí barvu tu brzy, méně ji v šedohnědou; ztrácí i lesk a mění se na limonit. — Pinguít; „Georgi Grube“, jemné, mískovité partie s lesklou rudou žel. z magnetitu povstalo. — Stilpnomelan (Hugo- a Robertsgrube); na limonitu, jemnošupinatý, lupeňatý v bílém vápenci. Obsahuje chlorit a magnetit přimísen. V blízkých Hlasenicích nalezen také.

Lišeň (Lösch). — Od Brna *V*, Slavkova *ZSZ*.

Anthracit; vtroušendo droby. — Břidla graphitová mezi Lišní a Pařízkovým mlýnem.

Lišná. — Od Jimramova *Z*, Nov. města *SV*.

Limonit; v zrušených kryst. břidlicích.

Loděnice Nëm. — Od Berouna *JZ*, Šternberku *SV*.

Magnetit; cel., jemnozrný a vtroušený s krvavým křemenem železitým v tmavohněděšedém rohovci.

Losina (Ullersdorf u Maršova). — Od Šumberku *SV*.

Beryll; oblázky jej obsahují. — Granát; barvy colombinové, silně lesklý v slídnatých miskách drobnozrnějších žuly, obsahující chrysoberyll. — Křemen — Titanit; na Kreuzbergu krystalky v syenitu (?). — Turmalin; stébelnatý. — Slída (Muscovit); v žule, již zkoumal M. Bauer.

Losina Nová (Neu-Ullersdorf). — Od Goldštyňa *J*, Star. města *JV*.

Chalkopyrit.

Lošov (Loschau). — Od Olomúce *VSV*.

Zlato; rýžovalo se v potocích lesních.

Loučka Dlouhá (Langenlutsch). — Od Brezové *SV*, Mor. Třebové *JJZ*.

Sádrovec; v krystalech v jilech.

Lubnice (Hafnerluden). — Od Bitova *Z*, Jemnice *JJV*.

Graphit; lože v rule (dobrý materiál).

Ludvíkov (Ludwigsthal) u Rapotína. — Od Šumberku *SV*.

Pyrit; v limonitu.

Luháčovice. — Od Bojkovic *SZ*, Uh. Brodu *SV*.

Olivin; v eruptivních horninách okoli.

Lukavice (Lukawetz). — Od Měrova *SV*, Mohelnice *S*.

Limonit; barytem provázen ve hnízdech, prouhách neb žilách v břidlici hlinité. Břidlice hlinitá jest bohata na pyrit, a z toho povstal limonit, ježž doprovází baryt. Limonit a pyrit jsou stříbrosné.

Lukov (Lugau). — Od Znojma *Z*, Vraného *JV*.

Vesuvian; podlouhlá zrnka v bělokamu.

Lukov (Lukau). — Od Budějovic *SV*.

Calcit; štěpný. — Hyalit; čirý na kapalínu, s nímž zároveň se tvořil (je od něho někde pokryt, jinde na něm). — Pleonast; 2 mm. velké osmistěny v granitu na hranicích ruly. — Poloopál; ve vápenných lomech pod rulou v loži čížkový, žlutý, hnědý a černý (dle vrstev). Dolů přechází v hnědý rohovec. Na trhlínách hroznovitý mléčný opál a hyalit, spoře s ním Unghwarit. — Unghwarit (Chloropál); s opálem čížkové barvy. Sám je měkký, čížkové barvy a obsahuje místy šupiny slidy. Zdá se, že povstal z opálu. Podobá se zcela Unghwarskému.

Lužice (Luschitz). — Od Hodonína *ZJZ*, Podivína *V*.

Hnědé uhlí; tercierní lignit.

Lysice. — Od Boskovic *ZJZ*, Tišnova *SV*.

Asbest; dá se ohýbati. — Graphit; v rule. — Křišťál. — Pyrit; na limonit přeměněn ve starém dole u „Rudy“. — Serpentin — Steatit; tabulky, šupinky olivové a tmavozelené barvy.

Malenovice. — Od Napajedel SV.

Naphta (thér horský); na „Stememberku“ (na svahu) mezi Malenovicemi a Zlínem, černohnědý, černý, dosti hojný jako povlak na trhlínách brecciovitého karpatského pískovce. — Siderit; čočkovitý a kulovitý s krevlem hlinitým v úzkých ložích v Těšínských břidlicích (Neocomien).

Maloměřice. — Od Brna SV, Adamova J.

Asbest (papirový). — Biotit; krystaly krásné, ve zrušeném syenitu. — Kacholong; v roklicích jako oblázky na chalcedonu nebo v něm, také na křemenu. — Rohovec; (hlavně dle Melioma na návrší mezi Maloměřicemi, Klajdůvkou a Šimicemi, řidčeji mezi Zderadovou sochou, Brnem a Tuřasy) s pazourkem; dle Reusse zbytky jurského bílého útvaru. — Rohovcové, pazourkové oblázky a geody křemenné pocházejí z bílé Jury, která snad až sem zasahovala. — Vivianit; povlak na vápencových oblázcích. — Wad; pěnitý, téměř stříbrolesklý v limonitových geodách a ledvinách. — Záhněda.

Maršová (Marschendorf). — Od Šumberku SV, Goldštýna J.

Aktinolith; stébelnatý, paprskovitý, vláknitý ve velkých massách. — Albit — Amfibol — Augit (malakolith); stébelnatý. Často do talku přechází. — Beryll; tam kde chrysoberyll a v oblázcích v granitické rule až 8 cm. dlouhé a 4 cm. široké zelenavé sloupce, také bezbarvé; vedle turmalinu, slidy a amfibolu. Obvyčejně poblíž křemene. — Biotit; hnědý. — Broacit — Bucholzit (Faserkiesel); s orthokl. slidou, křemenem, granátem a chrysoberyllem. — Desmin; žlutobílý v dutinách břidlice aktinolithové. — Diopsid; zelený, v krystalech, cel. — Epidot; „Butterbübel“, kr. 8 cm. dlouhé s albitem a křemenem na trhlínách v zelenok., paprskovitý neb stébelnatý; paprskovitý v křemenu neb na něm, zrnitý kryst. cel., na žilách v amfibolové rule. — Fergussonit (?) černý v žule ze žlutobílého živce, bílého křemene a bílé slidy. — Fosforit; v malakolithu, také chřestovec. — Fuchsit (odrůda Muscovitu). — Granát v kryst. neb zrnech v rule, břidlici chloritové a svoru, lesklý v žule jemnozrné a mnohou slidu a chrysoberyll obsahující. — Grossular; zřídka zr., 10 mm. tmavohyacinťové barvy křemenem spojená. — Chabasit; na úpatí Weissensteinbergu, na cestě z dolního Sobotína do Maršova, se stilbitem, ve hnízdech amfibolu. — Chrysoberyll; na „Schinderhügglu“ v tabulkovitých kr. 2 cm. „P“ plochy, napříč rýhované; obvyčejně polámaný olivové, zelenavé barvy, průhledný, vrostlý s bucholzitem, spinellem, granáty ve zvláštní (ze žlutavého křemene, žlutavobílého živce a bílé slidy) rule, která jako oblázky v alluvialním písku poblíž hranic ruly na polích jest. Na nalezišti byla dříve šachta. — Křemen — Křemen růžový — Muscovit; stříbrobílý do zelena až 4 cm. velké tab. s chrysoberyllem. — Pegmatolith a adulár, malé červenavé krystaly v druzách na aktinolithu na „Vorderbergu“. —

Prehnit; v druzách s grammatitem a epidotem, také zrnitý s epidotem. — Rhodonit; celistvý v živci a amfibolu. — Spodumen; dle Oborného v žule. — Staurolith; černé kr. sklovitého lesku, sloupce šestiboké 15 mm. — Stilbit; kryst. 3 mm. paprskovitý, zelenobílý, hnědavý na aktinolithu; na úpatí Weissensteinu na cestě z Dol. Sobotina do Maršové s chabasitem hnězdovité v amfibolovém kamení. — Talek; šestiboké a rhombické zelenavé šupinky. — Tantalit(?); v žule. — Turmalin; 15 mm.; hnědočerný se staurolithem ve svoru. — Wolframit; v zrnitém křemenu s orthoklasem a berylem. — Zoisit; radialně a chomáčovitě paprskovitý, žlutozelený, špinavěžlutý. Breithaupt popisuje Zoisit z neznámého naleziště mor. a vřadí je mezi nejtýpější. $H=3\cdot34$. Naleziště druhé zjištěné jsou Letovice.

Mašůvky Hluboké (Tief Maispitz). — Od Znojma *S*, od Mor. Budějovic *JV*.

Lože haematitu hlinitého.

Medlánky (Medlanko). — *SSZ* od Brna.

Rohovec; zelený.

Medlice (Medlitz). — Od Jevišovic *SVV*, Znojma *SSV*.

Granát; v žilkách ze zrn spečených, v amfibolitech a epidotidech.

Metilovice (Mettilowitz). — Od Příbora *VJV*, Mistku *J*.

Krevel (lesklá ruda železná); břidličnatý s calcitem železitým. — Siderit; v čočkovitých a koulovitých tvarech s hlinitým krevelem na úzkých ložiskách v Těšínských břidlicích.

Meziříčie Velká (Gross-Meseritsch). — Od Jihlavy *JVV*.

Záhňěda; ve velkých kryst. — Titanit; v lomu v oboře v diorit. kam.

Měrkovice. — U Frenštátu.

Břidličnatá lesklá ruda žel. s calcitem železitým.

Měřín (Wolein). — Od Vel. Meziříče *ZSZ*, Jihlavy *JVV*.

Apatit; v malých modrých kryst. ve vláknitém amfibolu; také fosforit jej doprovází.

Město Horní (Bergstadt). — Od Sovince *S*, Římařova *JZ*.

Galenit. — Haematit; s magnetitovými osmistěny. — Pyrit; s haematitem a magnetitem.

Město Nové (Neustadt). — Od Zdáru *V*, Meziříče *SVS*.

Limonit.

Město Staré (Altstadt). — Od Goldštyňa *Z*, Šumberku *S*.

Antimonit; v dolech opuštěných na Mühlbergu mezi Hynčnou,

a St. Městem v křemeni a rohovci neb v barytu. — *Cervantit* (antimonový okr): na antimonitu. — *Graphit*; s okrem železitým, křemenem, pyritem. — *Grammatit* a *tremolith*. — *Pyrit*; (větší krystaly v sádrovci). — *Sádrovec* s pyritem. — *Zlato*; (opuštěné doly).

Michov. — Od Boskovic SZ, Kunštátu SV.

Markasit; jemně zrnitý, vláknitý, jako povlak na plotnách mezi položkami uhlí hnědého.

Mikulov (Nikolsburg). — Od Podivína ZJZ, Brna J.

Asfalt; blízko probošství, malé kousičky v hnědém uhlí. — *Krápník*; na „Turlotu“. — *Soda*; (Galgenberg); nálet na rolich.

Milonice. — Od Bučovic V, Vyškova JV.

Sádrovec; v jílech v družách.

Milovy (Millau). — U N. Města.

Magnetová žel. ruda.

Míroslav (Myslitz). — Od Znojma SV, Mor. Krumlova JJV.

Graphit; v červeném permském pískovci.

Mladče. — U Litovle.

Vápenec; krápníkový v „Bočkově díře“.

Mladkov. — Od Boskovic Z.

Siderit; celistvý, bituminosní, v plochých sfaeroidech.

Mličovice (Mileschitz). — Od Znojma ZSZ, Jevišovic JJJ.

Kaolin; mezi Citonicemi a Milonicemi.

Mohelno. — Od Ivančic Z, Náměstě J.

Baryt; zemitý, miskovitý, žlutošedý. — *Olivin*; kryst. zrna jako oblázky.

Moletín Starý (Alt-Molettein). — Od Měrova Z, Zábřeha JJZ.

Markasit; jemnozrný, šedožlutý, zelenavý, na vzduchu černošedý v koulovitých a hlizovitých kusech 1 cm. v průměru s povrchem krevele a okru žel. Snadno mění se mnohdy na *melanterit*; v pestrém kvádrovém pískovci.

Moravec. — Od Vel. Meziříče SV, Města Nového JJV.

Melanterit; výsledek rozkladu kyzů.

Moravice Velká (Gross-Mohrau). — Od Římařova SV.

Haematit; lesklá r. žel. břidl. s *magnetitem*, křemenem a *pyritem*. — *Magnetit*.

Morávka Velká (Gross-Mohrau). — U Starého Města.

Mramor.

Mořkov (Muk). — Od Frenštátu Z, N. Jičina JJV.

Sphaerosiderit; v koulovitých a čočkovitých exkrecích s haematitem hlinitým v Těš. břidlicích.

Mošovice (Nespitz). — Od Jemnice J, Vranova ZSZ.

Křemen; železitý, červenohnědý a červenočerný. — Opál; polo- a smolný. — Jaspis; tmavočervený.

Moutnice (Mautnitz). -- Od Židlochovic VSV, Slavkova JZ.

Aragonit (u Rozáina): stébelnatý, medové až kaštanové barvy, průhledný, průsvitný, celistvý. — Sádrovec; v jilech.

Mramotice. — Od Znojma SZ, Jevišovic JJV.

Kaolin; lože.

Mutišov (Mutischen). — Od Slavonic SV.

Krevel; hlinitý.

Mutná (Mutton). — U Slavonic.

Krevel hlinitý; mezi Mutnou a Mutišovem.

Myslibořice. — Od Jaroměřic V, Jevišovic S.

Magnetit; ve zvětralém hadci. — Oropion (mýdlo horské). — Poloopál.

Myslová Kostelní (Kirchmyslau). — Od Telče JJZ, Dačic S.

Korund; v ornici, modré kryst. často vrostlé v břidlici tal-kové. — Talek.

Naloučany. — Od Náměště SSV.

Chrysokolla; měděnkové barvy cel. a vtroušený v nečistém haematitu.

Náměšť. — Od V. Byteše JZ, Třebíče V.

Amianth; paprskovitě kolem zrna amfibolového s titanitem. — Grammatit, vláknitý, stébelnatý. — Granát; světle kolombinové barvy v pruhovitém křemenu (?), také v grammatitu a vápenci. — Kyanit. — Opál; mléčný a prásový. — Serpentin.

Nedvědice. — Od Tišnova SSZ, Bystrice JV.

Arsenopyrit; ve vápenci malé kryst. — Coelestin; zelenomodrý, vláknitý, paprskovitý, listnatý v kryst. vápenci. —

Grammatit: tence stébelnatý, paprskovitý a vláknitý. — **Korund:** jemnozrný, světle modrý, v kryst. váp. — **Löllingit:** kryst., drobnozrný s arsenopyritem v kryst. vápenci. — **Vesuvian;** malé kryst. ve vápenci.

Nešpice (Nispitz). — Od Krumlova *JJZ*, Znojma *SV*.
Graphit: ve svoru.

Němčany. — Od Slavkova *VSV*.

Sádrovec: v jilu krystalický.

Němčice. — Od Boskovic *JV*, Sloupu *SSZ*.

Krevel; prechází do hnědele (Glocker). — **Křemen:** nalezen (nedaleko Valchova) Glockerem, ve stalaktitické rourkovité podobě, 1—2 cm. dlouhý, přímý i sehnutý, jednotlivě neb ve shlucích, průsvitavý a lesklý, v trhlínách a dutinách limonitu. — **Limonit;** ve spodním kvádrovém pískovci. — **Stalaktity;** kalcitové z limonitových dolů patří mezi nejkrásnější. Jsou číré, lesklého povrchu a zakončeny krystalovými plochami. Stal. jsou mnohdy úplné rourky. V jeskyních dev. útvaru, kde nejspodněji limonit; odtud také stalaktit křemený. — Dvoji doly na limonit a) v dev. váp. neb b) v jeskyních, jichž dno tvoří syenit. Limonit v trhlínách jest naskrz vápencem prorostlý a obsahuje druhy krystalů.

Němčice Malé. — U Ivančic.

Asbest; v syenitu. — **Zirkon:** stopy v syenitu. (Snad titanit).

Nezdenice. — Od Banova *SSV*, U. Brodu *V*.

Amfibol: v pseudomorf. s jádry amfibolovými. — **Augity** z andesitů změněny jsou na magnetit. — **Magnetit:** jako pseudomorfosa po augitu (andesitovém) a amfibolu.

Nikolčice. — Od Židlochovic *JV*, Klobouk *Z*.

Kobaltovo-manganová ruda (asbolán) v břidli menilithové. — **Menilith:** ovální a hlíznaté vrostlice, v břidli menilithové. — **Sádrovec:** v jilech, krystalický. — **Smaltit:** v tmavohnědém bulžníku temnošedý.

Obergoss. — Od Jihlavy *SZZ*.

Anglesit: na ložisku olov. rud v Zechgrundu narostlý. — **Baryt:** v kryst. i nekrystalický, žlutobílý. — **Cerussit:** jemnozrný a zemitý povlak na olov. rudách s křemenem a barytem. — **Molybdenit:** poblíž bývalého dolu: šestiboké tabulky, nekryst., šupinatý, vtroušený v křemeni s barytem na žilách v rule. — **Pýromorfit:** na „Zechgrundu“, ledvinité povlaky.

Obora. — Od Boskovic *JZ*.

Hnědé uhlí; ob. i hlinité, v křídě mladší. — **Markasit:**

na limonit přeměněn, popsán r. 1845. od Glockera. — Melan-
terit: rozkladem z kyzů. — Pyrit: blízy a plotny v hněd. uhlí,
křídového útvaru. — Succinit: dle Reusse nalézá se zde medové,
vinné barvy, průhl., průsvitný, v partiích malých v hnědém uhlí. —
Valchovit: vinné barvy, miskovitý, průhledný, neprůhledný, ve
velkých blízách, jež protaženy někdy břidlicí kamenečnou a obsahují
kryst. pyritu. V břidlici kamenečnou, kteráž leží ve spodním kvádru
střídavě s hnědým uhlím a jest bohata na pyrit.

Odranec. — Od Nov. města *SV*, Jimramova *JZZ*.

Limonit: doly ve zrušeném svoru a rule. — Magnetit:
osmistěnný v amfibolu ochrem žel. proniknutém.

Ochoz. — Od Krtin *J*, Brna *SV*.

Krápník: v jeskyních.

Olbramovice (Wolframitz). — Od Krumlova *JV*.

Muscovit: na „Misskoglu“, šestiboké tabulky v žule.

Olomučany. — Od Blanska *JJV*, Adamova *SVS*.

Amethyst: druzy modravé až ružové v koulích křemene. —
Aragonit: v Zeidlerově sbírce Musea pražského, červenozlutý,
v podobě hlíz, pochybný. — Baryt: „Aloisova šachta“, zelený
a modravý. — Calcit: na „Zrcadle“. — Coelestin: modrý
a modrobílý nekryst. lupenatý ve směsi hlíny, calcitu a zrn křemen-
ných. — Chalcedon: v koulích na „Bilině“. Dutiny často teku-
tinou vyplněny a vyloženy kryst. křem. neb kašol. neb chalcedonem.
Chalcedon šedý, sedomodrý, ledvinitý a broznovitý. Často chalcedon
se střídá s kašolongem a vidno, jak tento z onoho povstává. —
Jaspis: krásný v žel. rudách. — Kaolinové lože. — Křemen:
v pseudomorf. po calcitu. Blum popsal pseudom. křemene z geody,
jehož špičky na steatit se proměnily, ale chybně. — Krevet (Roth-
eisenstein); v malých partiích v limonitu, ale také sám. — Lim-
onit: ve vyšší Juře, a spodní křídě celistvý, ochrovitý v ložích. Juře
patří jíl a hlíny naplňující devonský vápenec trychtýřovitě. Křídě patří
kvádřovitý pískovec. — Opál: kašolong výtečný na kryst. křemene
nebo na chalcedonu, také vrstvičkovitě v tomto. V dutinách velkých
křemenných chalced. koulí, jež ve visutém „Biliny“ rud žel. přicházejí.
— Orthoklas: v syenitu. — Rohovec a pazourek ve visutém
(písečná hlína nebo hlinitý písek) „Biliny“ lož. rudních. Obalen jest
křemitou, porosní korou, obsahuje často zkameněliny bílé jury. —
Smithsonit: v broznovitých, žlutavých povlacích v roklich vápen-
cových. — Wad: s limonitem.

Olší. — Od Tišnova *S*, Bystrice *SV*.

Vesuvian; olivové barvy, vrostlý do jemnozrného vápence.

Ondřejov (Andersdorf). — U Berouna; od Šternberku *SV*.

Červený okr; železitý v pórách mandlovcovitě břidly hli-

nité. — Haematit. — Magnetit; s krevelem smíšený. Doluje se.

Opatovice. — Od Jevíčka JZ.

Oropion (horské mýdlo): na „Smrči“. — Rutil: na hoře „Sadný“ malá oblá zrnka v železitě, písčitohlinité základní hmotě.

Ordějov. — U Uh. Brodu.

Augit: v čediči a andesitu. — Andesit jinorázový augitový a lávovitá struska: na „Cerveném vrchu“. — Čedič; u mlýna Ordějovského. — Olivin; v čediči.

† Oslavy údolí. — U Ivančic.

Skapolith: u „Grossfeldského“ mlýna mezi rulou a grammatitem: (hornina ze zelenavého amfibolu, skapolithu a křemene). Také titanit zřetelný. — Titanit; v krystalech 12 cm. dl.

Oslavany. — Od Ivančic SZ, Brna ZJZ.

Anthracit; vláknitý neb cel., kovového lesku, šedočerný, často kremenitý. — Baryt; obyčejný v tabulkách kryst., na trhlínách pískovce a břidlici hlinité. — Epsomit: jehličky jako výkvět na břidlici hlin., na uhlí. — Grammatit; u Nové vsi, bílý a bělošedý, paprskovitý. — Kamenné uhlí. — Kryst. calcitu: na trhlínách pískovce, bř. hlinité a uhlí samého; hlavně v septariích sfaerosideritu. Sledy vrstev v trhlínách dle Helmhackra a) Anthracit zrnitý; neb stěbelnatý, b) Křemen, c) Dolomit a Siderit, d) Calcit s asfaltovitou hmotou, e) Pyrit, f) Nafta, g) Hatchettin. — Limonit: na sfaerosideritu povrch: nebo z melanteritu se tvoří a také jako irisující povlak na uhlí; ve vodách dolů krápníkovitý. — Markasit: ve sfaer. septariích, také v uhlí a břidlicích. — Melanterit: zelenavé efflorescence, také jako kůra na hořících haldách, tu však bituminosními látkami hnědě zbarven. — Sádrovec: korovitě v trhlínách uhlí a břidlic a pískovců. — Siderit: v septariích v břidl. hlinité, která mezi flecemi se nalézá; hlav. sept. ve visutém I. flece.

Ostrava Mor. — Od Brušperku SSF.

Calcit: z písků v okolí: nalezen shluk 9 nepravidelně spojených 4 cm. vysokých klenců, obs. 47% křemenného pisku. — Harmotom; nalezen r. 1857 v čediči, provázejícím v dolech Rothschildových uhlí. — Kamenné uhlí.

Ostrov. — Od Jedovnic S. Blanska VST.

Krápník; v jeskyních.

Ostrovačice (Schwarzkirchen). — Od Rosic SF, Brna ZSZ.

Galenit; hrubozrný se sideritem, calcitem, barytem a sfa-leritem.

Otnice. — Od Slavkova JJZ.

Menilit; v hlízách v břidlici menilitové.

Padochov (Padochan). — Od Ivančic S, Oslavan SV.

Kamenné uhlí.

Palkovice. — U Místku.

Asfalt; vtroušený i v partiích s uhlím mourovým zvláště v konglom. vápnitým. — Calcit; v konglomeratech, čiré krystaly jsou typu prismatického. — Pyrit; velké krystaly ve sluncích.

Pernštýn. — Od Doubravníka SZ, Vel. Meziříče SV.

Amfibol (vzácný); s granátem v rule. — Calcit (mramor). — Kyanit; kr. v amfibolu. — Magnesit; (v rokli), žlutavý s dendrity v serpent. — Mořská pěna; v rokli, v hlízách s magnetitem ve zrušeném hadci. — Poloopál; opál mléčný a prasový (tento výtečný). — Tuha; ve vápenci kryst. (Rokle Šmrček!).

Petrov (Petersdorf). — Od Sobotína Z, Šumberku SV.

Amfibol; s magnetitem. — Disthen (kyanit); velmi jemně stébelnatý, se staurolithem, granátem ve fuchsitu rostlý. — Ilmenit; v značných nekryst. partiích s titanitem v amfibolovém kamení. — Muscovit (zelený fuchsit); částečně vláknitý se staurolithem. — Staurolith; s disthenem ve fuchsitu a v krystalech.

Petrov. — Od Kunštátu SZ.

Allophan; dílem světle modré barvy, také modrý a sněhobílý ve vrstvičkách $\frac{1}{2}$ —2 cm. mezi vápencem a limonitem. Modrý allophan jest drobně hroznovitý, málo lesklý a průsvitný; bílý jest celistvý, zřídka neúplně drobnohroznovitý, zemitý, mdlý, neprůhledný, a skládá se z jemnoučkých větviček, proložených často žlutavými, železem zbarvenými. Často v polotekutém stavu. — Limonit. — Tuha; mezi vápencem a svorem.

Petrovice na Jihlavě. — Od Třebíče SZZ.

Karstenit (prý).

Petrušov (Petrov, Petersdorf). — Od Mor. Třebové SSV, Zábřeha JZ.

Pseudom. limonitu po markasitu popsal Glocker 1845. — Pyrit; v břidlici kamenečné.

Petríkov (Petrswald). — Od Goldštýna SSV, Starého Města SV.

Pyrrhotin; v dolech na tuhu nalezeno mohutné lože pyrrhotinu s pyritem. Limonit zdejší, po většině okrovitý, jest bezpochyby sekundární z obou kyzů.

† **Pfaffenhof** u Jihlavy.

Argentit; vtroušen do křemene (jediné nal. v Moravě).

† **Pindulka**. — Hostinec u Brna.

Calcit; v krásných skalenoědrech.

Pistov (Pistau). — U Jihlavy.

Tuha; v rule, malé vrstvičky. — Vápence, jak je v graphitových rulách nalézáme, scházejí zde zcela.

† **Pittenwald** u Janovic. — (Od Římařova SZ).

Haematit (lesklá ruda žel.) — Magnetit.

Písečné (Piesling). — Na Dyji od Jemnic JZ.

Magnetit; na „Eisenberku“ často s amfibolem uložen v rule.
— Turmalin; na Gorgovickém vrchu vtroušen v granitu.

Pláč (Plasch). — U Starého Města. Od Goldstýna JZ.

Cuprit; s chalkopyritem vtroušeným (ruda cihlová).

Plaveč (Platsch). — Od Znojma SV, Jevišovic JV.

Granát; v granulitu. — Tuha.

Plumlov (Plumenau). — Od Prostějova JZZ, Vyškova S.

Limonit; cel., sklípkatý a stalaktitický s manganovou pěnou.
— Wad; jako povlak na sklípkovitém limonitu.

Podmole (Baumöhl). — Od Znojma Z.

Kaolin; mezi Podmolí a Neudorfem (?).

Podolí. — U Boráče. Od Tišnova SZ.

Limonit; v zrušené rule a svoru.

Pohoř. — U Oder.

Chalkopyrit; v opuštěných dolech (údolí Bystřicky). —
Galenit. — Zlato; doly novější.

Police. — Od Mohelnice SV, Unčova SZ.

Asbest.

Police (Pulitz). — Od Jemnice JJV.

Magnetit; s amfibolem, pyritem a křemenem v amfibolové
břidlici.

Pomič. — Od Vraného ZJZ.

Kaolin. — Seladonit v „Sauer-Graben“. — Vivianit;
v „Sauer-Graben“ příměsek země. — Tuha; jako ložisko v rule;
výtečný material provázen kaolinem.

Popovice. — Od Rosic Z. Náměstě V.

Vivianit: vláknitý, v malých partiích vtroušený v syenitu.

Popůvky. — Od Brna Z, Ivančic SSV.

Vesuvian; v druzách a zrnitý v zelenavém zrnitém křemenci (visuté syenitu).

Pouzdrany (Pausram). — Od Hustopeče Z. Židlochovic J.

Sádrovec: v jilech (dvojčata i shluky kryst.) — Menilith; hlizy a koule v břidlici menilitové (někdy se zbytky ryb).

Předín (Pröding). — Od Želetavy S, Trebiče Z.

Limonit: v kryst. horninách břidlič.

Přeskač. — Od Hrotovic J.

Granát: v žilách ze spečených kryst. zrněk v amfibolitech a epidotidech. Také po destích jako červený písek v brázdách. — Magnetit; 1 mm. velké O s křemenem a pyritem.

Prostějov (Prossnitz). — Od Olomouce JZ, Vyškova SVV.

Manganit: celistvý, železný v calcit. žilách.

Přibislavice. — Od Tišnova JZ, V. Bytče I.

Graphit; častý smanganitem a železnými dílký (siderographit). — Limonit; celistvý ve velkých segmentech a geodách. — Manganit; kryst. zrnitý v massách neb jako průvodce limonitu; také v tuze s ryzím železem (siderographit). — Pyrolusit; jemnozrný. celistvý, zemitý. — Stilpnosiderit; černohnědý, zevně velmi hladký, velmi lesklý, uvnitř vláknitý, hnědý, miskovitý a koulovitý. — Turgit (!) celistvý, lasturovitý, na povrchu leskle černý. Jemnopupínaté povlaky na limonitu.

Příbor (Freiberg). — Od N. Jičina SV.

Olivin; v erupt. horninách okolí (v pikritu). — Pyrit; v hlinité rudě žel. (kreveli).

Prácheň (Brenditz). — Od Znojma SSZ.

Kaolin. — Krevel. — Orthoklas; červenavý.

Ptení. — Od Prostějova SZZ, Plumlova SSZ.

Sádrovec; ve dvojčatech.

Punkva údolí mezi výtokem Punkvy a stezkou k Macoše. — U Blanska. Od Brna S.

V místě, kde křemen tvoří stalaktity, jsou i vápencovité stal. cylindrické, mnohdy kr. vápencem vyplněné i na zevnějšku pupenovitě vyrostly.

Raba. — U Krakovce (Krokersdorf). Od Sternberku SZ.
Haematit; doluje se.

Radešín. — Od Nov. Města J, Vel. Meziříče SSV.

Muscovit; v příkulacenných tabulkách a koulích zevně zeleno-
šedý, uvnitř stříbrný. — Turmalin; v pěkných krystalech.

Radiškovice. — Od Hodonína SSV, Bzence SZ.

Lignit; terciární.

Radkovice. — U Dačic.

Hadec; křemenitý místy a v opál přecházející. — Chal-
cedon; ledvinitý a krupějovitý na opálu. — Křemen; krápní-
kový v bílý neb žlutobílý povlak na křemenci. — Magnesit;
v hadci. — Prasem. — Talek; nepravidelně uložené často šesti-
boké šupiny bílé. — Turmalin; v žule.

† **Radonov** (Rautenberg) u Roudna. — Od Brunsajf V, Dvorce SZ.

Olivin; v čediči. — Olovo; Reichenbach oznámil, že na-
lezl v tufu čedičovém olověně šedá, metalická zrnčka pevně vrostlá
v plíškách neb zrníčkách.

Radoškov. — Od Vel. Bytšky V.

Limonit; ve zrušených bridlicích (rule a svoru).

Rájec (Raitz) na Svitavě. — Od Černé hory VJV.

Kaolin; v ložisku. — Karneol; nečistý. — Rohovec
u Schwegslanhofu.

Rapotín (Reitendorf). — Od Šumberku SV, Sobotína Z.

Aktinolith; tmavě zelený, široko paprskovitý, v kusech
oblázkovitých.

Rebešovice na Svratce. — Od Želechovic S.

Nečistý karneol.

Reichenstein. — Od Javorníka ve Slezsku SZ (patří do Pruska).

Ve vápenci mohutná sloj arsenopyritu, löllingitu s magnetitem,
serpentinem, galenitem a chalkopyritem.

† **Reitenhau.** — Od Goldštyna JVV, Grumberku VSV.

Aktinolith; temně zelený, paprskovitý v oblázkovitých ku-
sech. — Andalusit — Kyanit; s granáty. — Staurolith; až
2 cm. krystaly černohnědé málo lesklé, často v kříž. dvojčatech
v rule nebo na ní. — Turmalin; v oblázkovitých koulích.

Rešice (Rüschitz). — Od Krumlova Z, Jevišovic VSV.

Aktinolith; s červeným orthoklasem a epidotem. — Albit

u Válova mlýna; červenavý, průsvitný v kryst. prostřední velikosti na zrnitém zeleném augitu a granátu. — Amfibol; v druzách malé kryst. s červ. orthoklasem. — Apatit; stepný v amfibolu. — Augit; černohnědé malé kryst. s kokolithem, granátem, titanitem a orthoklasem. — Automolith; drobnolinké krystalky v zrnitém živci. — Axinit; „Válův mlýn“, stepný neb miskovitý, hřebíčkově hnědý a světle modrý na červeném orthoklasu s křemenem neb epidotem (jediné naleziště mor.) — Diallag; „Válův mlýn“, s křemenem, často titanit obsahující v zrnitém amfibolu. — Diopsid; kryst. a nekryst. zelený do šeda s křemenem, orthoklasem a granátem. — Epidot; „Válův mlýn“ nekryst. a paprskovitý se zrnitým augitem a granátem, často rostlý ve skapolithu. — Erythrin; v kryst. a kryst. šupinatých korách a jako zemité povlak na zelenavě černém, kokolithu arendalskému úplně podob. augitu, jenž na magnetitovém loži se nalézá (jediné nal. mor.) — Granát; v žilkách ze spečených kryst. zrníček. Po desti v brázdách jako krvavě červený písek; v amfibolitech a epidotidech. — Malakolith; světle zelený, téměř bílý; podobn arendalskému; v magnetitu. — Nefelin; šedý na granátovém amfibolitu. — Orthoklas; „Válův mlýn“, malé čiré, mléčné, šedožluté a červené kryst. v druzách na amfibolitu. — Petalit; kryst. zrna s amfibolem, hrubozrný, nekryst., stepný s granátem v žule písmenkové (jed. nal. mor.) — Polymygnit (?); černý, silně lesklý, kryst. zrnitý, se živcem a amfibolem. — Prehnit, „Válův mlýn“; šedobílý, chomáčkovitý kryst. na orthoklasu masové barvy. — Pyrit. — Skapolith, „Válův mlýn“; šedo-červenobílý, červenošedý, červený masově, nekryst. lupenovitý a celistvý na trhlínách v zrnitém augitu. — Tantalit (?); železité barvy v žule. — Titanit; s tantallitem nebo granátem v Aplitu nebo granátové breccii, v živci, augitu, skapolithu rostlý u Válova mlýna. — Zirkon; „Válův mlýn“; nekryst. tmavohnědozelený v živci nebo skapolithu.

† **Rosenhain** u Vranova na Dyji.

Ryzí železo; nalezeno 1816. (3 lb. 3 loty).

Rosice. — Od Ivančic S, Brna ZJZ.

Anthracit; v kusech neb vtroušený, šedocerný, kovově skelného lesku často křemenitý v uhlí kam. — Asfalt; v septariích sfaerosideritových a potahuje často kryst. váp., čímž jich tvaru nabývá; jest měkký. — Baryt; na trhlínách pískovce a břidlice hlinité, v tabulkách dosti častý. — Blejno cínkové (?); šachta Jiřího, v tenkých vrstvách jako podklad sideritu a v žilkách křemenité chlor. břidlice. — Calcit; na bit. vápenci v krystalech; také na sfaerosideritu; v pískovci břidl. hlinitých ano i v uhlí, v kryst. dosti častý; také v septariích. — Dolomit; v calcitu, sfaerosideritu a bit. vápenci. — Epsomit; v jehličkách jako výkvěty na rozrušené břidlici hlinité, ve využítkovaných dolech ale i na čerstvých kutišcích. — Hatchettin; v „Segengottesgrube“, častý, poprvé r. 1817. nal. ve sfaerosideritu; tvoří kůry na kryst. vápenci; vedle něho nalezena šedá

vonná hmota, kteráž na retinit a ixolit upomíná. Hatchettin v septariích sfaerosideritu z břidlic hlinitých mezi flecemi uhlí od „Zašávky“ a „Zbešova“ jest bílý, voskové barvy, hnědavý, zelenavý až průhledný, jemně mastný, někdy perleťově lesklý. Vedle také nafta tekutá, z níž asi hatchettin povstal. — Chalkopyrit; s chrysokollou na křemeni; u Nové vsi s malachitem v konglomeratech visutých první uhelné flece. — Chrysokolla; zelenomodrý, opálovitý ve vrstvách neb jako nálet na křemenci chalkopyrit obsahujícím. — Křemen; kryst. na dolomitu „Georgschacht“. — Křišťál; někdy hnědavý v septariích; starší než dolomit a calcit. — Limonit; na povrchu sfaerosiderit. septarií a v tenounkých irisujících povlácích na „pávim“ uhlí, také krápníkovitý a okrovitý ve vodách dolů. — Markasit; na dolomitu a bit. vápenci, také v hořlavých lupcích (Brandschiefer); vedle septarií také na trhlínách uhlí s břidlicí hlin. — Melanterit; zelenavý výkvět, rozklad kyzů. Snadno mizí; na hořících haldách tvoří hnědé kůry, sbarvené thérovitou hmotou (od suché destillace uhlí). — Pyrit; s markasitem neb v modravém jilu v lesích okolních. — Sádrovec; v druzovitých korách na trhlínách uhlí kam. a břidlic hlinitých i pískovců. Novotvořený. — Siderit, „Georgschacht“: ve sfaeroidech a koulích 6—9 cm., černošedý s pyritem, hatchettinem, v břidlici hlinité, bezprostředně na nejvyšším bodu visutého ložiska uhelného; jen v septariích, v krystalech. Ty nejznamenitější ve visutém první flece. — Uhlí kamenné; mezi permem a prahorami.

Rousmírov (Rausmirau). — Od V. Meziříče S, Žďáru JJV. Křišťál.

Rondka (Rautka). — Od Jevíčka JZ.

Limonit; v býv. dolech, porosní křemenem a sádrou proniklý. — Pyrit; ledvinitý v uhlí mourovém.

Rovné. — Od Bystřice SZ, Nov. Města VJV.

Magnetit (v O): v amfibolu proniklém okrem železným.

Rozáříň (Rosalienfeld). — Od Zlechovic V, Slavkova JJZ. Sádrovec; v jilech ve druzách a skupinách.

Rožná. — Od Bystřice JZZ, (ostatní viz „Hradisko“).

Albit — Biotit; šupinatý, zelenožlutý neb zelenobílý s apatitem, orthoklasem a křemenem. — Křemen mléčný; s pseudom. steatitu po turmalinu. — Muscovit; v šestibokých tabulkách zevně zelenošedý, uvnitř stříbřitý. — Orthoklas; kryst. štěpné a zrnité partie, žlutobíle červenavé s apatitem a červ. turmalinem.

Ruda Česká (Bohm. Eisenberg). — Od Šumberku SZ, Zábřeha S.

Aragonit; chomáčekovitý na černé břidlici. — Calcit u Aloisthalu. — Galenit; s limonitem. — Chalkopyrit; v gale-

nit. — Chrysokolla; zelenomodrý v kuličkách neb kapkách a šupinatý na železitém křemenci, také jako nálet na galenitu. — Limonit; jehličnatý, krupějovitý v Johannis- a Aloisthaler Zeche, ledvinitý a pestré naběhlý, celistvý. — Manganit; Wadem potažené, vláknité kůry na limonitu. — Oropion (horské mýdlo). — Psilomelan; ploše miskovitý povlak na bridličnatém limonitu. — Pyrrhosiderit (Göthit); stroměčkovitý na křemenných žilách želez. křemence; v dutinách jeho šupinatý. — Pyrolusit; paprskovitý a pnpenovitý. — Stilpnosiderit; zevně velmi hladký, černohnědý, silně lesklý, vnitř vláknitý a hnědý, miskovitý neb kulovitý.

Ruda německá (Eisenberg Deutsch-). — Od Horního Města JJZ, Unčova SV.

Lesklá ruda žel. — Magnetit; v kryst. bridlicích, doluje se s lesklou rudou železnou a calcitem. — Pyrit; s magnetitem a lesklou rudou žel. ve svoru. — Zlato; opustěné doly.

Rudice. — Od Blanska JJV, Brna SV.

Bahnák — Flec rudy bobové (Bohnerz) od Rudic vých. Konkrece calcitu vláknitého v revíru „Košech“. Kulovité válcovité, čočkovité a hliznaté radiálně vláknité, pruhovité; jimi udávají, že to aragonit. Reichenbach (Geogr. Mittheil. v. Mähren, Wien 1854) nazývá je „Hydroopály“. — Haematit; v limonitu malé shluky, zřídka samostatné partie. — Chalcedon; koule duté křemenné, uvnitř často tekutinu obsahující, vyloženy jsou kryst. křem. neb chalcedonem neb kacholongem; poslední se střídají, a je vidno, jak se tvoří kach. z chalc. Chalcedon jest modravý nebo šedý, zřídka červenavý. — Kacholong; výtečný bílý a žlutobílý, ledvinitý. Pokrývá kryst. křemene n. chalcedon, s tímto se také střídá. V dutinách kouli křem. a chalcedonových, které ve visutém „Byliny“ žel. rud jsou. — Kollyrit; nekryst. bílý. — Křemen *a)* amethyst modročervený, až růžový v koulích křemenných, *b)* jaspis krásně barvený, *c)* krystal. — Limonit; v hor. Juře a spodní křídě. Juře patří žluté jily a slíny, vyplňující často trychtýřovitě doly ve vápenci. Křída jest kvádrovec a tu lim. ve větších partiích i v ložích. — Lože kaolinu — Psilomelan — Pyrolusit; malinké nezřet. kryst. a ledvinitý na trhlínách v limonitu. — Wad; s limonitem.

Rudka (Rutkau). — U Domašova.

Krokydolith (Blaueisenstein) u Domašova.

Rudka. — Od Kunštátu S.

Limonit; ve spodním kvádrovém pískovci. Doluje se. — Stilpnosiderit; zevně vel. hladký, černohnědý, silně lesklý, uvnitř vláknitý a hnědý, miskovitý neb kulovitý. — Turgit; nekryst., lasturovitý, na povrchu leskle černý. — Vivianit.

Rumburk Nový (Neu-Rumburg) SZ St. Města.

Amfibol.

Řícany. — Od Rosic S.

Kam. uhlí.

Řídeč (Rietsch). — Od Šternberku SSZ, Berouna Z.

Haematit (lesklá ruda žel.); břidličitý s osmistěný magnetitu. — Magnetit, v „Kuhgraben“ v ložích, které ve vyšších polohách v limonit přeměněny jsou. — Pinguít; dle Glockera v dolu „Kuhgraben“ cizkové barvy, jako povlak na zrušené hlinité břidlici.

Římařov (Römerstadt). — Od Brunsauř SZ, Hor. Města SV.

Lesklá ruda žel.: s oktaedry magnetitu. — Pyrit: s magnetitem a lesklou rudou žel. ve svoru. — Zlato: op. dolý.

Senohrady. — Od Ivančic SZS, Náměstě JV.

Almandin (Granát); v chloritové hlinité břidlici.

Sídlo Nové u Mikulova.

Soda: jako kůra kryst. v ornici.

Sklenné (Glaselsdorf). — Od Svitavy JJV, Mor. Třebové JZ.

Calcit; na opukových štěrkách (Plänermergel).

Slatina (Latein) u Biskupic. — Od Hrotovic JZ, Mor. Budejovic JJV.

Chlorit. — Magnetit; v ložích jemnozrný a vtroušený.

Slatina (Latein). — Od Lišně J, Brna VJV.

Mléko vápenné; v roklich.

Slavkov (Austerlitz). — Od Brna VJV.

Sádrovec — Oceleť (siderit); mezi Slavkovem a Bučovicemi (celistvý).

Slavonice (Zlabings). — Od Dačic JZ.

Granát; v granulitu. — Křemen; barvy masové na „Hopsteinbergu“. — Lože hlinité; žel. rudy (haematit) mezi Mutnou a Mutišovem. — Orthoklas; se záhnědou. — Poloopál; s dendrity v oblázcích. — Krystaly 1 dm. záhnědy, na „Buchluser Hügelu“; někdy orthokl. prorostlý

Sloup. — Od Blanska SV, Jedovnic SSZ.

Krápník.

Smolín u Židlochovic.

Nečistý Karneol.

Smrček (rokle) u Pernštýna. — Od Tišnova SSZ.

Adular a pegmatolith; v drobolinkých průhl. krystalech. — Aktinolith; ve směsi sypké slídy a talku (aneb pevně s kremenem). — Asbest; dřevnatý, vláknitý. — Augit (malakolith); často stébelnatý a do talku přecházející. — Černý augit i kokolith. — Bronzit; šupinaté zrnitý a lupenatý, zelenavý i bronzově žlutý. — Diopsid; zelené, podélrýhované až 1 cm. tlusté sloupky s orthoklasem. Tento částečně na kaolin přeměněn. — Grammatit; 2 cm., světle zelený v živci. Také špinavě zelený, krátko sloupkovitý, paprskovitý a kryst. zrnitý. — Orthoklas; rozrušený; obsahuje diopsid diskordantně uložený. — Poloopál; mléčný a prasový (tento výtečný). — Serpentin — Skapolith; dlouhé, bílé hranoly s grammatitem, nekr., vláknitý, zelenavý, bělavý, n. červenavý v plotnách a žilách. — Steatit; hnědavý ze živce.

+ Sněžka Spiglická. — Od Starého Města SZ.

Tuha; v ložistiích v rule a svoru.

Sobotín (Zöptau). — Od Šumberku SV, Wiesenberku V.

Aktinolith (skelný); s bílým talkem srostlý (jako z Zillerthalu a Rhode Islandu). — Albit: až 2 cm., výtečně žlutobílé, poloprosvitné kryst. na trhlinách břidlice amf. ve sdružení s amiantem, křem. a epidotem sekundárním z amfib. — Apatit; žlutý, průsvitný kryst. v talkové břidli na Storchbergu. — Asbest: přeměněn z amfibolu a mění se zase na epidot. — Břidlice talková; s magnetitem a chloritem. — Dolomit; až v 3 cm. velkých klenčích a nekryst. v talkové a chlor. břidli. šedý, zelenavý a žlutavý. — Epidot: v krystalech až 6 cm. vyvinutých na obou stranách, zelený, dvojčata dle „P“, buď na prasemu, buď samotný, v rokli v amf. jilem naplněné. Dle Webského na cestě od kostela S. do Maršova mezi kost. a lomem na „Topfstein“. — Chabasit: se stilbitem na úpatí Weissensteinberku (cesta ze S. do Maršova) v hnízdech v amf. kamení. — Křišťál; jednosměrně vyvinuté krystaly (pop. Webský) ve sdružení s epidotem. — Prehnit; „Storchberg“; provází epidot v druzích s grammatitem. — Pyrit; změněn na limonit (pops. Glocker). — Rutil; „Weisser Stein“, jehličkovitý a sloupkovitý, také zrnitý, rostlý do šedobílého břidl. křemene z ruly. — Stilbit; na úpatí Weissensteinu na cestě z Dol. Sob. do Maršova se chabasitem, hnízdovitě s amfibolem. — Titanit; na „Storchberku“, dosti veliké voskové žluté kr. s epidotem. — „Rauberstein“; s albitem a epidotem. — Cesta na „Jackwirthsberg“; krystaly titanitu izolovány ze zrušené ruly amfibolovitě. — Turmalin; černohnědý. — Záhněda; v oblázcích.

Spornava (Spornhau). — Od Goldstýna S, Starého Města SV.

Andalusit; až 4 cm. dl. kryst. a nekryst. růžový, masové barvy, průsvitný až průhledný s orthoklasem, chloritem a slídou; zevně ponejvíce s listý slídy pot. v křemeni; ve Vratislavi (univ.

sbírka) 4 cm. velký kryst. v křemeni jemnozrném. — *Staurolith*, na „Sonntagsbeigu“; červený a hnědočervený až černohnědý. často v úzkých srostlicích; dosti velké kryst. — *Turmalin*; hnědý ve svoru, tvoří vrstvy složené z jehlic mnohdy tak tenkých, že jen pod drobnohl. určení se dají.

Stáj. — Od Žďáru *JZ*, Jihlavy *SV*.

Magnetit: vyniká ložem na den mezi Zhoří. Stáji a Jemnici.

Stálky (Stallek). — Od Vranova *JZZ*.

Aktinolith: s křemenem sporým. jako ak. břidlice.

Stonařov (Stannern). — Od Jihlavy *J*.

Augit: v meteoritu. — *Meteorit*; bez železa ryzího; padl 22. května 1808.

Straškov (Straschkau). — Od Nov. Města *JJV*, Vel. Meziříče *SV*.

Aktinolith; jehlovitý, v asbestu nepravidelně rostlý. — *Albit*; malé kryst. s turmalinem a granátem. — *Anthofyllit*; kryst. paprskovitě široce stěbelnaté, s křemenem a orthoklasem. — *Asbest*; bílý, dlouhovláknitý s podlouhlými kusy měňavého křemene. Také korek skalní v calcitu; přechází v papírový asbest; calcit jest hrubě lupenitý, asbest dřevěný hrubovláknitý. — *Diopsid*: zelený, zelenobílý, paprskovitý s křemenem v orthoklasu a v čirých kryst. rostlý, narostlý na skapolithu. — *Fergussonit* (?); dle Kolenatého v žule. — *Grammatit*; jemnostěbelnatý, paprskovitý a vláknitý. — *Mléko vápenné* (Bergmilch); v hnízdech a tenkých vrstvách v zrnitém vápenci. — *Opál*; v oblázcích. — *Oropion* (horské mýdlo); hnědý, trochu bituminosní. — *Pegmatolith* a *adular*. — *Pleonast*; 1–2 mm., (0) ve skapolithu. — *Polymygnit* (?); 2 mm. dl. krystaly černohnědé na zelenobílém živci v křemeni, zřídka narostlé. — *Serpentin*; vzácný a oficalcit ve vápenci. — *Skapolith*; dlouhé bílé hranoly s grammatitem, také nekryst., vláknitý, zelenavošedý, modravý n. červenavý v plotnách a žilkách. — *Spinell*; 2–4 mm. (0, ∞ 0; 0) smolkově modrý do zelena a fialova na slídě a slídnatém kryst. vápenci narostlý. Také spin. železitý a chlorový; jediné nal. v Mor. — *Talek*; v kryst. zrnitém vápenci. — *Titanit*; 2 cm. kryst. čokoládové barvy, trhlínovité, které vyčnívají z matečního kamene; mat. kamení jest žlutobílý živec. Také v modravém živci s křemenem ale menší krystalky. — *Turmalin*; menší kryst. a paprskovitý a ve žlutém živci. — *Ytrotitanit* (?); hnědočervený, mastného lesku, vzácný v žule, (Monazit?), jediné nálezisté Rakouska. — *Zirkon*; v kryst. a celistvý, hyacintové barvy, černohnědý, smolný, rostlý v živci a skapolithu.

Strážovice. — Od Kyjova Z.

Haematit; hlinitý. — Limonit. — Siderit „Brunnenschacht“: popelavý, lože v kryst. břidl.

Střítež. — Od Třebíče J JV.

Diopsid: trávově zelený a černozeleň s granátem v kryst. vápenci. — Vesuvian: malé kryst., olivové barvy, rostlý v jemnozrném vápenci.

† **Strážek.** — U Pernstýna.

Prasem: kryst. jemnozrný v zrnitém vápenci.

† **Suchá Louka.** — U Adamova.

Calcit: štěpný. — Bahňák. — Rudka (haematit hlinitý).

Sulikov. — U Kunštátu.

Tuha: ve svoru.

Svárov. — U Letovic.

Krevel: ve hnědel přechází. — Markasit; jemnozrný a jem. vláknitý povlak, nebo vrstvičky mezi hnědým uhlím; často s pyritem v hnědém uhlí. — Siderit: „na vrších“ v břidlici hlinité spodního kvádrowce (pod uhlím), často koncentrické ledviny, na povrchu limonitem obdané; také v paprskovitých, hrachu podobných tvarech mezi sid. celistvým a břidlicí ve vrstvách 1—3“.

Svatoslava. — Od Tišnova JZ, Vel. Bytše VSV.

Limonit: v zruš. rule a svoru, v kryst. břidlici, doluje se. — Siderit: v žilách, mezi chloritovou břidlicí a vápencem zrnitým. Na výchozí měl manganový okr se sideritovými sfaeroidy.

Světlá. — U Bánova.

Amfibol: v krystalcích nebo přeměněn na hadcovitou hmotu: uvnitř bývá někdy ještě zrnko amfibolu: v jinorázovém andesitu. — Nephelin: žlutohnědý, tamtéž. — Orthoklas (sanidin): tamtéž.

Světlá (Swietlan). — Od Studené SSV, Telče ZSZ.

Alunit; celistvý, červenošedý s dutinami zeleně vyloženými.

Svinov (Schweine). — Od Zábřeha JV, Mohelnice SSV.

Tuha: v rule a břidlici hlinité.

Svitávka. — U Boskovic.

Siderit; ze zkusných šachet (Schurfschacht), celistvý, silně bituminosní, v plochých sfaeroidech.

Svitavy (Zwittau). — Od Mor. Třebové Z, Březové (Brüsa) SZ.
Hnědé uhlí; v křídovém útvaru.

Šardice (Scharditz). — Od Hodonina SJZ, Kyjova SSZ.
Lignit; tercierní (dobývá se). — Sád rovec.

Šašovice. — Od Želetavy J.
Magnetit; malé O v amfibolu.

Šenov. — Od Nov. Jičína SSZ.

Natrolith; polohoubovitě a paprskovitě (radialně), aggregáty
v trhlinách pikritu. — Olivin: v pikritu, téměř polovici hmoty.

Šilperk (Schildberg). — Od Šumberku Z, Mor. Třebové SSV.
Turmalin; v žule a okolí.

Šinkovice Horní. (Dvůr). — U Těšan od Slavkova JZ.
Sád rovec: v jilech, druzovitě skupený.

Šitbořice (Schüttbořitz). — U Klobouk. Od Židlochovic JVV.
Menilith: v hlízách a koulích v menil. břidlicích.

Šlapanice. — Od Brna JVV.
Zlato: dávno opuštěné doly.

Šleglov (Schleglsdorf). — U Goldstýna.
Tuha: v rule nebo ve svoru.

† **Schmiedwald**. — U Nové Vsi na Oslavě, od Ivančic Z.
Amfibol: indiv. vtroušen do kryst. váp. — Biotit: tamtéž.

Štěpánov. — Od Bystřice JVV, Kunštátu Z.
Amfibol: v kryst. vápenci. — Andalusit: nekryst.
a stébelnatý, broskvový, s disthenem. — Baryt. — Bronzit:
s chloritem. — Disthen (Kyanit): v temné slídě a křemeni.
také s andalusitem. — Chlorit: v malých krystalech na bron-
zitu, s břidl. calcitem, orthokl. kryst., také v amfibolitu.

Šternberk. — Od Berouna JJZ, Olomouce SSV.

Limonit: na „Windmühlbergu“ i „Prokopigrube“ v porůsní
masse místy ochrovité. Dle Glockera jest to železitá, mandlovcová
a zrušená břidlice hlinitá. — Magnetit „Stadtkaminka“ a j.:
doluje se v „Georgigrube“ v Liskovickém lese 3 m. mocné lože,
jež rychle barvu mění, když na vzduch přijde: viz Liskovice. —
Pinguít: dle Glockera na „Windmühlbergu“, čížkové barvy ve
velmi malých partiích v limonitu. — Stilpnomelan: v tenkých
hexagon. tabulkách v „Pauligrube“ na „Babitzbergu“. Tabulky ty

po kraji rozežrané, drsné, nalezeny v žilách ve tlustolup. *St.* buňkovitě sestaveny a ochrem žel. potaženy. Často ve velmi jemnozrném s magnetitem smíšeném chloritu listkovitý, paprskovitý a hvězdovitý. Epidot (!) ho někdy potahuje kryst. korou. Pyritem rozrušeným hnědé barvy nabývá. Jemné vrstvy pyritu a limonitu ohraničují jej.

Štramberk. — Od Příbora *JJV*, N. Jičina *V*.

Thér horský; na sfaerosideritu povlak. — Sfaerosiderit; v hlízách a koulích v úzkých pruzích v Těšinských břidlicích Neocomicen.

Šumbersk (Schönberg). — Od Šildberku *V*, Zábřeha *SV*.

Epidot; Taubenberg, mezi slídou v rule vějířovitě a radialně ryhované, Ep. dříve za chrysoberyll považován. Také jinde v okolí na trhlině v žule a rule cel. a kryst. — Granát; na Taubenbergu krvavé barvy v rule a v rulovitě žule harvy hyacintové; v miskovitě lesklé rudě železné uložen do žuly. — Hessonit; tmavohyacinťový, silně lesklý, spojený bílým neb žlutým křemenem. — Korund: nalezen na haldě ve „Franciscische“ sedobílé, málo průsvitné a 1 cm. dl. a šir. kr. v zrnitém plagioklasu. — Lesklá ruda žel.: na „Wirthshausbergu“, pseudom. po magnetitu a také zrnitý a velkolupenatý. V tomto granát. — Lithionit. — Magnetit: s limonitem a žel. obsah. křemenem, doluje se; na „Wirthshausbergu“ (doly v granitové rule) jest čočkovitý, zrnkovitý, hlizovitý neb i v osmistěnech: se živcem, křem., amfib. a granátem zvláštní směs působí. — Rhætitizit: bílý, vláknitý. — Staurolith: s granátem v rule a svoru. — Tuha: ve svoru.

Telč. — Od Dačic *S*, Jihlavy *JJZ*.

Břidlice talková, žlutobílá s Korundem. — Galenit; u Dobré Vody (Gutwasser). — Orthoklas; zelenavý v rule. — Tuha: v rule. — Turmalin; stébelnatý.

† **Tempelstein** (trosky hradu). — Na Jihlavě od Krumlova *SSZ*.

Amfibol: zrnitě lupenitý s bronzitem. — Analcim: v rokli, mléčněbílý, jako kůra na hornině, ze slídy, živce a amfibolu se skládající. — Asbest: v rokli, změtená vlákna na prehnitu. — Bronzit; v hadci. — Diallag; v rokli. — Hadeč; s diallagem. — Křemen; plasma. — Laumontit (jed. nal. Mor.); v rokli, žlutavý kryst. 6 mm. sedobílý, stébelnatý, paprskovitý nebo korovitý na hornině ze slídy, živce a amfibolu se skládající; kryst. jakož i provázající je calcit a prehnit jsou na tuček přeměněny. Paprskovitý nepřeměněn. — Levyn: druzovitý, 3 mm. silné kůry červeně a žlutobílé barvy, zevně intensivněji šarvené v chloritovém kamení nebo protogynu. — Natrolith: na prehnitu jednotlivé kryst. — Polopál: v serpentinu. — Prehnit; v rokli, chomáčkovitý, nezřetelné sloupky druzovitý ledviny s amianthem v hornině

u analcimu uvedený. — Tuček (steatit): v pseudomorf. po prehnitu, aumontitu, amiantu, také nekr. dřevově hnědý a hnědobílý.

Teplíce (Wermsdorf). — Od Sobotína *SV*.

Aktinolith: paprskovitý, stébelnatý. — Albit; na epidotu. — Amfibol: v (dioritu). — Augit (sahlit): 3–6 cm. krystalická stébla zelenohnědé barvy. — Dolomit: kryst. lupenaté partie, které obsahují talkové šupinky, často chalkopyrit, v talkové břidlici. — Epidot; kryst. žíly v dioritu. — Grammatit a tremolit vláknitý a stébelnatý. — Granát: (v Kupferbergu) v břidlicích prahorních. — Chlorit; mikroskopické téměř kryst.; jako temnozelený, druzovitý povlak na růžovém žlvcí; chlorit zdejší mohl by dle Descloiseaux opticky klinechlorem se ukázati. — Křemen: záhněda. — Magnetit: zrnitý a kryst. s amfib., křemenem a pyritem. — Prehnit; celistvý, lupenovitý v žilách amfibolitu. — Pyrit; v „Sylwani Schachtu“ 2 cm. (∞ 0 ∞) s magnetitem a amfibolem a nekr. — Rhodonit: celistvý, vrostlý v žlvcí a amfibolu. — Sádovec; v jehličkách, jako hlízy ve slínu. — Spodumen; nekr. jablečné barvy, zelenosedý neb zel. bílý, také vtroušený v žlvcí a křemeni. — Talková břidlice; na Hofbergu mezi Teplicemi a Sobotínem; užívá se jí k rozličným nádobám. — Thulit (červený); kryst. zemité, malinově červený neb broskvový s grammatitem v žlvcí. — Vivianit: „in den Montagsseifen.“

Těšany. — Od Židlochovic *V*, Slavkova *JZ*.

Menolith: oválné a hlíznaté vrostlice v břidlici menilitové. — Sádovec; v jilech druzy a shluky: kryst. čočkovitý. — Soda: jako výkvět na ornici. — Strontianit: vláknitý, světlěšedý nebo isabelový, žilkatý ve slínu (jediné nal. Mor.).

Těšice. — Od Kojetína *JZZ*, Vyškova *SSV*.

Meteorit; padl 15/7 1878: 27 $\frac{1}{2}$ kg. těžký, obsahující olivin, bronzit, enstatit, augit, magnetový kyz a železo niklové.

Tichá (Tichau). — Od Frenštátu *SV*, Štramberku *JV*.

Břidl. lesklá ruda žel. s calcitem železitým. — Sphaeroiderit; v koul. neb čoč. konkrecích s haematitem v úzkých ložích Neocomicenu a Těšínských břidlic.

Tišnov (Tischnowitz). — Na Svratce od Blanska *Z*.

Amethyst; na „Květnici“, světlavě modré kry v druzách na červenavém, zrnitém křemeni. — Andalusit; v okolí „Gall“ u Tišnova, nekryst., se žlvcem srostlý, pokryt slídou. — Baryt: na „Květnici“ u Tišnova, malé červenohnědé a bílé kryst., s amethystem na červeném pískov. nebo křemenném konglomeratu, také mískovitý, korovitý a plotnovitý. — Citrin; 2–3 cm. oboustranně vyvinut. — Křišťál. — Limonit („Květnica“); ledvinitý a paprskovitý v dutinách křemence a krem. železitého, celistvý s dutinami,

malachitem a azuritem vyplněnými. Také koule lim. bezpochyby z pyritu povstale nalezeny. Vtroušen v nich euprit a malachit. — Prasem; jemnozrný v zrnitém vápenci. — Pyrrhosiderit (Göthit); („Květnice“) jehličkovitý v dutinách porosního křemene.

Trestny velká. — Od Olešnice SZZ, Bystřice SV.

Tuha.

Trojanovice. — Od Frenštátu JJV.

Haematit; břidlič. s calcitem železitým.

Troubelice. — Od Unčova SZ.

Calcit. — Rudka.

Tronbsko (Strutz). — Od Brna Z.

Vesuvian; v křemenci.

Třebíč. — Od Jaroměřic S, Jihlavy JV.

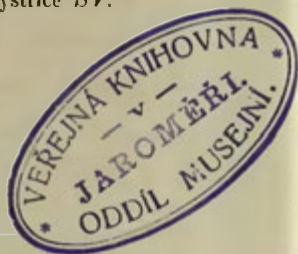
Bucholzit (Faserkiesel): prý v okolí Třebíče tombakové barvy. — Křemen (záhněda): 3 cm. kryst. — Pegmatolith a adular stěpný a nekryst. i zrnitý. — Pikrolith; celistvý, často s calcitem, v žilách v hadci. — Titanit: 3 mm., častý v modravém živci s křemenem vrostlý.

Třebová Mor. — Od Svitavy V, Jevíčka SSZ.

Hnědé uhlí: křidové. — Asbest. — Kakoxen (jed. nal. Mor.); na „Hammerbergu“, malé, ledvinité, jemně vláknité povlaky na haematitu a křemenci. — Krevel (rother Glaskopf); u Burgstadlerbergu ledvinité povlaky na trhlínách v kryst. vápenci. — Limonit: v kvádrovém pískovci, v okolí doly. — Prasem: břidlič. v „Höllengraben“ u Mor. Třebové. — Psilomelan: celistvý, hroznitý a ledvinitý na limonitu. — Pyrit: koule neb vrstvy v křidovém hnědém uhlí. — Succinit (?) medové, pěkné barvy, průhl., průsvitavý, v malých partiích (až hrachu velkých), ve flecích a hnědém uhlí křídý. Poněvadž složení tohoto (od Neudorfu) jest $C_{20}H_{22}O_2$ a tudíž odchylné od normálního, nazván Muskitem. — Valchovit: jako ve Valchově v ležatém malých flecích uhelných v kvádrovém pískovci. Tento má složení $C_{18}H_{28}O_2$ a nazván Neudorfitem.

Třešť (Triesch). — Od Telče S, Jihlavy JJZ.

Cerussit. — Galenit: mezi Třeští a Jezovicemi. — Proustit (jediné nal. Mor.); 1–2 mm. v sloupcích hex. s pyrrgiritem a pyritem na tetraëdritu. — Pyrrgirit: 3 mm. kryst. na tetraëdritu. — Sfalerit; s pyritem a sideritem. — Stribro: drátkovité, vlasovité, nalezáno mezi Jevíovicemi a Třeští v dolech opuštěných na slidnato-křemenitém kamení. — Tetraëdrit; stríbrnatý s proustitem a pyritem nekrystalický.

Tři studně (Dreibrunn). — Od Nov. města SZ, Žďáru VSV.
Bronzit; v serpentinu. — Diallag; v hadci, velkolupenatý.
— Serpentin; černozeleň, v rule uložený.

Tulešice. — Od Krumlova Z, Jevišovic VSV.

Magnetit; zrnitý, křem. železitým, cementován.

Tuřany (Turas). — Od Brna JV, Slavkova Z.

Karneol; nečistý.

Uherčice (Ungarschitz). — U Vratěnína od Vranova ZSZ.
Opál (jaspis) a žel. opál, v oblázcích.

Újezd Dolní. — Od Lipníka SZ, Přerova SV.

Marmarošské diamanty; v karpatském (snad kamenouh.?)
pískovci (na trhlínách. *)

Újezd. — J od Hrotovic.

Prasopal. — Serpentin (?)

Unčov (Mähr.-Neustadt). — Od Litovle SSV, Olomouce JZ.
Haematit (Rotherglaskopf); s pyritem v chloritové břidlici.

Úsov (Aussee). — Od Mohelnice SV, Zábřeha JV.

Haematit; jemnozrný, psilomelanu nápadně co do zevnějšku
podobný, s okrem žel. na trhlínách. — Magnetit; v haematitu
(v osmistěnech). — Pyrit; v břidlici chloritové (?) v protažených
krystalech.

Ústup (Austup). — Od Kunštátu SSZ.

Tuha; ve svoru.

Útěchov (Autiechan). — U Adamova.

Asbest (skalní kůže).

Útěchov (Uttigsdorf). — Od Mor. Třebové JJZ, Svitavy JVV.

Hnědé uhlí; v mladší křídě ve vrstvách. — Keramohalit;
vláknitý, plstnatý, krystalické povlaky na trhlínách hnědého
uhlí. — Mellit; viz succinit. — Pyrit. — Sádrovec; v dru-
zách a skupinách. — Succinit. Pryskyřice podobná s. nalézá se
dle Reusse (mnoho a četná), medové a vinné barvy, průhl.-průsvitná
v zrnkách v uhlí křídovém (hnědém); zde nalezen roku 1852 jako
vejce velký kus. Také za mellit považován. — Valchovit;
nalezen jedinekrát ve spodní fliči.

*) G. Pusch, geognostische Beschreibung von Polen.

Valbergov (Walbergsdorf) u Goldštiny.

Bronzit; v hadci. — Diallag; v hadci velkolupený.

Valchov. — Od Boskovic *JV*.

Lignit; v křídě, kvádr. pískovci. — Limonit (bahňák); s kusy vápence. — Markasit; jako povlak neb kůra v hnědém uhlí s pyritem. — Melanterit; rozkladem kyzů. — Mellit nekr., kryst. drobnozrný; zrníčka se snadno oddělují; také v kvadratických pyramidách (1 cm.) V dutinách jeho krystalky drobnohledné; zrníčka o sobě čirá, poloprůsvitná, skleně lesklá, v masce žlutošedá; žíly 4 cm. silné a šnůry (také v korách) v pískovci, jenž tvoří visuté kamenečné břidlice, na pyrit bohatých ve spodním kvádru. — Pyrit; v křídovém hnědém uhlí. — Valchovit; žlutý, voskové neb medové barvy, průsvitný, miskovitěho lomu: červeno- až tmavohnědý, neprůhledný s nervovým až zemitým lomem. V hlízách velikosti hlavy neb menších kusích, někdy obsahuje kousky kamenečné břidlice a pyrit kryst.; v kamenečné břidlici spodního pískovce kvádrového.

Vanovice. — Od Boskovic *S*, od Jevíčka *JZ*.

Haematit; jemnozrný a celistvý. — Markasit; jemnozrný, jemně vláknitý jako povlak neb v pltnách mezi flecemi hnědého uhlí pískovcového.

Velenov. — Od Boskovic *V*.

Krevel a hnědel (Brauneisenstein); přechází do sebe.

Ves Nová (Neudorf). — Od Oslavan *JZ*.

Asbest; papírový a skalní. — Biotit; (Schmiedwald) ve váp. krystal. — Grammatit; bílý a bělošedý, vláknitý, paprskovitý se slídou. — Hadec; Schmiedwald u Vsi Nové a ofalcit v kryst. vápenci. — Kamenné uhlí. — Mořská pěna s magnetitem; od dýmkařů byla užívána. — Skapolith; „Schmiedwald“ na trhlinách vápence krystalického. V konglomeratech nad první flecí uhelnou byl prý také nalezen. Snad patřil permským nadložným vrstvám.

Ves Nová (Neudorf). — U Podmole (?)

Kaolin; mezi Novou Vsí a Podmolí.

Ves Stará (Altendorf). — Od Římařova *SZ*, Hor. Města *S*.

Galenit; s blejnem zinkovým a pyritem v břidle talkové, chloritové a svoru.

Veselá. — U Křetína. Od Kunštátu *SSZ*.

Graphit; v rule. — Kaolin; (lože). — Kyanit.

Veselí. — Na Moravě řece. — U Uh. Ostrohu.

Augit; v meteoritu. — Železo; v meteor. padlém poblíž mlýna 6./IX. 1831.

Veverí (Bytýška v. t.; Eichhorn). — Od Tišnova J, od Brna SZ.

Azurit; vtroušený a nekryst. — Citrin; oboustranně vyvinutý, také druzy buňkovité. — Galenit; s magnetitem, lesklou žel. rudou a calcitem. — Haematit; doly v zrušené rule a svoru. — Kaolin; v loži. — Lesklá ruda žel. na calcitu. — Magnetit; malounké O v křemeni žel. — Pitticit (jed. nal. Mor.) jako ledvinitý inkrustat bahnáků.

Vicence. — Od Mor. Budějovic S, Jaroměřic Z.

Dolomit; s prehnitem a hyalitem. — Fergussonit; (?) v žule. — Hyalith; výtečný. čirý, žlutavý a sněžný, bleděružový, červenohnědý, hroznitý průhl.; — neprůhl. potahuje krystaly skapolithu i calcitu prehnitu; také na trhlínách kryst. vápence, jenž potažen jest dendrity, které prosvitají. Často potažen oropionem, na němž někdy zase hyalith masové barvy. — Chondrodit; koulovitá, oranžové zbar. zrna v kryst. vápenci. Dle Hrušky ledvinité tvary velikosti vejce pštrosiho, skládající se ze spinellu a chondrod. opálem spojených. — Oropion; žlutavý, dřevové barvy, červenohnědý, zelenavý ve velkých masách v kryst. vápenci, také povlak na hyalithu. — Opál krápníkový (Perlsinter); v bílých a žlutobílých povlacích na křemenci. — Pleonast; v O, tmavozelený, modrý, fialový v kryst. vápenci. V masách ledvinitých velikosti pštrosiho vejce s chondroditem. — Polymignit (?); na Sv. Vítu smolný a černohnědý v zrnech ve vápenci, jenž v rule dle Hrušky (v hornině z křemene, živce a amfibolu dle Kolenatého) uložen. — Prehnit; s dolomitem, nekr. hyalithem potažený. — Rutil; malé nekr. partie ve skapolithu. — Skapolith; v kryst., i nekr., paprskovitý, celistvý, sněžný, žlutavý, šedobílý, také růžový ve kryst. živci. — Thulit; červený s epidotem v bílém živci. — Titanit; žlutavé hnědé kr. ve skapolithu a živci vrostlé a v hornině z křemene, živce a amfibolu. — Zirkon; hnědé krystaly (∞ P, P) v kryst. vápenci; se skapolithem v živci.

Viska. — Od Třebíče ZSZ.

Graphit; v rule.

Věcov. — Od Jimramova JZZ, Nov. Města SV.

Kaoliu; v loži.

Věrovice (Vernířovice, Wernsdorf). — Od Frenštatu Z.

Thér horský; jako povlak na cel. sphaerosideritu. — Siderit; v koulovitých a čočkovitých konkréciích s hlinitou rudou žel. v úzkých ložích Neocomienu (Těšínské vrstvy).

Věchňov. — Od Bystřice JJV.

Amfibol. — Epidot; nekryst. v granátu. — Granát; s magnetitem a křemenem. — Magnetit; dvojčata (oktaedry) s plasmatem, často křemenem a granáty.

Věstín Velký. — Od Olešnice Z, Bystřice SV.

Epidot; stébelnatý a celistvý se živcem a amfibolem.

Věteřov (Wjeterschau). — Od Kyjova SZZ.

Psilomelan; miskovitě zrnitý. — Siderit; cel. okrovitý, jako kůra v hlinitých limonitech.

† **Weinberg.** — U Sternberku, od Berouna JZ.

Hlinitá ruda žel. břidličnatá často s malými O magnetitu. — Magnetit; v břidlici chloritové s calcitem a pyritem.

Wiesenberg. — Od Goldštyňa JJV, Šumberku SV.

Aktinolith; ve svoru. — Amianth; změteně vláknitý v amfibolu, živci a rhodonitu. — Apatit; s paprskovitým a vláknitým amfibolem a cel. neb vláknitou červenou rudou manganovou. — Augit (malakolith); nekryst. a stébelnatý, často v talek se měnici. — Diopsid; podobný augitu. — Epidot. — Fergussonit(?); v černých kryst. podlouhlých 2—12 mm. v žule. — Rhodonit; v živci a amfibolu. — Spodumen; dle Oborného v žule. — Tantalit(?); 3—5 mm. dl. kryst. v žule. — Turmalin; v žule, v křemeni, v oblázcích. — Vesuvian; v podlouhlých zrnech v živci.

Winkelsdorf. — Od Goldštyňa JV, Wiesenberku SSV.

Aktinolith; ve svoru. — Andalusit; „Predigtberg“. — Chlorit; šupinatý, zrnitý. — Chrysoberyll; v žule nekryst. — Ilmenit; naseť Oborný v značném množství nekryst. — Staurolith; „Predigtberg“, v rule nebo na ní. — Turmalin; černý, rozlámáný a zase spojený křemenem; v kusech křemenu v Děsné.

† **Vit svatý.** — Od Mor. Budějovic S, Jaroměřic Z (u Lažan).

Hyalith; ledvinité povlaky na křemenné břidlici. — Chondroit; malá, voskově a medově žlutá zrnka v křemeni. — Polymignit(?); na pohoří u sv. V. smolně černý a černavě světlonědý ve vápenci rulovém a v hornině z křemene, živce a amfibolu. — Skapolith; bílý, belozelený; jemně stébelné žíly v protogynu. — Sodalith(?) zelenobílý a zelenavě modravý.

Vladislav Dolní. — Od Třebíče V, Vel. Meziříče J.

Citrin; v druzách. — Siderit (křemen. odrůda) tmavovindychové krystaly.

Vlaské (Blaschke). — Od St. Města JJZ, od Grumberku SV. Granáty; v rule 2—3 cm. velké.

Voda Dobrá (Gutwasser). — Od Telče Z.

Galenit

Vranov (Frain). — Od Znojma *SZZ*.

Diopsid; „Kainzengraben“, v steatit proměněné kryst. s grammatitem v kryst. vápenci; zelené kr., vrostlé v zeleném nekr. augitu se živcem 8 cm. dlouhé. — Disthen; „Mühlberg“ krivostěbelnatý se živcem a křemenem. — Graphit. — Grammatit; jemnozrný, paprskovitý a vláknitý. — Granát; krvavý, černohnědý v Schweizer-Hammer- a Hypolytenthalu. — Hadec; zkřemenělý, v opál přecházející. — Křemen; rohovec (Kainzengraben) zelený. — Meteor. železo; nalezeno 1816 u Rosenhainu u V. as 1 $\frac{1}{2}$ kg. těžké. — Oropion; horské mýdlo. — Poloopál; v poboční rokli Kainzengrabenu, hnědý žel. jaspis s rohovcem, žíly ve svoru. — Pyrit; v kouličkách velmi častý v opálu vtroušen. — Rudka; zemitá. — Skapolith; Kainzengraben, stěbla jako palec tlustá. — Steatit; výtečný v „Kainzengraben“, pseudom. po diopsidu s grammatitem v kryst. váp.; v „Pomitschgraben“ ze seladonitu povstalý, hnízdivitě s hlinitým krevelem, zelený a žlutohnědý, ochrovitý.

Vratěnín (Fratting). — Od Vraného Z, M. Budějovic *JZ*.

Amfibol; zrna ve vápenci krystalickém. — Graphit ve vápenci; menší partie.

Vrbno (Würben). — Od St. Města *SV*, Goldštýna *SZ*.

Tuha; v rule. — Magnetit; jemnozrný, často se slídou v kryst. břidlicích.

Vír (Wühr). — Od Bystřice *SV*, Kunštátu *SZZ*.

Anthophyllit; lupenatý.

† **Vystrčená**. — U Olomúčan.

Krevel hlinitý (Thoneisenst.); nekryst. s malými krystalky lesklé rudy žel. neb limonitu smíšen; hlinitý.

Výšenov. — Od Krumlova *JZ*, Jevišovic *V*.

Granát; nekryst. v chloritu a břidlici hlinité. — Magnetit; doluje se, v kryst. břidlicích. — Turmalin; v podlouhlých zrnkách s granátem v křemenci.

Zámky Nové (Neuschloss). — Kolonie u Nesovic; od Bučovic *V*.

Menilith; oválné a hlíznaté vložky do menilithových břidlic.

Zastávka. — Od Rosic *Z*.

Asfalt; v septariích sfaerosideritu, měkký, smolně černý; potahuje také krystaly calcitu; v. Zbejšov. — Hatchettin; v septariích, voskově žlutý, žlutavý, zelenavý; viz Rosice. — Nafta; v trhlinách sfaerosideritových septarií s hatchettinem, barví zelenavě žluté krystalky calcitu, jenž v septariích bývá.

Zašovice. — Od Třebíče ZSZ, Želetavy SSV.

Limonit; v ložích a kryst. bridlicích.

Zbejšov (Zbeschau). — Od Rosic JZ, Ivančic SZ.

Anthracit; v kusích neb vtrousený, kovově lesklý, často zkřemenělý v kam. uhlí. — Asfalt; v družích v dutinách septarií, měkká, smolná, lesklá hmota, která tvoří shluky a povlaky na krystalcích v dutinkách obsazených. — Hatchettin; v septariích sfaerosideritu (viz Rosice), nejmladší splodina v šupinkách žlutých, zelenavých, průsvitných, poloprůhledných. — Kamenné uhlí. — Nafta; v trhlínách septarií s hatchettmem; kryst. calcitu ji žlutavě zbarveny, v. Rosice.

Zhoř. — Od Náměště SV, V. Bytče JV.

Limonit; doly v rule a svoru zvětralém.

Zhoř. — Od Jihlavy SV, Měřina JZ.

Adular a pegmatolith nekryst. — Amfibol; zrnitý se živcem. — Diopsid; s amfibolem a fosforitem srostlý. — Magnetit; vychází na světlo na návrší mezi Zhoří, Stáji a Jemnicí.

Zlín. — Od Vizovic Z, Napajedel SV.

Thér horský (nafta); na svahu „Štemmbergu“ mezi Malenovicemi a Zlínem, černohnědý a smolně černý, dosti hojný jako povlak na trhlínách karpatského, drobnozrného pískovce.

Znojmo (Znaim). — Od Krumlova JZ.

Calcit; stěbelnatý, světle neb hnědě žlutý a bituminosní, často špinavě medové barvy. — Chlorit; v rule v žilách neb v protogynovém syenitu (?) — Kaolin; lože. — Rula zdejší obsahuje dle Tschermaka slidu dvojí: sericit jemně šupinatý a aspidolith tmavozelený v rhomb. sloupcích, prodlužující se v horku o $\frac{1}{10}$ a křivící se červikovitě.

Zopanovice (Zoppans). — Od Slavonic JVV, Jemnice JZ.

Magnetit; s amfibolem, pyritem a křemenem v bridlici amfibolové uložený. — Unghvarit (Chloropál); čížkové barvy v okrsku kryst. bridlic.

+ Zrčadlo. — U Olomúčan, od Blanska JVV.

Calcit; v kryst. na chloritu neb v dutinách chalcedonu družovitý.

Zubří. — Od Rožnova SZZ, Val. Meziříče V.

Galenit.

Ždár (Saar). — Od Nov. Města Z, Val. Meziříče SSZ.

Jaspis; tmavočervený, opálem potazený. — Křišťál; až 8 cm. dl., často obojstr. vyvinutý, někdy na jednom konci čirý,

v prostřed citrin a na konci záhněda. — Limonit; doly v rule a svoru. — Muscovit; u Radešina v 6bokých tabulkách zevně zelenošedý, uvnitř stříbrný. — Opál (poloopál); v oblázcích. — Orthoklas; v zrnitých masách žlutobílý. — Pyrit. — Síra; hrubozrná. — Turmalin; stébelnatý v žule.

Žďár (hora). — Od Mor. Rudy Z.

Aktinolith. — Albit; malé kryst., z části periklin na epidotu. — Amphibol; rostlý do oficalcitu. — Arsenopyrit; zrnitý v roklicích kryst. vápence, také v hadci (pseudofitu). — Augit (a) Baikalit; v zelených kr. v malakolithu, kterýž tvoří až 5 cm. dlouhá; kryst. stébla s zirkonem smíšená, světle zelená, neprůhledná, v talek přecházející, v křemeni a živci rostlá (v hadci): b) Salit; 2—5 cm. široké krátké plotny zelenomodré; c) Fassait; zelený a ostrohraně široko stébelnatý. — Diallag; v hadci vtroušený. — Dioptid; zelený v malakolithu. — Enstatit; šedobílé, žlutavé, zelenavé, poloprůsvitné, na hranách průsvitné, dlouhé jednokř. na zdání kvadrátické hranoly; často přelámaný v pseudofitu, dříve za skapolith pokládán. — Gadolinit (?); v smolných partiích vtroušen do křemene, orthokl. a aktinolithu; ač i Oborný jej vedle Kolenatého určil (zelenoočerné, rhombické tabulky 3 mm.), přec uvedené vlastnosti nedostačují jej určití přesně. — Hydromagnetit; na hadci bílé kúry. — Chalcedon; bělavé a modravé povlaky na hadci (pseudofitu?), na cestě lesní, kteráž od žel. hutí na sev. část Žďáru vede, hojný, mléčný, nekr. a hroznitý. — Chromit; v hadci vtroušen. — Kyanit. — Magnetit; vtroušený do hadce (pseudofitu). — Orthoklas; Oligoklas; (amazonit štěpný a zrnitý). Pseudofit; nekr. cel. šedavý, olivový, pistaciový, serp. podobný, na hranách průsvitný, rudý, obsahuje enstatit a šupinky jakéhos slídnatého nerostu. — Pyrrhotin; v pseudofitu vtroušen. — Steatit; pseudom. po enstatitu vrostlé do pseudophytu, také nekr. hnědozelený, zelenošedý a bílý. — Titanit; malé nezř. kryst. v modravém živci s křemenem a malakolithem. — Turmalin; v žule okolí, černý a hnědavý. — Zirkon; samost. jen v amazonitu, v křemenci; ale protažený.

Žebetin (Schebetein). — Od Rosic SV, Brna ZSZ.

Epidot; kryst. zrnitý, poněkud buněčnatý a nekr. s červ. živcem a křemenem.

Ženklaava (Senfleben). — Od Stramberku J, N. Jičina JVV.

Sphaerosiderit; v koulích, čočkách a ložích úzkých v těšin. ských břidlicích (Neocomien).

Žibřidovice (Seibersdorf Wüst.). — Od Grumberku V, Goldštýna J.

Andalusit; v křemeni až 5 cm. Křemen tvoří kusy; odkud tento přichází, neznámo; „im Teufelsgraben“ jižně od brahu „Hogers“ krásně broskvový bez zakončení v křemenci.

Židenice (Schimitz). — U Brna *SV*.

Amfibol. — Asbest; (papírový). — Orthoklas (adular, pegmatolith); v syenitu.

Židlochovice (Seelowitz). — Od Brna *J*.

Coelestin ve slinu (Goldhof).

Židlošice (Schölschitz). — Od Brna *JJZ*.

Anthofyllit. — Aragonit; celistvý. — Grammatit; krátkovláknitý s magnetitem. — Magnetit; také zrnitý s grammatitem. — Malachit; vláknitý. — Pyrit.

Žilina (Söhle). — U Nov. Jičína.

Aragonit; 5 cm. silná plotna stébelnatého arag. mezi ložem tešenitu a pikritu, místy na steatit proměněn. — Olivin; v erupt. hornině, přeměňuje se snadno na bílou hmotu z calcitu a křemičitanu hořečnatého složenou; calcitu při rozkladu přibývá v pikritech. — Sfaerosiderit: v koulích a čočkách v ložích v těsinských vrstvách (Neocom.).

II. Slezsko.

Adolfovice (Adelsdorf). — Od Frývaldova J, Vrbna SZ.

Magnetit; výtečně mřskovitý, hojně vtroušen a v nekr. malých partiích v křemeni s epidotem a calcitem.

Albrechtice (Olbersdorf). — Od Krnova SZ.

Zlato; stará lyžoviště (směrem ku Krnovu).

Baška. — Od Mistku JJV, Friedlandu S.

Thér horský.

Benešov (Bennisch). — Od Bruntálu V.

Baryt; cel. a štěpný, s galenitem a rohovcem v žilách v břidlici hlinité. — Galenit, „Johanna-Grube“; nekr. v křemeni a barytu; v žilách v břidl. hlinité; jižně od B. „am Silberschacht“ býval dříve výnosný důl. V tom naskýtal se g. s blejnem cinkovým, chalkopyritem a pyritem, s barytem, calcitem a křemenem. (V horních dev. břidlicích.) — Krevel, na „Theresia-Grube“; cel. a nekryst. i břidlič., čistý neb s calcitem smíšen, někdy s kryst. magnetitu. — Lesklá ruda žel.; s magnetitem v ložích v kryst. břidl. — Limonit; doly v kryst. břidlicích. — Magnetit (s haematitem a calcitem). — Sfalerit; žlutohnědý, lupenitý, vtroušený v křem. kamení nebo v barytu, galenitu. — Stilpnomen, v „Tief-Anna-Schachtu“; v žel. rudách smolný ve šňurách.

Bieberteich. — Od Frývaldova ZJZ.

Bahnák — Graphit; lože, často pod drnem; proniká tlustě břidl. železitý křemen a obsahuje okr železitý. — Grammatit; bílý.

Bílsko (Bielitz). — Od Těšína SZZ.

Asfalt; struskovitý a tuhý v Těšín. vápenci, vyplňuje rokliny a trhliny. — Markasit; v limonit přeměněn. — Vivianit; čistá modrá země železitá.

Bludovice. — Od Těšína Z, Frýdku SV.

Pyrit; velké krychle, proniká bitum. břidlice slínovitě a větráním mění je na kamenecné břidlice.

Bohušovice u Těšína.

Pyrit; proniká bitum. břidlice slinité a větráním mění je na kamenecné břidlice.

Bruntál (Freudenthal). — Od Benešova Z.

Olivin; v čediči na „Köhlerbergu“.

Cukmantl na Bělé. — Od Vrbna S.

Aktinolith. — Allophan; „Blauerstollen“, jenž po letech zase otevřen byl roku 1848, byl celý krápníkovitým, schůdkovitým i taškovými povlaky all. potažen. Barvy byl blankytné. Na dně štoly usadil se all., jako jemné bahno; vodnatý tento all. ztrácel na vzduchu barvu a vybledl. Později mizel. Nyní usazují vody hor. modré povlaky jemně zemitě ve sdružení se sněhob. aluminitem (viz alum. u Gruntu hor.). Tento tvrdne na vzduchu. — Amfibol, „Hackelberg“; mezi Cukmantlem a Vrbnem s pyritem, arsenopyritem ve svoru. — Cronstedtit (?) (Jest to asi lepidomelan); černý na calcitu a blejnu s pyritem. Nejvýše cronstedtit, pak calcit, pak blejno. — Hedenbergit (?) černý, nekr. neb jemnolupenatě zrnitý v žilách v žlutém živci. — Orthoklas; bílý v galenitu rostlý, dle Glockera s křemenem a calcitem. — Stilpnomelan — Zlato; staré rýžovny údolím od „Querbergu“ k Cukmantlu.

Doubrava (Dombrová). — Od Freistadt Z.

Calcit (Duttenstein); tmavohnědý. — Kam. uhlí.

Dürzeif (Dürseifen). — Od Andělské Hory Z, Vrbna J.

Chalkopyrit; v dolech v sideritu s pyritem; v křemeni, jenž jak se zdá hnízda a šnury ve spod. dev. hlinité břidlici tvoří. — Křemen; na cestě do Karlsbrunn, ve svorovitých břidl. hlin. spodního devonu přichází pyrit ($v \infty O \infty$), který na některých místech potažen až 1 mm. korou vláknitého křemene podobného tomu, jejž G. Rose popsal ze Sev. Spoj. států. — Zlato; rýžuje se a pochází dle Römera ze záp. v břidlici hlinité uložených křemenů (rýžuje se z písků alluv.).

Einsiedel. — Od Vrbna S.

Calcit; na šedých vápencích.

Frýdek. — Na Ostravici, od Těšína ZJZ.

Analcim; v tešenitu zrušeném ($\infty O \infty$) s nepatr. vyv. (mOm); vrostlé pseudomorf. calcitu po an. Zajímavé, že vrostlé an. jsou vy-

vinuté, ač jinak *an* vždy narostlý. — Hypersthen; vtroušen (v tešenitu?)

Friedberg. — Od Frývaldova SZ, Vidnavy JZZ.

Albit; v žilách. — Augit; „Gotthausberg“, tmavozelený ve směsi granátu, epidotu, calcitu a křemene, jako žíla v žule. — Calcit; štěpný. — Epidot; „Gotthausberg“, s křemenem a lesklou rudou žel. — Granát; na „Gotthausbergu“, hnědý v kryst. v křemeni neb calcitu nebo v dutinách druz ve směsi ze zrnitého g. epid. augitu, křemene a štěp. calcitu, jenž vystupuje jako žíla v žule. Na Kaltensteinu jv. od Fr. — Graphit; lože. — Grossullarem jest červenohnědý granát dle Karstena. — Kaolin; ve zvětralé žule krajiny Vidnavské. — Křišťál; čirý (1 dm. kr.) v žule „Gotthausberg“. — Magnetit; v chloritové břidlici záp. od Friedbergu. — Tremolith; na „Kaltensteinu“ ve vápenci jako žíly, šedobílý, ledvinitý. Z. od F., JV. od Černé vody jest vápenec tu a tam rozšířen, a v tom nalezena syenitická větrající hornina (křem. orthokl. a diallag) a v té titanit; 5—7 mm. — Vesuvian na Kaltensteinu v žilách v žule; hnědý, hnědozelený, ve sloupkovitých kryst.

Frývaldov. — Od Friedbergu JV, Cukmantlu JZZ.

Andalusit; v oblázcích. — Calcit; štěpný. — Epidot; nekryst. — Graphit; „Blausteinberg“; ve svoru. — Granát; ve svoru na „Goldkuppe“, krystaly ve směru trigonální osy prodl. — Malachit; v křemeni, — Zlato dobývalo se východně od Frývaldova na „Goldkuppe“.

Horní Grunt (Obergrund). — Od Cukmantlu JZZ, Vrbna S.

Aluminit; sněhobílý s allophanem. — Antimonit. — Arsenopyrit; „Hackelberg“; s pyritem, blejnem, pyrrhotinem, calcitem ve svoru. — Asbest; vláknitý radiálně kolem jádra amfibolového na „Hackelbergu“ v talkové břidlici s arsenopyritem, blejnem a serpentinem. — Azurit; „Blauer Stollen“ v ojedinelých a zřetelných kryst. s okrovitým limonitem a malachitem. — Calcit; „Hackelberg“ s pyritem, galenitem, chloritem. — Cerussit; „Blauer Stollen“; 1½ cm. bílé hedbávné leskl. jehl. kr. v chomáčcích vnitra dutin limonitu vyplňující neb na galenitu. — Chalkopyrit; „Hackelberg“; v nezřetelných kryst., nekr., vtroušený a zrnitý s pyritem, arsenopyritem, blejnem, galenitem, magnetitem, křemenem ve svoru. — Epidot; „Hackelberg“; vedle zel. rud. — Galenit; kr. štěpný, zrnitý s blejnem vedle pyritu, pyrrhotinu, arsenopyritu, amfibolu, epidotu, chloritu, asbestu, calcitu a granátu; lože ve svoru. — Glockerit; „Hackelberger Stollen“, kůry, krápníky vrstvitě až 7 dm. dl. a 1 dm. tlusté, na povrchu jako olejem potažené, lesklé, podobné silně otevřeným šískám jedlovým. Mimo to jako cylindrické 7 dm. dlouhé roury v prodloužení stalaktitů; v tenších útvarech zlatohnědý; modrozelenošedý povlak; pevnější partie v lomu tmavohnědý až černý, zřídka zelený (špinavě tmavo-) bary. Původ

ve vodách, obsahujících síran železnatý. Okr železitý, jenž se tu nalézá (hlavně ve větších dvou jezírkách), používán bývá ať sušený ať pálený jako barva. Útvary tyto krápníkovité nalezeny r. 1846 při otevření staré stoly. — Grammatit; „Hackelberg“, často na haldách, bílý, diverg. paprskovitý. — Limonit; okrovitý v „Blauerstollen“; v trhlíně jedné obsahuje místy cerussitové kryst. — Magnetit (doly); s lesklou rudou žel.; tato v kryst. břidlicích prahor. — Malachit; „Blauerstollen“, zemitý s azuritem neb galenitem na chloritické břidlici talkové. — Pyrit; s arsenopyritem, mimo to v talkové břidlici; dříve doly na zlatonosný pyrit na „Querbergu“ a „Hackelbergu“, nyní několik dolů na pyrit na „Querbergu“ kvůli výrobě kys. sírové; v devonských křemencích. — Pyrrhotin; „Hackelberg“, v partiích s galenitem, pyritem neb stilpnomelanem. — Sfalerit; nekr. štěpný, zrnitý, hnědý s pyritem, pyrrhotinem, chalkopyritem a galenitem, v ložích s křemenem v rule; v „blauer Stollen“ kr. 2—6 mm. lesklá, černá dvojčata na dolomitu. — Siderit; bleděžlutý s galenitem, blejnem v pevné směsi. — Stilpnomelan; zde poprvé vůbec poznán; vtroušen lupenatý neb paprskovitý s calcitem, chloritem a křemenem i pyritem, markasitem a pyrrhotinem. Zlato v galenitu a kyzech z „Hackelbergu“ (nově otevřené staré doly).

Guke, hostinec na pruské hranici nedaleko Reichensteinu.

Arsenopyrit; v zrníčkách v hadci. — Magnetit: 2 mm. O s krevelem a křemenem železitým.

Heraltovice Velké (Gr.-Herlitz). — Od Benešova VVS, Krnova JJV.

Lesklá ruda žel. s magnetitem; lože v kryst. břidlicích. — Limonit; s magnet., lože v rule, doluje se. — Magnetit; lože s 1. a 2., doluje se.

Heřmanice (Hermannstadt). — Od Cukmantlu J.

Pyrit; v břidlicích, jichž se užívá na kamenec a ledek. — Zlato (staré rýžovny) v údolí H. od „Querbergu“ ke Krnovu.

Hohenthal. — U Ludvíkova, od Vrbna JZ.

Chalkopyrit; s pyritem, malachitem a azuritem jako lože v kryst. břidlicích.

Hradeč (Grodíř). — Od Skočova V.

Hypersthen; vtroušený (v tešen.?). — Asfalt; struskovitý a tuhý ve vápenci těšínském, vyplňuje trhliny a rokliny. — Sfaeroiderit; v kryst. břidlicích, doly.

Hrušov. — Od Mor. Ostravy S.

Anthracit; málo bublinatý až porosní; dutiny calcitem vyplněny; sloupkovitý, s pyritem vedle žíly mandlovce (viz úvod geol. str. 19.) mezi vrstvami kamenouhel. nasazen. — Harmotom;

v mandlovci čedičovém nad korou okru manganového; malé šedobílé poloprůsvitné krystaly h. jen nepatrně ukazovaly dvojčení. — Kamenné uhlí.

Istebna. — Od Jablunkova V.

Siderit (Sfaero-) v kryst. břidlicích s krevelem hlinitým.

Javorník. — Od Vidnavy Z.

Arsenopyrit; nekr. — Blejno; „Krebsgrund“, dříve na haldách. — Calcit; štěpný. — Galenit. — Granát; ve svoru. — Měď; „Krebsgrund“; dříve na haldách. — Olivin; v čedičích (?) okolí. — Pyrit. — Sádrovec; na haldách z kyzů zvětřalých.

† **Johannisberg.** — Od Javorníka JZ.

Pyrit; s kyzem arsenovým v kryst. břidl.

Kalubice (Kalembice). — Od Těšína S.

Analcim. — Pyrit; ve vrstvách neocomienu, jež větráním přetvoroje na kamenečnou břidlici.

Karlovec (Karlsberg). — Od Benešova JZ.

Haematit; lesklá r. žel.; lup. zrnitý až cel., smíšen s magnetitem v ložích v kryst. břidlicích. — Limonit; s haematitem, magnetitem v ložích v rule; doluje se. — Magnetit; v rule.

Karlsbrunn. — Od Vrbna JZZ, Andělské hory SZ.

Galenit; „im Gabel“ jemnozrný, v malých partiích vtoušen s pyritem v křem. břidlici a slídnaté břidlici hlinité. — Magnetit; ve svoru. — Muscovit; mezi K. a Ludvikstálem v romb. tabulkách až 2 cm. dl. z chloritické zelené (tmavě) ruly, jež uložena mezi Vrbnem a Cukmantlem a ležaté devonských křemenců (s petrefakty) tvoří. Hlavně na levém svahu údolí (bílé Opy) u Ludvikstálu jest slída častá a velká. — Pyrit; malé kryst. ve svoru.

Karvín. — Od Dombrové J, Freistadtu JZ.

Kam. uhlí. — Pyrit; na kam. uhlí.

Kateřinky. — Od Opavy SV.

Sádrovec; tvoří více loží v modravém jílu, zrnitý, celistvý, krystaly protažen.

Kocobenc. — U Těšína.

Pyrit; až 2 cm. silné vrstvy v bitum. břidlicích slinitých neocomienu; větráním mění je v břidl. kamenečné. — V hyperstenitu a diabasových lomech (recte v tešenitu) červený křemen žel. v kouličkách 2—3 mm. ve žlutém křemě železitém jako od sv. Dobrotivé v Čechách. — V břidlicích sfaerosiderit s haematitem; doluje se.

Konská (Konskau). — Od Těšína *J*.

Sfaerosiderit; s haematitem v břidlicích, doluje se.

Kozákovice. — U Těšína.

Pyrit; 2—4 cm. koule, nebo 7—8 m. krystaly ($\infty O \infty$ a O) v druzách, v břidlici slinovitě.

Krautenwald. — Od Javorníka *JZ*.

Andalusit; kryst. stébla vrostlá v rule. — Olivin; v čediči (?).

Krnov (Jägerndorf). — Na Opě od Bruntálu *SV*.

Olivin; v čediči blízkém. — Zlato; staré rýžovny v údolích Heřmanic a Albrechtic.

Kunětice Velké (Kunzendorf Gr.). — Na pruské hranici od Vidnavy *JV*.

Tuha; ve vápenci.

Kuttelberg. — Od Vrbna *SV*, Albrechtic *Z*.

Pyrit; v limonit přeměněn.

Lažy. — Od Mor. Ostravy *V*.

Uhlí kamenné.

Leskovec. — Od Frýdku *SSZ*.

Bahnák; na lukách a polích; pórovitý. — Vivianit hlinitý; v pórách předešlého dosti hojný.

Lipová Hoření (Lindewiese Ober-). — Od Frývaldova *ZJZ*.

Bucholzit. — Graphit; ve vápenci kryst. — Staurolith; ve svoru (a sice v žilách křemene) krátké sloupce, černohnědé 5—15 mm, také křížovité spojky.

Lipovec. — Od Skočova *JJV*, Těšína *Z*.

Sfaerosiderit v neocomienu (Těšínských břidlicích); doluje se.

Lištná Hoření. — Od Kanské *V*, Těšína *JV*.

Calcit; v blízkou „Ostrého“. — Markasit; přeměněný na limonit (popisuje Glocker). — Siderit; v neocomienu (Těš. břidlicích).

Lhotka (Elgoth). — Od Něbor *Z*, Těšína *JZ*.

Siderit (Sfaero-); s krevelem hlinitým; doly v břidl.

Ludvíkov (Ludwigsthal). — Od Vrbna *JZ*.

Cuprit; (na Hohenbergu), ruda cihlová provázena vláknitým malachitem na staré šachtě. — Malachit.

Marklovice. — Od Těšína *S*, Freistadt *JV*.

Hypersthen; vtroušen v erupt. hornině (tešenitu).

Melč. — Od Vítkova *S*, Opavy *JZ*.

Křemen; v roklicích droby.

Mesendorf. — Od Bruntálu *JJV*.

Olivin; v čedičích (na „Venusbergu“).

Michálkovice. — Od Mor. Ostravy *V*.

Kam. uhlí; doly. — Bitum. sfaerosiderit (Blackband [Kohleneisenstein]) v malých partiích v břidlicích uhelných (bezprostředně nad 4. fleci uhelnou).

Mikulovice (Niklasdorf). — Od Cukmantlu *SZ*, Frývaldova *SV*.

Zlato; staré rýžovny.

Morávka Malá (Kl. Mohrau). — Na mor. hranici od Bruntálu *ZSZ*.

Aktinolith; s magnetitem, haemat. a pyritem v ložích ve svoru. — Arsenopyrit; „Lazarusstollen“. — Chlorit; s magnetitem, haematitem a pyritem v ložích ve svoru (Decloiseaux uvádí jej mezi těmi chlority, jež by se při opt. prohlížení za klinochlor objeviti mohly). — Galenit. — Haematit v žel. dolech; hlavně lesklá ruda žel., méně červ. ruda žel., magnetovec a pyrit ve vápencích a křemenech, které ve svorovitých, hlinitých a zelených břidlicích jsou uloženy. Patří dle Roemera nejhlubším devonským břidlicím (Vrbenským křemencům). — Lesklá ruda; železná s magnetitem zrnitá až celistvá. — Magnetit; jemnozrný až celistvý s asbestem. calcitem n. kremenem. — Pyrit; s lesklou rudou žel. v křemenu a břidl. hlinité. — Pyrrhotin; s galenitem a pyritem.

Něbory. — Od Těšína *J*.

Asfalt; výtečný ve vápenci těšínském; vyplňuje trhliny.

Nýdek. — Od Vendryně *V*, Jablunkova *S*.

Hypersthen; vtroušen v tešenit.

† **Niesnerberg.** — Od Friedbergu *J* (u Zighartic).

Graphit; v kryst. vápenci (proniká jej).

† **Oberschaar.** — Od Krnova *SZ*, Osoblahy *JZ*.

Aktinolith; trávov zelený, zmotaně vláknitý.

Ondřejovice (Endersdorf). — Od Cukmantlu *Z*, Frývaldova *VS*.

Haematit (lesklá ruda želez.); lupenitý a zrnitý až celistvý, s magnetitem v kryst. břidl. — Magnetit; lože v kryst. břidl.,

jemno-hrubozrný s lesklou rudou žel., střídá se s křemenem nebo calcitem.

Opava. — Od Bruntálu *V*.

Olivin; v čediči z okolí. — Sád rovec; „Parkwiese“, štěpný, zrnitý, celist. krystaly proniklý; tvoří několik loží v modravém jílu.

Orlová (Orlau). — Od Mor. Ostravy *VSV*.

Kamenné uhlí; doly.

Ostrava Polská. — Od Mor. Ostravy *VJV*.

Kamenné uhlí; doly. — Succinit; nalezen při dělání dráh as 6 m. pod zemí v terciárním písku. Uvnitř byl prý měkký.

Otice (Ottendorf). — Od Opavy *JZ*.

Křemen; v trhlínách droby.

Petrwald. — Od Mor. Ostravy *V*, Orlové *JZ*.

Kamenné uhlí.

Praděd (Alttrater). — Od Vrbna *JZ*.

Pyrit; („in der Gabel“) v kryst. břidl., užívá se ho k dělání kamence a vitriolu.

Razová (Raase). — Od Benešova *JZ*, Bruntálu *JJV*.

Lesklá ruda žel.; v loži v břidlicích s magnetitem smíšená. — Limonit; s křevelem hlinitým a magnetitem ve svoru jako lože; dolují se. — Magnetit; směs s lesklou rudou žel. — Opál; v konglomerátu čedičovém (láva čed., břidlice hlinité a droba) tvoří hyalitický tmel. Ve větších kusích najdeme také drobnohroznovité tvary čírého opálu.

Rejvísl (Reichwiesen). — Od Frývaldova *VJV*, Cukmantlu *JJZ*.

Dolomit (Braunspath); kryst. malé s lesklou rudou žel. na směsi magnetitu a křemene. — Lesklá ruda žel.; v loži v kryst. břidlicích s magnetitem smíšená. — Magnetit; směs s lesklou rudou žel.

Rudice (Riegersdorf). — Od Bílska *SZ*, Skočova *SV*.

Wad; na limonitu.

Skočov na Visle. — Od Těšína *VSV*.

Asfalt; v těšínském vápenci výtečný; na trhlínách a v dutinách. — Celestin; bílá, rovnovrstevnatá individua, mezi nimiž chomáčky strontianitu s calcitem sedí, vyplňuje dutiny až několik centimetrů velké v korálovém vápenci. Někde mění se zcela na strontianit.

Sergsdorf (Sörgsdorf). — Od Javorníka *JV*.

Diallag; západně v údolí do hor vystupujícím. — Olivin; v „Gabbru“ tamtéž. — Pyrrhotin; — Löllingit.

Spachov (Leskovec, Sprachendorf). — Od Benešova *J*, Bruntálu *JV*.

Pyrit; „Bonaventuragrube“, malé krystaly v břidlici hlinité.

Stemplovec (Stremplovice). — Od Neplachovic *JZ*, Opavy *SZ*. Olivin; v čediči okolí.

Supikovice (Saubsdorf). — Od Friedbergu *V*, Frývaldova *SV*. Graphit; v kryst. váp. vtroušen.

Těšín na Olse. — Od Skočova *JZ*.

Analcim; v tešenitu, v němž $\frac{1}{4}$ hmoty tvoří. — Asphalt; v těšínském vápenci v dutinách a trhlinách. — Calcit; v okolí (Vojkovice, Horní Lišná, úpatí Ostré hory). — Jaspis a achát proužkový, oblázky v Olse. — Melinit (žlutá hlínka); „Spitalberg“ u T. v calcitu. — Siderit; v okolí s krevelem hlinitým v břidlicích neocomienu (Teš.).

Trličko. — Od Frýdku *SV*, Těšína *Z*.

Sfaerosiderit; s krevelem hlinitým v neocomienu (Teš. břidlicích); doluje se.

Ústrání (Ustron). — Od Skočova *J*, Těšína *VJV*.

Sfaerosiderit; v neocomienu, doluje se.

Vogelsejf (Vogelseifen). — Od Bruntálu *SZZ*, Andělské hory *JJZ*.

Galenit. — Pyrit; s lesklou rudou žel. a křemennou v břidlici hlín. — Sfaerosiderit.

Valdek na pruské hranici ke Kladsku.

Olivin; v čedičích (?) okolí.

Vendryně. — Od Těšína *JJV*, Frýdku *V*.

Sfaerosiderit; s krevelem hlinitým v neocomienu; doluje se.

Vidnava (Weidenau). — Od Friedbergu *SSV*, Frývaldova *S*.

Kaolin; v žule Friedberg-Vidnavské, větráním živců; zvláště u V. se dolovalo.

Voda Bílá (Weisswasser). — Od Javorníka *SZ*.

Graphit; lože mýsty pod drnem, v křemenu železitém; obsahuje mýsty okr. žel. — Olivin; v čedičích. — Serpentin.

Voda Černá (Schwarzwasser). — Od Frývaldova SSZ, Friedbergu V.

Albit.

Voda Červená (Rothwasser Neu-). — Od Vel. Kunétic Z, Vidnavy J.

Kaolin; dříve z dolů zdejších užíván; smíšen s jemnými zrníčky křemene.

Vojkovice. — Od Frýdku V, Těšína ZZ.

Calcit; našel zde Hohenegger.

Vrbno (Würbenthal). — Od Andělské hory S, Krňova Z.

Aktinolith; směrem od V. ku Morávce M. s magnetitem, haematitem a pyritem na ložích ve svoru. — Amfibol; Hackelberg- (viz Cukmantl) s pyritem, arsenopyritem ve svoru. — Chalkopyrit; v sideritu s pyritem. Vše v křemenu, jenž hnízda a šňůry ve spodní dev. břidlici tvoří. — Chlorit; s magnetitem, kryst. haematitem a pyritem ve svoru. Chlorit zdejší mohl by se při opt. zkoumání dle Descloiseaux-a klinochlorem objeviti. — Malachit; vláknitý s ciblovou rudou.

Zighartice (Setzdorf). — Od Friedbergu J, Černé Vody JJ.

Graphit; ve vápenci kryst., ježž proniká.

Životice (Seitendorf). — Od Benešova V.

Galenit; u kostela s jinými nerosty: pyritem, chalkopyritem, blejnem a t. d. v bulízníku (!). — Haematit (lesklá r. žel.); lupenatý a zrnitý i celistvý přichází s magnetitem v ložích v břidlicích. — Limonit; s krevlem hlinitým a magnetitem v ložích (doly). — Magnetit; s calcitem a haematitem.

Životice Dolní (Schönstein). — Od Opavy JJ, Vítkova S.

Markasit; jemnozrný se zřejmou strukturou dřevnatou, jako vyplnění zvláštních buněk přes sebe na způsob sploštělých stébel rákosí položených. Celek jest v dřevitém hnědém uhli (!). Větrá rychle.

C. NALEZIŠTĚ DLE NEROSTŮ.

Aktinolith.

Morava: Bitov, Borovec, Kuklík, Letovice, Maršov, Perštejn, Rapotín, Rajtenhau, Rešice, Stálkov, Strážkov, Smrček, Sobotín, Teplice, Wiesenberg, Winkelsdorf, Žďár u Č. Rudy.

Slezsko: Cukmantl, Moravka Malá, Oberschaar, Vrbno.

Albit (Periklin).

Morava: Bobruvka, Hluboček, Maršov, Rešice (Válův mlýn), Rožná, Sobotín, Strážkov, Teplice, Žďár u Č. Rudy.

Slezsko: Friedberg, Černá Voda.

Allophan.

Morava: Borovec, Květín (viz Evansit), Petrov.

Slezsko: Cukmantl.

Alluminit.

Slezsko: Grunt Hoření.

Alunit.

Morava: Světlá.

Amfibol.

Morava: Banov, Bosonohy (Steinberg), Brno (Pisárky), Chrástice, Freistein, Frišava (Vršany), Hájany, Kadov, Kohoutovice, Komin, Konikov, Krbovice, Kuklík, Lipůvka, Maršov, Nezdenice (poustečna), Pernštejn, Petrov, Rešice, Rumburk Nový, Selesice, Světlá, Studnice, Smidvald, Štěpánov, Tempelstein, Teplice, Věchnov, Vratětn, Vršany (Frišava), Zhoř, Žďár u Č. Rudy, Zidenice.

Slezsko: Friedberg, Hackelberg, mezi Cukmantlem a Vrbnem.

Analcim.

Morava: Janovice (Baranecká rokle), Jičina (Petrkovická hora), Tempelstein (rokle).

Slezsko: Frydek, Kalubice.

Andalusit.

Morava: Goldstýn (Hirtenstein), Habartice, Jihlava (Koksův mlýn), Rudkov, Rajtenhau, Spornava, Štěpánov, Tišnov (Gall), Winkelsdorf (Predigtherg).

Slezsko: Frývaldov (Staříč), Krautenwalde.

Anglesit.

Morava: Borovec, Lačnov, Obergoss (Zechgrund).

Anhydrit (Karstenit).

Morava: Blažkov, Petrovice.

Ankerit.

Morava: Lačnov.

Annabergit.

Morava: Hrubšice.

Anthophyllit.

Morava: Heřmanice, Mýto Grešlové, Selesice, Strážkov, Vír.

Anthracit.

Morava: Jevíčko, Líšeň, Oslavany, Rosice, Zbejšov.

Slezsko: Hrušov.

Antimonit.

Morava: Hovězí, Hynčína (Mühlberg mezi H. a Starým Městem), Korožná.

Slezsko: Grunt Hoření.

Apatit.

Morava: Bobruvka (Hochberg), Hodslavice, Hradisko u Rožné, Jičín Nový, Maršov, Měřín, Rešice, Sobotín, Wiesenberk.

Apophyllit.

Morava: Libhošť u Příbora.

Aragonit.

Morava: Julianov, Kojetín, Letovice (Chlum), Moutnice, Rosáň, Ruda Česká, Selesice, Žilina.

Argentit.

Morava: Jihlava (Pfaffenhof).

Arsenopyrit.

Morava: Hynčice, Hrubšice, Korožná, Kozlov, Nedvědice, Ždár u Čes. Rudy.

Slezsko: Guke, Javorník, Morávka Malá, Grunt Hoření.

Asbest.

Morava: Adamov, Blansko, Bouzov, Brno (Pisárky), Goldštýn, Hora Černá, Kanice, Klopina, Kuklík, Lipůvka, Lysice, Malomeřice, Náměšť, Němčice Malé, Outěchov, Polejc, Smrček, Sobotín, Strážkov, Tempelstein (rokle), Ves Nová, Wiesenberg, Židemce.

Slezsko: Grunt Hoření.

Asphalt.

Morava: Chlebovice, Letovice, Mikulov, Mistek, Palkovice, Visky (u Letovic), Zastávka, Zbejšov u Rosic (Helmhakerův, Walait^{*)}.)

Slezsko: Bilsko, Grodišt, Něbory, Olsa (údolí), Skočov, Tešín.

Aspidolith^{*)}.

Morava: Znojmo.

Augit.

Morava: Banov, Ordějov, Rešice, Teplice.

Slezsko: Friedberg (Gotthausberg).

Axinit.

Morava: Rešice (Válův mlýn).

*) Slída hořečnatá, tmavě olivová, před lampou neobyčejně silně se nadržující.

Azurit.

Morava: Blansko, Borovec, Boskovice, Javorek, Lesonice, Veverčí.

Slezsko: Grunt Hoření.

Baryt.

Morava: Biskupice, Bohutín, Borovec, Choryň, Domašov, Heřmanice, Hynčína, Javorek, Jičín Nový, Květnica (Tišnov), Lačnov, Mohelno, Obergoss, Olomučany, Oslavany, Padochov, Rosice, Tišnov (Květnica).

Slezsko: Benešov (?)

Beryll.

Morava: Děsná (řeka), Kozlov, Losín, Maršov.

Biotit.

Morava: Blansko, Bobruvka, Břno, Heřmanov, Maloměřice, Maršov, Rožná, Ves Nová.

Blejno zinkové viz Sphalerit.

Bobová ruda.

Morava: Götzendorf, Jasinov, Rudice.

Bournonit.

Morava: Domašov, Korožná.

Bronzit.

Morava: Maršov, Smrček, Studně Tři, Štěpánov, Tempelstein, Valbergov.

Bucholzit (Fibrolith, křemen vláknitý).

Morava: Goldštýn, Maršov, Moravec, Třebíč.

Slezsko: Lipová Hořejší.

Calamin viz Hemimorfit.

Calcit.

Morava:

Kryst.: Aloisov, Chlebovice, Čeladna, Janovice, Jičín Starý, Jičína, Němčice, Oslavany, Ostrava Mor., Palkovice, Píndulka, Punkva (údolí), Rosice, Rychaltice, Sklené, Třebová Mor., Zrcadlo.

Štěpný: Adamov, Jevičko, Jičín Nový, Luková Nová.

Stébelnatý: Arnoštov Přední, Janovice, Jedovnice, Kojetín, Leznice, Rudice.

Krápníkový: Bejčí skála u Adamova, Bočkova díra u Mladče, Důl Evín (u Josefova), Holštýn, Křtiny, Macocha, Mikulovská jeskyně, Ochoz, Ostrov, Sloup, Vějpustek.

Krystalický: (viz „Prahory“ v úvodu).

Mramor: Brno, Čelechovice, Hanušovice, Moravice, Pernštýn.

Jiné odrůdy: Julianov, Lišná, Slatěnice, Strážkov.

Slezsko: Einsiedel Dolní, Dombrová, Friedberg, Frývaldov, Javorník, Hackelberg u Gruntu Hořeního, Vojkovice.

Cerussit.

Morava: Borovec, Javorek, Obergoss, Třešť.

Slezsko: Grunt Hoření.

Chabasit.

Morava: Cesta z Dol. Sobotína do Maršova.

Chalkophyllit.

Morava: Borovec, Javorek.

Chalkopyrit.

Morava: Bohutín, Borovec, Boskovice, Bystřice, Domašov, Hrubšice, Jihlava, Losín Nový, Pohor, Rosice, Ruda Česká, Ves Nová u Rosic.

Slezsko: Dürseif, Hohenthal, Ludvíkov, Grunt Hoření, Vrbno.

Chlorit.

Morava: Boskovice, Křetin, Teplice, Winkelsdorf, Znojmo.

Slezsko: Morávka Malá, Vrbno.

Chondrodit^{*)}.

Morava: Vicenice u Jaroměřic, Vít Svatý.

Chromit.

Morava: Hrubšice, Jamolice, Tempelstein (rokle), Žďár, hora u Rudy České.

^{*)} Křemičitan hořečnatý s částí fluoridu křemičito-hořečnatého.

Chromový okr viz okr.

Chrysoberyll.

Morava: Maršov, Winkelsdorf.

Chrysotil.

Morava: Biskupská, Hrubšice, Letovice.

Chrysokolla.

Morava: Borovek, Javorek, Naloučany, Rosice, Ruda Česká.

Cimolit*).

Morava: Dalešice.

Coelestin.

Morava: Borovec, Choryň, Nedvědice, Olomučany, Židlochovice.
Slezsko: Skočov.

Cronstedtit (?).

Slezsko: Cukmantl.

Cuprit.

Morava: Borovec, Pláč.

Slezsko: Ludvíkov.

Čern měděná.

Morava: Blansko.

Desmin.

Morava: Maršov.

Diallag.

Morava: Brtnice, Rešice (Válav mlýn), Studně Tři, Tempelstein (rokle), Valbergov, Ždár, hora u Rudy České.

Slezsko: Friedberg, Sörgsdorf.

Diallogit viz Rhodochrosit.

*) Sedobílý, na jazyku lipci, jílovitý a vodnatý křemičitan hlinitý.

Dichroit.

Morava: Jihlava.

Diopsid.

Morava: Kuklík, Maršov, Rešice, Smrček, Strážkov, Strátež, Wiesenberg, Vranov, Zhoř, Žďár u Rudy České.

Disthen.

Morava: Borovec, Cířov, Goldštýn, Kozlov, Kuklík, Náměšť, Perštejn, Petrov, Reitenhau, Štěpánov, Šumberk, Veselá, Vranov, Žďár u Rudy Čes.

Dolomit.

Morava: Domašov, Hrotovice, Hrubšice, Lačnov, Lelekovice, Letovice, Lipůvka, Město Staré, Rosice, Sobotín, Teplice, Vicenice, Žďár.

Enstatit.

Morava: Žďár. hora u Rudy Čes. (původní nálezisté).

Epidot.

Morava: Adamov, Blansko, Bludov, Brno, Jakubov, Krhovice, Maršov, Rešice (Válův mlýn), Sobotín, Šumberk, Teplice, Věstín, Věchnov, Wiesenberg, Žebětín.

Slezsko: Friedberg, Frývaldov, Grunt Hoření.

Epsomit.

Morava: Oslavany, Rosice.

Erythrin.

Morava: Rešice.

Evansit^{*)}.

Morava: Květín.

Fergussonit (?)^{)}.**

Morava: Jihlava, Maršov, Strážkov, Vicenice, Wiesenberg.

Fibrolith viz Bucholzit.

*) Beztvářý, hroznovitý, ledvinitý a vodnatý fosforečnan hlinitý.

**) Čtverečný se Scheelitem soutvárný nioban a tantalán erbia, ceru, železa, vápníka a yttria.

Fluorit.

Morava: Goldštýn.

Gadolinit (?)^{*)}.

Morava: Ždár u Rudy Čes.

Galenit.

Morava: Biskupice, Borovec, Boskovice, Chrastice, Domašov, Goldštýn, Hangenstein, Heřmanice, Hynčína, Janovice, Javorek, Jemnice, Jezovice, Korožná, Lačnov, Ostrovačice, Pohoř, Ruda Čes., Třešť, Voda Dobrá, Zubří.

Slezsko: Benešov, Grunt Hoření, Javorník, Karlsbrunn, Morávka Malá, Vogelseif, Životice.

Ganomatit^{)}.**

Morava: Borovec.

Gersdorfit.

Morava: Hrubšice.

Glockerit^{)}.**

Slezsko: Grunt Hoření (původní naleziště).

Göthit.

Morava: Hlasenice, Hluboká, Lažánky, Ruda Čes., Tišnov.

Grammatit (Tremolit).

Morava: Bräunelstein, Goldštýn, Heřmanice, Hrubšice, Jakubov, Jamolice, Krhovický pahorek, Letovice, Lhota u Kunštátu, Město Staré, Náměšť, Nedvědice, Selešice, Smrček, Strážkov, Teplice, Ves Nová, Vranov.

Slezsko: Bieberteich, Grunt Hoření.

Granát.

Morava: Biháňovice, Bludov, Brufčko, Chropý, Goldštýn, Jeřišovice, Kounice Hor., Křepice, Kunštát, Kuklík, Maršov, Medlice,

*) Křemičitan ytria, ceru a železa. $T = 6 - 7$. $H = 4$. černý, vryp, zelenošedý.

**) Nerost, povlak na arsenu, leštěnci olov. atd. tvořící. Obsahuje kys. arsenovou, antimonovou, kysl. železitý a vodu.

***) Šíran železitý, ve vodě nerozpustný; v kys. sírové se rozkládá.

Náměšť, Plaveč, Preskač, Rešice, Senohrad, Slavonice, Teplice, Šumberk, Věchnov, Vlaské, Vranov, Vyšenov.

Slezsko: Javorník, Frývaldov.

Graphit.

Morava: Bitov, Bohdík, Byteš Velká, Bytška, Citonice, Domek Nový, Dunajovice Horní, Hanušovice, Jakubov, Javorek, Jimramov, Koprivov, Křetin, Kunštát, Lubnice, Lysice, Město Staré, Míroslav, Nešpice, Oustup, Pařízků mlýn mezi Brnem a Lísni, Pernštýn, Petrov, Pístov, Plaveč, Pomič, Přibyslavice, Sněžka špičká, Sulíkov, Svinov, Šléglov, Šumberk, Telč, Viska, Vratětin, Vrbno Malé i Velké.

Slezsko: Bieberteich, Friedberg, Frývaldov, Kunětice Velké, Lípová, Niesnerberg, Supíkovic, Voda Bílá.

Grossular.

Morava: Maršov, Šumberk.

Slezsko: Friedberg.

Haematit.

Morava:

Lesklá ruda železná: Benkov, Beroun, Bräunelstein, Chabičov, Čabová, Čeladna, Hangenstein, Janovice, Kozlovice, Křestanova, Kunčice Velké, Lhotka, Ličnov, Měrkovice, Město Horní, Metilovice, Moravice Velká, Onšov, Rídeč, Římařov, Trojanovice.

H. krystalický: Bystec, Rudice, Třebová Mor., Veverí.

H. paprskovitý: Janovice, Kněžoviska, Linhartice, Němčice, Olomučany, Rudice, Svárov, Třebová Mor., Unčov.

Červený okr železitý: Ondřejov.

Krevel hlinitý a rudka: Adamov (Suchá louka), Borotice, Bulíkovský důl, Jasinov, Jedovnice, Kunštát, Květín, Letovice (havírna), Mašůvky Hluboké, Mutišov, Mutná, Olomučany, Přímětice, Rudice, Strážovice, Troubelice, Vanovice, Veselka, Weinberg, Vystřčená.

Slezsko:

Lesklá ruda železná: Benešov, Grunt, Heraltovice Velké, Karlovec, Morávka Malá, Ondřejovice, Rejvísl, Životice.

Krevel a hlinitý krevel: Benešov, Morávka Malá.

Harmotom.

Morava: Hrušov.

Hatchettin.

Morava: Rosice.

Hedenbergit (?).

Morava: Cukmantl.

Hemimorphit (Calamin).

Morava: Chrástice.

Hydromagnesit.

Morava: Hrubšice, Žďár, hora u Rudy České.

Hypersthen.

Morava: Hrubšice.

Slezsko: Frýdek, Hradec, Marklovice, Nýdek.

Ilmenit.

Morava: Borovec, Goldštýn, Petrov, Winkelsdorf.

Kakoxen.

Morava: Třebová Mor.

Kaolin.

Morava: Blansko, Cítovice, Čížov, Jihlava, Krátká, Křetín, Kunštát, Letovice, Milešice, Mramotice, Olomučany, Podmole, Pomíc, Přímětice, Rájec, Rudice, Veselá, Ves Nová, Veverí, Věcov, Znojmo.

Slezsko: Friedberg, Viduava, Voda Červená a Nová.

Kassiterit.

Morava: Hradisko u Rožné.

Keramohalit.

Morava: Útěchov.

Kerolith.

Morava: Jakubov, Květín.

Kobaltin.

Morava: Jihlava.

Kobaltomanganová ruda.

Morava: Nikolčice.

Kollyrit^{*)}.

Morava: Rudice.

Korund.

Morava: Myslová Kostelní, Nedvědice, Sumbek.

Krokydolith^{**)}.

Morava: Rudka.

Křemen.

Morava:

Amethyst: Batouchovice, Olomučany, Rudice, Tišnov.

Citrin: Tišnov, Veverí, Vladislav, Ždár.

Krápníkový křemen: Němčice, Radkovice.

Křišťál: Bludov, Hrbinec, Lysice, Olomučany, Oujezd Dolní (?),
Rešice, Rosice, Rousmírov, Rudice, Sobotín, Tišnov, Ždár.

Kř. mléčný: Cyrillov.

Modrý (sideritický, zbarven krokydolithem), Vladislav.

Morion: Lelekovice.

Růženin a křemen pletový: Cyrillov, Maršová, Slavonice.

Rohovec, pazourek a křemen obecný: Bludov, Borovec, Holešov,
Hrubšice, Hrbinec, Jevišovice, Julianov, Lelekovice, Losín, Malo-
měrice, Maršová, Olomučany, Rožná, Rudice, Slavonice, Sobotín,
Ždár a j. v.

Prasem: Radkovice, Strážkov, Tišnov, Třebová.

Záhnědu a topas křemenný: Maloměřice, Meziříč VeL, Slavonice,
Sobotín, Teplice, Třebíč, Ždár.

Kř. železitý: Beroun, Borovec, Goldzeniss u Slavonic, Kunštát, La-
žánky, Mošovice.

Chalcedon: Borovec, Bory Dol., Brno, Jičín Starý, Maloměřice,
Olomučany, Pernštejn, Radkovice, Rudice, Smrček, Ždár (město),
Ždár (hora u Č. Rudy).

Jaspis: Biskupská, Čížov, Jakubov, Květn, Mošovice, Olomučany,
Rudice, Strážkov, Ždár.

Karneol: Blučina, Domašov, Julianov, Rájec, Rebešovice, Smolín,
Tuřasy.

Plasma: Dubňany, Dyjákovice, Jičín Nový, Tempelstein.

Kys. křemičitá bezvárná: Olomučany.

Slezsko: Dürrseif, Friedberg (křišťál), Frýdek (rohovec),
Kocobenc (kř. železitý), Melč, Těšín (jaspis a achat).

^{*)} Ledvinový a celistvý, jemný, vodnatý křemičitan hlinitý $T=1-2$ $H=2$.

^{**)} Modrý, vláknitý a vodnatý křemičitan železnatý a sodnatý i hořecnatý.
 $T=4$ $H=3$.

Laumontit.

Morava: Tempelsteinská rokle u Jamolic.

Lepidolith.

Morava: Rožná, Hradisko, Šumberk.

Levyn.

Morava: Tempelsteinská rokle u Jamolic.

Limonit.

Morava: Babice, Bohdalec, Boskovice, Budč, Deblín, Frautiškovo údolí, Frišava (Vršany), Hlasenice, Kádov, Křoví, Kuklák, Kunstát, Kvalkovice, Květnice u Tišnova, Lažánky, Letovice, Lhota, Lišná, Lukavec, Město Nové, Němčice, Odranec, Olomučany, Oslavany, Petrov, Plumlov, Podolí, Přibyslavice, Radošov, Rosice, Roudka, Ruda Česká, Rudice, Rudka, Šternberk, Svatoslav, Třebová Mor., Veselka, Veverí, Vršany (Frišava), Žďár, Zhoř.

L. zemitý: Březová, Čabová, Domasov, Hora Černá, Horká, Julianov, Křižanovice, Lažánky, Rudka, Šternberk.

Bahňák: Adamov, Boršov, Koníkov, Krumlov, Květín, Rudice, Strážovice, Valchov.

Slezsko: Benešov, Bieberteich, Grunt Horení, Heraltovice, Karlovice, Rázová.

Linneit.

Morava: Hynčina.

Löllingit.

Morava. Biskupská, Nedvědice.

Slezsko: Sörgsdorf.

Magnetit.

Morava: Černín, Hrotovice, Hrubšice, Julianov, Letovice, Mysliborice, Pernštejn, Radkovice.

Magnetit.

Morava: Banov, Benkov, Beroun, Bludov, Bosonohy, Bräunelstein, Brno, Břesko, Bytýška Veverí, Chabíčov, Čabová, Dukovany, Důl Bulikovský, Důl Rovný, Hangenstein, Hlasenice, Janovice, Jemnice, Koníkov, Kordula, Křestanovice, Kuklák, Lažánky, Letovice, Loděnice Nová, Moravice Velká, Odranec, Ondřejov, Písečná, Preskač,

Police, Radiškovice, Rešice, Ruda Něm., Řídeč, Selesice, Stáj, Šašovice, Šternberk, Šumberk, Teplice, Tulešice, Úsov, Weinberg, Vrbno, Věchňov, Výšenov, Ždár u C. Rudy, Zhoř.

Slezsko: Adolfovice, Benešov, Friedberg, Gucke, Grunt Hoř., Heraltovice, Karlovice, Karlsbrunn, Morávka Malá, Ondřejovice, Rázová, Rejvísl, Špachov, Životice.

Malachit.

Morava: Blansko, Bohutín, Borovec, Javorek, Letovice, Selesice, Ves Nová u Oslavan.

Slezsko: Frývaldov, Grunt Hoř., Vrbno.

Manganit.

Morava: Arnoštov, Chornice, Derflík, Domašov, Františkov, Götzendorf u Goldstýna, Javůrek, Koníkov, Kunštát, Prostějov, Přibyslavice, Ruda Česká.

Markasit.

Morava: Boskovice, Krasíkov, Michov, Moletín Starý, Rosice, Svárov, Valchov, Vanovice. Pseudomorfosy limonitu po m.: Obora, Petrov, Strážovice, Valchov.

Slezsko: Bilsko, Lišná Hora, Životice Dolní.

Měď.

Morava: Borovec, Javorek.

Melanterit (skalice zel.).

Morava: Habří, Obora, Oslavany, Rosice, Valchov.

Melinit.

Slezsko: Těšín.

Mellit.

Morava: Boskovice (succinit?), Valchov.

Moldavit.

Morava: Kozíhovice.

Molybdaenit.

Morava: Obergoss.

Muscovit.

Morava: Goldštýn, Jihlava, Kuklík, Losín V., Maršov, Olbramovice, Petrov, Radešín, Rožná. — Fuchsit, zelená odrůda muscovitu, u Maršova a Petrova.

Slezsko: Karlsbrunn, Ludvíkov.

Naphta.

Morava: Bludovice, Fridland, Hodslavice, Nový Jičín, Napajedla, Štramberk, Věřovice, Zastávka, Zbejšov.

Slezsko: Baska.

Natrolith.

Morava: Libhošť, Šenov, Tempelstein.

Nefelin.

Morava: Adamov, Lelekovice, Rešice, Světlá.

Nephrit (?).

Morava: Biskupská, Rešice.

Nickelin.

Morava: Hrubšice, Hynčina.

Obsidian (?).

Obsidianu pod. hmota v rule z okolí Jihlavy.

Okr chromový.

Morava: Hrubšice.

Olivin.

Morava: Beroun, Bludovice, Bystrice, Čabová, Fridland, Hodslavice, Hrozenkov St., Luhačovice, Mohelno, Ordějov, Příbor, Radonov, Senov, Žilina.

Slezsko: Bruntál, Javorník, Krautenwalde, Krňov, Mesendorf, Opava, Sörgsdorf, Stěmlovice, Voda Bílá.

Opál.

Morava:

Hyalith: Luková, Vícenice.

Kašolong: Olomučany, Rudice.

Krápňkový op.: Radkovice, Smrček, Vícenice.

Poloopál: Biskupská, Bludov, Čížov, Dyjákovice, Hájany, Hrotovice, Hrubšice, Jakubov, Lukov, Myslibořice, Mošovice, Náměšť, Radkovice, Slavonice, Smrček, Tempelstein, Uherčice, Vranov, Ždár u Čes. Rudy a j. v.

Menilith: Blučina, Bučovice, Bystřice, Hranice, Nikořice, Otovice, Pouzdrany, Šitbořice, Tešany.

Slezsko: Kunětice Vel., Rázová.

Oropion^{*)}.

Morava: Dalečice, Julianov, Myslibořice, Opatovice, Ruda Čes., Strážkov, Vícenice.

Orthoklas.

Morava: Adamov, Biskupská, Bobruvka, Brno, Hrubšice, Jihlava, Jehnice, Klepáčov, Kozichovice, Maršov, Náměšť, Olomučany, Přímětice, Rožná, Slavonice, Smrček, Strážkov, Telč, Třebíč, Ves Nová, Znojmo, Ždár, Židenice a j. v.

Slezsko: Čukmantl.

Orokerit.

Morava: Jičín Nový.

Pennin.

Morava: Ždár u Č. Rudy.

Pěna mořská.

Morava: Hrubšice, Pernštejn, Ves Nová.

Petalit (?)^{)}.**

Morava: Rešice.

Pimelith.

Morava: Letovice.

^{*)} Různě sbarvený, na omak mastný, vodnatý křemičitan hořečnatý, hlinitý a železitý T=1—2 celistvý.

^{**)} Růžový až bělavý křemičitan hlinito-lithnatý, zřídka krystalnější.
T=0.5 H=2.3—2.4.

Pinguit.

Morava: Řídeč (Lískovický les), Šternberk.

Pinit^{*)}.

Morava: Brno, Jihlava.

Pitizit.

Morava: Veveří.

Pleonast.

Morava: Budišov, Luková, Strážkov, Vícenice.

Polymignyt (?)^{*)}.

Morava: Biskupská, Rešice, Strážkov, Vít Sv. u Víceníc.

Prehnit.

Morava: Maršov, Sobotín, Tempelsteinská rokle, Teplice, Váľův mlýn u Rešice, Vícenice.

Proustit.

Morava: Třešť.

Pseudophit.

Morava: Ždár u Čes. Rudy (pův. naleziště).

Psilomelan.

Morava: Bousov, Budč, Františkov, Jakubov, Javůrek, Kunštát, Lažánky, Ruda Čes., Rudice, Třebová Mor., Věteřov.

Pyrargyrit.

Morava: Arnoštov Přední, Javůrek, Tříšť.

Pyrit.

Morava: Altenberg (u Jihlavy, již v Čechách), Biskupská, Bludovice, Boskovice, Brno, Domašov, Fridland, Goldštýn, Hodsla-

*) S Cordieritem souvřrný, vodnatý křemičitan blinito-draselnatý. T=2—3. H=2.75. Barva šedá — špinavě zelená, lesk mastný. Pokládá se za druhotvoření Cordieritu.

**) Kosočtverečný, černý titaničitan a zirkoničitan yternatý, vápenitý, zeleznatý, manganitý a černatý. T=6.5. H=4.75. Nejistý.

vice, Janovice, Jedovnice, Jezovice, Korožná, Krchleby, Kunštát, Letovice, Lhota, Město Staré, Město Horní, Obora, Palkovice, Petrov, Příbor, Rešice, Rosice, Routka, Ruda, Římařov, Selešice, Teplice, Trebová Mor., Úsov, Útěchov, Valchov, Žďár.

Pseudomorph. limonitu po pyritu: Beroun, Brno, Hynčína, Lačnov, Lepinka, Ludvíkov, Lysice, Sobotín.

Slezsko: Bludovice, Bogušovice, Grunt Hoření, Heřmanice, Javorník, Johannisberg, Kalubice, Karlsbrunn, Karvín, Kocobenc, Kozákovice, Kuttelberg, Morávka Malá, Praděd, Vogelseif.

Pyrolusit.

Morava: Arnoštov Přední, Brno, Chornice, Kunštát, Lažánky, Příbyslav, Ruda Čes., Rudice.

Pyromorphit.

Morava: Jihlava.

Pyrrhosiderit viz Göthit.

Pyrrhotin.

Morava: Brno, Lhota, Petříkov, Žďár u České Rudy.

Slezsko: Sörgsdorf.

Razumovskýn *).

Morava: Hrubšice.

Redruthit.

Morava: Blansko, Borovec, Javorek.

Retinit.

Morava: Čejč, Klobouk.

Rhodochrosit (Dialogit).

Adamov, Blansko, Habrůvka, Jedovnice, Jevíčko, Křtiny.

Rhodonit.

Morava: Chrástice, Maršov, Teplice, Wiesenberg.

*) Vodnatý křemičitan, bledý, bílý, zelenavý, modravý a skvrnitý. Má méně kys. křemičité než Cimolith. Barva podmíněna železem obs.

Rutil.

Morava: Brno, Opatovice, Sobotín, Vícenice.

Sádrovec.

Morava: Blučina, Borkovany, Boskovice, Bučovice, Chrudícbromy, Čejč, Hodonín, Holešov, Hostice, Hovorany, Hranice, Křepice, Koberice, Kyjov, Letovice, Linhartice, Loučka Dlouhá, Lhota, Město Staré, Milonice, Moutnice, Nikolčice, Němčice, Oslavany, Pouzdrany, Rosice, Rožatín, Slavkov, Šardice, Šinkovický dvůr u Těšan, Těšany, Útěchov.

Slezsko: Javorník, Kateřinky, Opava.

Síra.

Morava: Lhota, Žďár.

Seladonit.

Morava: Jakubov, Janovice, Kojetín, Letovice, Pomič.

Serpentin.

Morava: Biskupsko, Brtnice, Černín, Dyjákovice, Hrotovice, Hrubšice, Jičín Nový, Jihlava, Letovice, Lysice, Náměst, Oujezd, Radkovice, Smrček, Strážkov, Studné Tří, Třebíč, Ves Nová, Vranov, Žďár u Č. Rudy.

Slezsko: Bílá Voda.

Sericit^{*)}.

Morava: Znojmo (v rule).

Siderit.

Morava: Bludovice, Brno, Bučovice, Čeladna, Frenštát, Fridland, Hluboké, Hodslavice, Janovice, Jasenice, Jičín Nový, Kozlovice, Křižanovice, Kunčice, Lichnov, Malenovice, Metilovice, Mladkov, Morkov, Oslavany, Pfaffenhof (u Jihlavy), Rosice, Slavkov, Svárov, Svatoslav, Svitavka, Strážovice, Štramberk, Tichá, Věrovice, Větrov, Zlín.

Slezsko: Grodiště, Istebná, Kocobenc, Kanská, Lipovec, Lišná, Lhota, Michálkovice, Nýdek, Obergrund, Těrličko, Těšín, Ustrání, Vendryň, Vogelseif.

^{*)} Talku podobná slída draselnatá. Barva zelenavá, hedvábný lesk a omak mastný. H = 289.

Skapolith.

Morava: Goldštýn, Habartice, Jakubov, Kozlov, Rešice, Smrček, Strážkov, Šmidvaldl u Nové Vsi na Oslavě, Vícenice, Vít Svatý, Vranov.

Slezsko: Oberschaar.

Smaltit.

Morava: Jihlava, Nikolčice.

Smektit (blina valchářská).

Morava: Brezina, Jakubov, Kartouzy, Letovice.

Smithsonit.

Morava: Borovec, Julianov, Olomučany.

Soda.

Morava: Frainspic, Gutenfeld, Hevlín, Mikulov, Nové Sídlo, Těšany.

Sodalith.

Morava: Vít Sv.

Sphalerit.

Morava: Biskupice, Chrástice, Domašov, Hangenstein, Heřmanice, Janovice, Jemnice, Jihlava, Korožná, Rosice (?)

Slezsko: Benešov, Grunt Hoření.

Spinell.

Morava: Strážkov.

Spodumen.

Morava: Maršov, Teplice, Wiesenberg.

Staurolith.

Morava: Goldštýn, Maršov, Reitenhau, Spornava, Winkelsdorf.

Steatit.

Morava:

Talek: Letovice, Lysice, Maršov, Myslová Kostelní, Pernštejn, Radkovice, Sobotín, Strážkov, Teplice.

Tuček: Brno, Hradisko u Rožné, Hrubšice, Smrček, Strážkov, Tempelstein, Vranov.

Stilbit.

Morava: Jičín Starý, Maršov, Sobotín.

Stilpnomelan.

Morava: Beroun, Čabová, Dvůrec, Hlasenice, Jesenec, Křetanova, Lískovec, Šternberk.

Slezsko: Benešov, Grunt Hoření (odtud pochází první kus Stilp. vůbec), Špachov, Životice.

Stilpnosiderit.

Morava: Bohutín, Příbyslavice, Radomil, Ruda Čes., Rudka.

Stříbro.

Morava: Javorek, Ježovice, Jihlava, Třešť.

Strontianit.

Morava: Těšany.

Succinit (Jantar).

Morava: Boskovice, Letovice, Ohora, Třebová Mor., Útěchov.

Slezsko: Ostrava Polská.

Tantalit (?)^{*)}.

Morava: Maršov, Wiesenberg.

Tetraëdrit.

Morava:

T. měďnatý: Borovec, Javůrek.

T. stříbrnatý: Třešť.

Thulit^{)}.**

Morava: Jakubov, Teplice, Vícenice.

Tyrolit.

Morava: Borovec, Javorek.

^{*)} Kosočtverečný tantalit a niobilan železnatý $T=6-6.5$, $H=6-8.8$. Černý, nedok. kovového lesku.

^{**)} Odrůda zoisitu růžové barvy, skelného lesku, průsvitná. Obsahuje část manganu. Štěpný dle jedné plochy.

Titanit.

Morava: Adamov, Blansko, Budišov, Hanušovice, Klepáčov, Kozlov, Losin Velký, Meziříčí Velké, Rešice, Sobotín, Strážkov, Třebíč, Vicenice, Ždár u Č. Rudy.

Slezsko: Friedberg.

Topas.

Morava: Hradisko u Rožné.

Turgit^{*)}.

Morava: Přibyslavice, Rudka.

Turmalin.

Morava: Bobrůvka, Čenvír, Hodiškov, Hradisko u Rožné (růžový a modrý), Jihlava, Letovice, Losin, Maršov, Písečné, Radešín, Radkovice, Reitenhan, Rožná, Sobotín, Spornava, Strážkov, Telč, Wiesenberg, Winkelsdorf, Výšenov, Ždár.

Slezsko: Frývaldov, Javorník.

Uhlí hnědé.

Morava:

Křídové: Blansko, Boskovice, Letovice, Obora, Svitava, Třeborá Mor., Útěchov, Valchov.

Třetihorní: Čejč, Dubňany, Hodonín, Hovorany, Kelčany, Kyjov, Lužice, Milotice, Radškovice, Šardice, Žeravice a j. v.

Uhlí kamenné.

Morava: Oslavany, Ostrava, Padochov, Rosice, Říčany, Svinov, Ves Nová, Zbejšov.

Slezsko: Dombrová (Doubrava), Hrušov, Karvín, Lázy, Michálkovice, Orlová, Ostrava Polská, Petřvald a j. v.

Ulmannit.

Morava: Hynčina.

Unghvarit^{)}.**

Morava: Luková, Zopanovice.

^{*)} Vodnatý kysl. železitý, červenohnědý, mdlý, celistvý, lomu mělce mískovitého nebo stébelnatý.

^{**)} Odrůda Nontronitu. Celistvý čížkové až pistaciové barvy. Na jazyku slabě lipí.

Vesuvian.

Morava: Bludov, Brečkov, Lukov, Nedvědice, Olší, Popůvky, Střítež, Troubsko, Wiesenbergr.

Slezsko: Friedberg.

Vivianit.

Morava: Brno, Domašov, Doubravice, Doubravmk, Maloměřice, Pomič, Popovice, Rudka, Teplice.

Slezsko: Bilsko, Leskovec.

Wad.

Morava: Květin, Maloměřice, Olomučany, Plumnov, Příbyslavice, Ruda Česká, Rudice.

Slezsko: Rudice.

Valchovit.

Morava: Obora, Třebová Mor., Útěchov, Valchov.

Witherit.

Morava: Borovec.

Wolframit.

Morava: Hradisko u Rožné, Maršov.

Wollastonit.

Morava: Bludov.

Wulfenit.

Morava: Lačnov.

Ytrotitanit (?)^{*)}.

Morava: Strážkov.

Zirkon.

Morava: Bndišov, Kartouzy, Němčice Malé, Rešice, Strážkov, Včenice.

Zlato.

Morava:

Staré opuštěné doly: Ciskrájov, Goldštýn, Hangenstein, Město Staré, Ruda Něm., Slapanice.

*) Jednoklonný křemícitan a titanícitan hlinitý, železitý, vápenatý, yternatý a cematý. Hnědočervený až tmavohnědý, vryp špinavě žlutý. Lesk mastný.

Novější opustěné doly: Bystřice, Janušov u Římařova, Pohor, Římařov.

Ryžovny staré: Bedřichov, Brunseif, Lošov.

Slezsko:

Doly: Dürrseif u Andělské Hory.

Ryžovny: Albrechtice, Cukmantl, Frývaldov, Hermanice, Mikulovice.

Zoisit.

Morava: Letovice, Maršov.

Železo povětroni a povětroně.

Morava:

Železo: Vranov (1816.)

Meteority: Blansko (25./XI. 1833.), Stonařov (22./V., 1808. nemá železa), Těšice (15./VII. 1878.), Veselí (6./IX. 1831.)

O B S A H.

	Str.
Předmluva	5
A. Úvod geologický	10
B. Nerosty dle nalezišť	34
I. Morava	35
II. Slezsko	89
C. Naleziště dle nerostů	99

Do spisku toho, jako všude, vloudilo se několik omylů. Důležitější z nich jsou následující:

Na straně 19. v 26. řád. sh. stůj v ležatém m. ve visutém.
 " " 43. " 5. " " " Limonit " Cimonit.
 " " 43. " 7. " " " Manganit " Magnetit.
 " " 64. stůj: Olší od Tišnova SZ, Vel. Bytše SSV.
 " " 72. (u Rodic) stůj HydnoSPATH m. Hydroopály.

Také budou snad tu a tam některá lokální pojmenování jen německy (na základě použitých pojednání) podána, ač snad i české mají názvy. Těch však, jak každý snadno uzná, ne vždy možno se dopátrati. Praktickému směru toho spisku nebude tato věc bohdá na ujmu.

